

การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ "

ของ นลินี กาศแสง

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์กร รอดทรัพย์)

..... กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใน
(ดร.อรทัย ชินอัครพงศ์)

อนุมัติ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรองกาญจน์ ชูทิพย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่
ผู้วิจัย	นลินี กาศแสวง
ประธานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2564
คำสำคัญ	การเชื่อมโยงความ, เอกสารโบราณ, จังหวัดแพร่

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จำแนกประเภทของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่และศึกษาความถี่ของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ผลการวิจัยพบว่า ประเภทการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่จำนวน 5 ประเภท คือ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง การเชื่อมโยงความโดยการละ การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กันและการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงพบ 2 ประเภท คือ การอ้างอิงด้วยบุรุษ และการอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะ การเชื่อมโยงความโดยการละพบ 2 ประเภท คือ การละหน่วยนาม และการละหน่วยกริยา การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำพบ 2 ประเภท คือ การซ้ำรูปคำ และการซ้ำโครงสร้าง การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กันพบ 2 ประเภท คือ การใช้คำตรงกันข้าม และการใช้คำจากกลุ่มเดียวกันและการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมพบ 11 ประเภท คือ คำเชื่อมแบบคล้ายตาม คำเชื่อมแบบลำดับเหตุการณ์ คำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล คำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ คำเชื่อมแบบแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน คำเชื่อมแบบแสดงการกล่าวถึงคำพูด คำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ คำเชื่อมแบบแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมแบบขยายความ คำเชื่อมแบบแสดงการเข้าสู่ประเด็นใหม่และคำเชื่อมแบบแสดงวิธีการ

ส่วนความถี่ประเภทของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบประเภทการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมในอัตราความถี่มากที่สุด รองลงมาได้แก่ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กัน การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำและการเชื่อมโยงความโดยการละ ตามลำดับ

Title	COHESION IN THAI ANCIENT DOCUMENTS OF PHRAE PROVINCE
Author	NALINEE KARDSAWANG
Advisor	Assistant Professor Narongkan Rodsub, Ph.D.
Academic Paper	M.A. Thesis in Thai, Naresuan University, 2021
Keywords	Cohesian, ancient documents, Phrae province

ABSTRACT

The purpose of this research were to study cohesive deviced in ancient Thai documents of Phrae province and to study these statised occurring in the documents by using the data of inscription in Phrae province., Mahaponnakon, legend Pathat Cho Hae, Ho Tham Wat Soongmen issue, Phrae province and Mahawong Tang-on Ho Ho Tham Wat Soongmen. The rule and type of Halliday and Hasan(1976,page 31-288 reference in Jutamas Meechuwas,2549,page 5) Chonticha Bamroongraks (2559, page 151-153) and Wipah. Chanawangsa (1986, reference in Atcharakorn Kanlayajitkoson, page 22-31).

This research found that there are 5 types of cohesive deviced were used in ancient Thai documents of Phrae province as followed, reference, ellipsis reptition, lexical cohesion and conjunction . In detail, there are 2 parts of reference : personed pronoun and demonstrative pronoun. Two types of ellipsis are found : nominal and verbal ellipsis. And two types of repitions are found : lexical and structural repetition. Furthur more, 2 types of lexical cohesion are found : antonymy and hyponymy. Lastly eleven types of conjunctions are found : coherent relation, causal and result relation, temporal relation, objective relation, comparative relation, conditional relation, transitional relation, enumerative relation, separate relation, procedural relation and quotative relation.

The frequency of the cohesion with conjunctions is the highest, followed by reference semantic relation words, repetitions and ellipsis respectively.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความเมตตากรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์กรณ รอดทรัพย์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อุทิศสละเวลาอันมีค่ามาเป็นที่ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการวิทยานิพนธ์อันประกอบไปด้วย ดร.อรทัย ชินอัครพงศ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

กราบขอบพระคุณพระครู ดร. วิบูลสรภัญญ์ (พระมหาฉัตรเทพ พุทฺธชาโต) รองเจ้าอาวาส วัดสูงเม่น ผู้อำนวยการสถาบันอนุรักษ์คัมภีร์โบราณ วัดสูงเม่น จังหวัดแพร่ ที่กรุณาให้ข้อมูลคัมภีร์โบราณแก่ผู้ทำวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณนางเพชรรุ้ง ธนุสา รองผู้อำนวยการโรงเรียนหนองพระพิทยา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ ตลอดจนให้คำแนะนำให้ กำลังใจในเรื่องการเรียนและเป็นกัลยาณมิตรที่ดีเสมอมา

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนวังโพรงพิทยาคมทุกท่าน ที่คอยให้กำลังใจ สอบถาม ให้คำปรึกษา ในเรื่องที่ยังขาดความเข้าใจและให้คำแนะนำที่ดีตลอดมา

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อจำนงค์ กาศแสง คุณแม่จำลอง กาศแสง บิดา มารดาผู้ที่คอยสนับสนุนในทุกๆด้าน ให้กำลังใจและปลอบใจในยามที่ผู้วิจัยรู้สึกท้อแท้และขอขอบใจ นางสาวนลินภรณ์ กาศแสง น้องสาว ผู้ที่ให้กำลังใจอย่างดีที่สุดเสมอมา

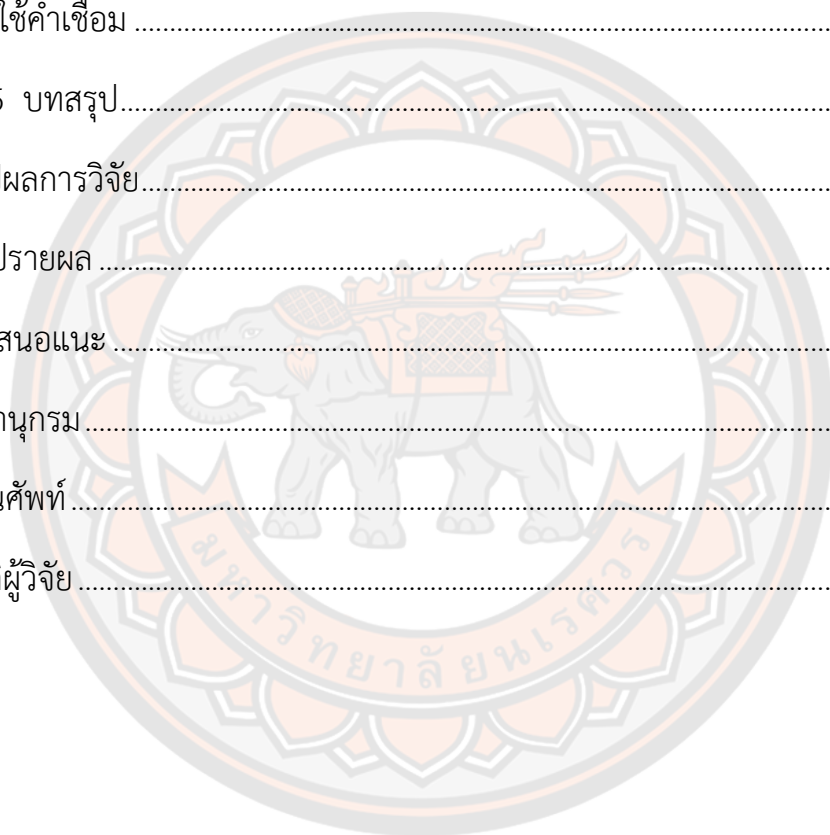
คุณค่าและคุณประโยชน์อันพึงจะมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบและอุทิศแต่ผู้มี พระคุณทุก ๆ ท่าน ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชา ภาษาไทยและการอนุรักษ์ภาษาถิ่น

นลินี กาศแสง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
ประกาศคุณูปการ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ.....	5
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดแพร่.....	23
งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ.....	25
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	31
แหล่งข้อมูล.....	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	33
ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34

บทที่ 4 การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	37
การอ้างอิง.....	38
การละ.....	44
การซ้ำ.....	48
การใช้คำสัมพันธ์กันทางความหมาย.....	53
การใช้คำเชื่อม.....	58
บทที่ 5 บทสรุป.....	83
สรุปผลการวิจัย.....	83
อภิปรายผล.....	84
ข้อเสนอแนะ.....	86
บรรณานุกรม.....	87
อภิธานศัพท์.....	90
ประวัติผู้วิจัย.....	94

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงความถี่ที่ปรากฏและอัตราส่วนของประเภทการเชื่อมโยงความในเอกสาร โบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่.....	37
ตาราง 2 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทอ้างอิง.....	38
ตาราง 3 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทการละ.....	44
ตาราง 4 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทการซ้ำ.....	48
ตาราง 5 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทการใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน.....	53
ตาราง 6 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทการใช้คำเชื่อม.....	58
ตาราง 7 แสดงความถี่ที่ปรากฏและอัตราส่วนของประเภทการเชื่อมโยงความในเอกสาร โบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จากมากไปหาน้อย.....	81

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารกันในปัจจุบัน ต่างกันออกไปในแต่ละอาชีพ แต่ละบุคคล อันเนื่องมาจากมนุษย์นั้นใช้ภาษาหรือถ้อยคำในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ในแต่ละบริบท ดังนั้นมนุษย์ไม่สามารถใช้ภาษาสั้น ๆ ในการสื่อสารได้ มนุษย์จึงต้องใช้ภาษาหรือประโยคหลาย ๆ ประโยคในการสื่อสารกันดังที่ นววรรณ พันธุมธา (2549, น. 329) ได้กล่าวว่า กลุ่มคำที่เรียกว่าประโยคนั้น อาจเรียงต่อกันกับประโยคอื่น ที่มีลักษณะเป็นประโยคที่ต่อเนื่องกันและประโยคที่พูดเรียงต่อเนื่องกันนั้น อาจมีความสัมพันธ์กัน ประโยคที่เรียงต่อเนื่องกันอาจกล่าวถึงสิ่งเดียวกัน เรื่องที่มีความสัมพันธ์กันหรือเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กันไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง

การเชื่อมโยงความ (Cohesion) คือข้อความที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งข้อความตอนใดตอนหนึ่งจะต้องมีการอ้างอิงข้อความอื่น จึงจะสามารถเข้าใจความหมายของข้อความนั้นได้ โดยอาศัยกลวิธีที่ต่างกันไป เช่น การอ้างอิง (Reference) การแทนที่ (Substitution) การละ (Ellipsis) การซ้ำ (Repetition) การเชื่อมโยงคำศัพท์ (Lexical cohesion) และการใช้คำเชื่อม (Conjunction)

ดังที่ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2555, น.89) ได้ให้ความหมายของการเชื่อมโยงความไว้ว่า เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำ หรือข้อความ รูปถ้อยคำ ในตัวบทหนึ่งซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างกัน หมายความว่า รูปถ้อยคำ ในแต่ละประโยคแต่ละย่อหน้า แต่ละตัวบท จะไม่สามารถปรากฏตามลำพังได้โดยไม่อาศัยการผูกโยงทางความหมาย รูปภาษาที่มีความสัมพันธ์โดยอาศัยความหมายเป็นตัวร้อยรัด (semantic ties) สอดคล้องกับ กฤษณา ยอดมงคล (2554, น. 148) ให้ความหมายของการเชื่อมโยงความ ซึ่งใช้คำว่า “คำเชื่อมความ” หมายถึง คำที่ปรากฏในตัวภาษา (endophoric reference) ทำหน้าที่เชื่อมโยงความในตัวภาษาให้สอดคล้องกัน มีความเป็นเหตุเป็นผล หรือ แสดงความขัดแย้งกัน หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ส่วนของตัวภาษาทำหน้าที่เชื่อมคำและประโยคให้สอดคล้องกัน

นอกจากภาษาใช้ในการติดต่อสื่อสารแล้ว ภาษายังเป็นเครื่องมือในการบันทึกเรื่องราวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นส่วนใหญ่เอกสารหลักฐานต่าง ๆ มักถูกบันทึกในลักษณะของเอกสารโบราณ

เอกสารโบราณ คือ เอกสารที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรลงบนกระดาษ ผ้า แผ่นไม้ หรือ แผ่นหิน ซึ่งนับว่าเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ดังที่เกษียร มะปะโน (2548, น. 56) ให้ความหมายของเอกสารโบราณว่า หมายถึง หลักฐานที่เป็นภาษาและตัวหนังสือแต่เก่าก่อน ซึ่งสำเร็จด้วยหัตถกรรม เป็นเอกสารที่บันทึกสรรพวิชาการของบรรพชนไทยด้านประวัติศาสตร์ของชาติ อารยธรรม ของสังคมต่าง ๆ ในประเทศไทย รวมถึงวรรณกรรม วัฒนธรรม และคุณธรรม ซึ่งเป็นแบบอย่างของอดีตอันเป็นพื้นฐานของสังคมในปัจจุบัน เอกสารโบราณจึงเป็นคำรวมที่ใช้เรียกหนังสือต้นฉบับตัวเขียน ตัวขุบ ตัวจารและตัวจารึก เช่น หนังสือคัมภีร์ไบเบิล หนังสือกระตาศา หรือกระตาศอ้อย (บุญเหลือ บุราณสาร 2548, น. 58)

สอดคล้องกับดอกรัก พยัคศรี (2557, น. 1) ที่ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเอกสารโบราณว่า คือสิ่งที่มีมนุษย์ค้นคิด และประดิษฐ์ขึ้นด้วยมือไม่ใช่เครื่องจักร เพื่อนำมาใช้บันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งของตนเองและสังคม ดังนั้นเราอาจถือได้ว่าเอกสารโบราณเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ยุคสร้างจากฝีมือมนุษย์และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์เอกสารโบราณทั้งประเภทจารึก หนังสือสมุดไทย คัมภีร์ไบเบิล ฯลฯ ล้วนเป็นโบราณวัตถุ เป็นหลักฐานขั้นต้นทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ซึ่งมีคุณค่าทั้งในเชิงวิชาการและในฐานะที่เป็น “มรดก” ตกทอดมาถึงลูกหลานในปัจจุบันเอกสารโบราณจึงเป็นเอกสารที่สำคัญยิ่งในการนำมาศึกษาเพื่อให้ทราบภูมิหลัง ภาษา และอัตลักษณ์ของแต่ละสังคมต่อไป

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดในเขตภาคเหนือ ที่มีภาษาเป็นเอกลักษณ์และมีวัฒนธรรมมายาวนาน สอดคล้องกับ ชูขวัญ ฤงเงินและคณะ (2542, น. 82) ได้กล่าวว่า “ชาวเหนือใช้ภาษาคำเมืองเป็นภาษาถิ่นที่ใช้พูดสื่อสารในชีวิตประจำวัน รวมถึงสื่อออกมาในลักษณะที่เป็นวรรณกรรมซึ่งได้สร้างสม สืบทอดต่อกันมาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน จนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง มีทั้งวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์อักษร มีทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งวรรณกรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชาวเหนือเป็นอย่างดี” ทั้งนี้การนำเอกสารที่ใช้สืบต่อกันมาโดยเฉพาะเอกสารโบราณ ซึ่งน่าสนใจศึกษา

การศึกษาการเชื่อมโยงความน่าสนใจ เนื่องจากการเชื่อมโยงความเป็นความสัมพันธ์ที่ผูกประโยคไว้ด้วยกัน ซึ่งปรากฏได้ทั้งระหว่างคำ วลี ประโยค หรือข้อความที่ปรากฏต่อเนื่องกัน เพื่อแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาที่ต่อเนื่องกัน (ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2559, น. 143) โดยอาศัยกลไกการเชื่อมโยงความต่าง ๆ เช่น การอ้างถึงหรืออ้างอิง เนื่องจากภาษาหนึ่งไม่มีความหมายชัดเจนในตัวเอง จึงต้องตีความโดยอาศัยการอ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาก่อนหน้า หรืออาจจะเชื่อมโยงความด้วยการเชื่อม เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่อยู่ต่อเนื่องกัน เป็นต้น ซึ่งก่อนหน้านี้นักศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความในเนื้อหาที่แตกต่างกัน เช่น การศึกษาการเชื่อมโยงความใน

ศิลาจารึกของวियะดา ตานี (2544) โดยศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย โดยใช้ข้อมูลจาก คำอ่านศิลาจารึกสุโขทัยที่มีผู้ปริวรรตแล้ว เช่นเดียวกัน ชญาอนุตม์ จินดารักษ์ (2546) ศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา นอกจากศึกษาจากศิลาจารึกแล้ว ยังมีผู้ศึกษาการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมดังที่จุฑามาศ มีชูวาศ (2549) ศึกษาการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมคำวซอภาคเหนือ เช่นเดียวกันกับภัทรวดี อุทธา (2555) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่องขูลุนางอ้าว หรือการศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นในจังหวัดต่าง ๆ ดังที่วรวรรณ ศรียาภย์ (2544) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาจาก เรื่องเล่า กระบวนการ ข้อควรปฏิบัติ คำอธิบายและบทสนทนา ทำนองเดียวกัน ฤทธิ์ดำรง มงคลสรรพ (2547) ที่ศึกษาการเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นเหนือ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ด้วยความสำคัญของการศึกษาการเชื่อมโยงความในเอกสารหรือจารึกที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับขณะนี้ยังไม่มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเอกสารโบราณในท้องถิ่นจังหวัดแพร่มาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีการเชื่อมโยงความและเข้าใจภาษาโบราณมากขึ้น เพราะเป็นมรดกแห่งความทรงจำซึ่งเป็นโลกทัศน์และภาพสะท้อนจากคนรุ่นก่อนสู่รุ่นปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นความตระหนักถึงอดีตเพื่อเข้าใจปัจจุบันและอาจขยายผลเพื่อความสำนึกในอนาคต และยังเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจอ่านวรรณกรรมหรือเอกสารโบราณในท้องถิ่นของจังหวัดอื่น เพื่อให้เข้าใจภาษาและเกิดอรรถรสในการอ่านภาษาโบราณยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ดังต่อไปนี้

1. จำแนกประเภทของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่
2. ศึกษาความถี่ของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยใช้แนวคิดในการศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความโดยประมวลจากแนวคิดของ Haliday, & Hasan (1976, pp. 31-288 อ้างถึงใน จุฑามาศ มีชูวาศ, 2549, น. 5) ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2559, น. 151-153) และ Wipah Chanawangsa (1986, อ้างถึงใน อัจฉรากร กัลยาจิตรีโกศล, 2549, น. 22-31)

ด้านแหล่งข้อมูล

1. ประชุมจารีกล้านนา เล่ม 9 จารีกในจังหวัดแพร่
2. มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ ฉบับหอธัมมวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่
3. มหาวงศ์แดงอ่อน ฉบับหอธัมมวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเชื่อมโยงความ หมายถึง กลไกทางภาษาที่ใช้ในการเชื่อมโยงความในระดับข้อความ เรียกกลไกการเชื่อมโยงความ (cohesive mechanism) ซึ่งจะเชื่อมโยงและผูกประโยคให้ร้อยเรียงเป็นเรื่องเดียวกันโดยอาศัยกลวิธีต่าง ๆ

เอกสารโบราณ หมายถึง เอกสารที่ถูกบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรด้วยฝีมือมนุษย์ลงบน แผ่นหิน แผ่นไม้ กระดาษ ผ้า แผ่นโลหะ หรือวัสดุที่มีความคงทนแข็งแรง ใช้บันทึกประวัติศาสตร์ วรรณกรรมวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ตำรายารักษาโรคต่าง ๆ เช่น คัมภีร์ไบเบิล พับสาและศิลาจารึก

จังหวัดแพร่ หมายถึง จังหวัดที่อยู่ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาล้อมรอบ แบ่งการปกครองเป็น 8 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอสูงเม่น อำเภอเด่นชัย อำเภอลอง อำเภอวังชิ้น อำเภอสอง อำเภอร้องกวางและอำเภอหนองม่วงไข่ มีแม่น้ำยมไหลผ่าน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ใช้ภาษา “คำเมือง” ในการติดต่อสื่อสาร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณในท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วยข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดแพร่
3. งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ

Halliday, & Hasan (1976, pp. 31-288 อ้างถึงใน จุฑามาศ มีชูวาศ, 2549, น. 5) กล่าวว่า ภาษาระดับข้อความ (discourse) เป็นหน่วยภาษาที่สูง กว่าระดับประโยค คือ เป็นความเรียง (text) ที่ประกอบขึ้นด้วยประโยคหลายประโยค ที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคนี้เกิดขึ้นด้วยกลไกทางภาษาที่เรียกว่าการเชื่อมโยงความ (cohesion)

ในการศึกษา “Cohesion in English Halliday and Hasan” ได้แบ่งการเชื่อมโยงความในภาษาอังกฤษออกเป็น 5 ประเภทด้วยกันคือ การอ้างถึง การแทนที่ การละและการเชื่อมและการเชื่อมโยงคำ

1. การอ้างถึง (Reference) แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

1.1 การอ้างถึงด้วยบุรุษ (Personal Reference) คือใช้บุรุษสรรพนาม อ้างถึง บุคคลหรือสิ่งที่กล่าวไปแล้ว หรือที่กำลังจะกล่าวในบริบท

เช่น (1) My husband and I are leaving

(2) We have seen quite enough of this unpleasantness.

บุรุษสรรพนาม We ใน (2) อ้างถึงนามวลี My husband and I ใน (1)

1.2 การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ (Demonstrative Reference) การใช้การกระระยะทั้งในแง่เวลา ระยะทางในการอ้างถึงบุคคล สิ่งของ หรือสถานที่

เช่น (1) How did you like the recitations ?

(2) I find those boring.

those ใน (2) แสดงการอ้างถึง ด้วยการใช้เฉพาะ หมายถึง the recitations

ใน (1)

1.3 การอ้างอิงโดยการเปรียบเทียบ (Comparative Reference) เป็นการอ้างอิง เพื่อแสดง ความแตกต่าง ความเหมือน หรือความคล้าย ตลอดจนเปรียบเทียบโดยการแสดงจำนวน คุณภาพ หรือคุณลักษณะด้วย

เช่น (1) There were two Wrens upon a tree.

(2) Another came, and there were three.

Another ใน (2) แสดงการอ้างอิง Wrens ใน (1)

2. การแทนที่ (Substitution) แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ

2.1 การแทนที่หน่วยเดิมนาม (Nominal Substitution)

เช่น (1) I thought I'd finished with the toughest assignment.

(2) They didn't tell me about this one.

This one ในประโยค (2) เป็นการแทนที่หน่วยนามที่ปรากฏมาก่อน คือ the toughest assignment ในประโยค (1)

2.2 การแทนที่หน่วยเดิมนามกริยา (Verbal Substitution)

เช่น John is smoking more now than he used to do.

Do แทน smoking ซึ่งเป็นคำกริยา

2.3 การแทนที่หน่วยอนุพากย์ (Clausal Substitution)

เช่น They've failed, then ? I regret so, so แทนอนุพากย์ they've failed

3. การละ (Ellipsis) แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 การละหน่วยนาม (Nominal Ellipsis)

เช่น (1) Smith was the first person to leave.

(2) I was the second ∅.

∅ ในประโยค (2) หมายถึง person ในประโยค (1) เป็นการละหน่วยนาม

3.2 การละหน่วยกริยา (Verbal Ellipsis)

เช่น (1) Joan brought some carrations,

(2) and Catherine ∅ some sweet peas.

∅ ในประโยค (2) หมายถึง brought ซึ่งเป็นหน่วยกริยาที่ถูกละ

3.3 การละหน่วยอนุพากย์ (Clausal Ellipsis)

เช่น (1) How did they break in ?

(2) I'll show you how. ∅

∅ ในประโยค (2) หมายถึง they break in ซึ่งเป็นอนุพากย์ที่ถูกละ

4. การเชื่อม (Conjunction) แบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือ

4.1 การคล้องตามกัน (Additive)

เช่น (1) To be able to see nobody.

(2) And at that distance, too.

And เป็นคำเชื่อมที่แสดงความคล้องตามกันกับประโยค (1)

4.2 การขัดแย้งกัน (Adversative)

เช่น Although he was very uncomfortable, he felt asleep.

Although เป็นคำเชื่อมแสดงความขัดแย้ง

4.3 การเป็นเหตุเป็นผล (Causal)

เช่น I was not informed.

Otherwise I should have taken some action.

Otherwise เป็นคำเชื่อมที่แสดงเหตุผล

4.4 การลำดับเวลา (Temporal)

เช่น Then, as dusk fell, he sat down to rest.

Then เป็นคำเชื่อมที่แสดงเวลา ลำดับก่อนหลัง

5. การเชื่อมโยงคำ (Lexical cohesion) แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

5.1 การซ้ำ (Reiteration) คือการใช้คำที่ซ้ำรูปเดิมทั้งหมด หรือซ้ำเฉพาะบางส่วน

คำพ้องความหมาย หรือคำที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

เช่น (1) I turned to the ascent of the peak.

(2) The ascent is perfectly easy.

ประโยค (2) ซ้ำรูปเดิมทั้งหมดคือ ascent

5.2 การใช้คำสัมพันธ์กัน (Collocation) คือการใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ที่มีปรากฏร่วมกัน อาจเป็นคำที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกัน หรือเป็นคำตรงข้ามกัน

เช่น poetry, literature, reader

เป็นคำที่อยู่ในกลุ่มที่หมายถึงวรรณกรรม การเขียน การอ่านเหมือนกัน hair, comb, curl เป็นคำที่มีความหมายเกี่ยวกับศีรษะ สิ่งที่ใช้กับผมเหมือนกัน เป็นต้น

ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2559, น. 141-154) ได้กล่าวว่า การเชื่อมโยงความ (cohesion) ปรากฏได้ทั้งระหว่างคำ วลี ประโยค หรือข้อความที่ปรากฏต่อเนื่องกันและภาษาจะประกอบด้วย กลไกบางประการ ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาที่ต่อเนื่องเหล่านี้ เรียกกลไกนี้ว่า กลไกการเชื่อมโยงความ (cohesive mechanism) และกลไกการเชื่อมโยงความแต่ละชนิด แสดงออกด้วย

ลักษณะภาษาต่างกันไป กลไกเหล่านี้มักเชื่อมโยงหรือผูกประโยคต่าง ๆ ที่อยู่ต่อเนื่องกันเข้าเป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งการเชื่อมโยงความดังกล่าว มีดังนี้

1. การอ้างถึงหรือการอ้างอิง (Reference) เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง รูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่ง โดยที่รูปภาษาหนึ่งไม่มีความหมายที่ชัดเจนในตัวเอง โดยการอ้างถึง มี 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1 การอ้างถึงแบบตาม (Anaphoric reference) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่งที่สามารถค้นหาได้จากบริบท ตัวอย่าง เช่น

สมศักดิ์ ไม่สบาย **เขา** จึงไม่มาทำงาน

“เขา” เป็นรูปภาษาที่ไม่มีความหมายที่ชัดเจนในตัวเองและเป็นรูปอ้าง การตีความจึงต้องอาศัยการอ้างอิงอีกรูปภาษาหนึ่งที่มีความหมายชัดเจน คือ “สมศักดิ์” ซึ่งเป็นรูปหลักและปรากฏในบริบทภาษาในประโยคอื่นที่นำมาก่อน

1.2 การอ้างถึงแบบนำ (Cataphoric reference) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษาหนึ่งกับอีกรูปภาษาหนึ่งที่สามารถค้นหาได้จากบริบท โดยรูปที่อ้างถึงที่ไม่มีความหมายชัดเจนปรากฏนำหน้ารูปหลักหรือรูปที่มีความหมายชัดเจน ตัวอย่าง เช่น

Having finished his work, John went home.

คำว่า “his” เป็นรูปภาษาที่ไม่มีความชัดเจนในตัวเองและเป็นรูปอ้าง การตีความต้องอาศัยการอ้างอิงอีกรูปภาษาหนึ่งที่มีความหมายชัดเจน คือ “John” ซึ่งเป็นรูปหลักและปรากฏตามมาข้างหลัง

1.3 การอ้างถึงภายนอก (Exophoric reference) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับสิ่งที่ถูกอ้างถึงที่ปรากฏนอกบริบทภาษา ในกรณีที่มีการตีความรูปภาษาหนึ่งไม่สามารถอาศัยรูปภาษาใด ๆ ในบริบทภาษาได้ แต่ต้องอาศัยการอ้างอิงสิ่งที่อยู่นอกเหนือบริบทภาษา ซึ่งอาจอยู่ในบริบทสถานการณ์ ตัวอย่าง เช่น

ดู นี้ ชี สวยดีนะ

ถ้อยคำนี้ผู้ฟังไม่สามารถค้นหาว่ารูปภาษา “นี้” ที่ผู้พูดกล่าวถึงมีความสัมพันธ์กับรูปภาษาใดในบริบทภาษา แต่จากบริบททางกายภาพ ทำให้ทราบว่าทั้งคู่อำล้างเดินซื้อของกันอยู่ และผู้พูดชี้ให้ดูเสื้อที่แขวนโชว์อยู่ในร้านที่กำลังเดินผ่าน ดังนั้น “นี้” จึงอ้างถึง “เสื้อที่แขวนอยู่ในตู้โชว์”

1.4 การอ้างอิงแบบพ้องภูมิหลัง (Homophoric reference) เป็นการแสดงการอ้างอิงโดยอาศัยภูมิความรู้เชิงสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องจึงจะตีความได้ ตัวอย่าง เช่น

ประชาชนทุกหมู่เหล่าเดินทางไปถวายพระพรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ โรงพยาบาลศิริราช

ประโยคนี้ทุกคนจะทราบดีว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” หมายถึง “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช”

2. รูปแทน (Pro-form) เป็นการใช้รูปภาษาหนึ่งแทนอีกรูปภาษาหนึ่ง รูปภาษาที่ใช้แทนเรียกว่า “รูปแทน” การใช้รูปแทนนี้เป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ในภาษาทั่วไป โดยแต่ละภาษามีการใช้รูปแทนในลักษณะที่ต่างกันไป รูปแทนที่พบ ได้แก่

2.1 รูปแทนหน่วยนามหรือส่วนของหน่วยนาม ตัวอย่าง เช่น

...น.พ.สุวัฒน์ รักเดช กล่าวว่า ที่ว่ายานี้จะช่วยลดปัญหาการทำแท้งเถื่อน ตน เห็นว่าจะมองที่จุดเดียวไม่ได้.

“ตน” เป็นรูปแทน “น.พ.สุวัฒน์ รักเดช” ซึ่งเป็นหน่วยนาม

2.2 รูปแทนหน่วยกริยา หรือส่วนของหน่วยกริยา ตัวอย่าง เช่น

วิชุดา: วันนี้เที่ยงเราทานข้าวที่ร้านคุณเอกดีมี

สมล: ไม่เอา กินร้านหลุยส์ดีกว่า

“เอา” เป็นรูปแทน “ทานข้าวที่ร้านคุณเอก” ซึ่งเป็นหน่วยกริยา

2.3 รูปแทนประโยคหรืออนุพากย์ หรือส่วนของประโยคหรืออนุพากย์ ตัวอย่าง เช่น

น้อย: ดิกว่านี่แล้วข้างเค้าคงไม่มาแล้วละ

ฝ่าย: ซั้นก็ว่ายังงั้นแหละ

“ยังงั้น” เป็นรูปแทนประโยคหรืออนุพากย์ “ข้างเค้าคงไม่มา” ที่นำมาข้างหน้า

2.4 รูปแทนหน่วยข้อความ ตัวอย่าง เช่น

...อเมริกาคือผู้ซื้อรายใหญ่ของสินค้าและบริการที่ผลิตจากจีน แต่กำลังซื้อได้หดลง เพราะวิกฤตการณ์ทางการเงิน จีนยังต้องผลักดันการส่งออกให้มากขึ้น เพื่อรักษาให้ภาคอุตสาหกรรมอยู่รอด แต่เรื่องที่ใหญ่กว่าเรื่องนี้ของจีนอยู่ที่การใช้จ่ายเพื่อการลงทุน ซึ่งได้พุ่งทะยานขึ้นสูง

(มติชน, 2555)

“นี้” เป็นส่วนหนึ่งของ “เรื่องนี้” เป็นรูปแทนหน่วยข้อความที่ขีดเส้นใต้ทั้งหมดที่ปรากฏนำมาก่อน

3. การละหรือสูญรูป (Ellipsis) บางภาษาแสดงการเชื่อมโยงความ ไม่ปรากฏรูปภาษาเพื่อแสดงความสัมพันธ์กับรูปภาษาที่นำมาก่อน หรือที่ปรากฏในบริบททางกายภาพ การละหรือการสูญรูป ได้แก่ สูญรูปคำ สูญรูปวลี สูญรูปประโยคหรืออนุพากย์และสูญรูปข้อความ ตัวอย่าง เช่น

สูญรูปคำ

นายรุ่ง จันทร์แรม กล่าวว่า \emptyset เคยบริจาคที่ดิน \emptyset ไม่เคยทุจริต...

\emptyset คือ “นายรุ่ง จันทร์แรม”

สูญวลี

ผู้สื่อข่าวถามว่า กรณีเจ้าอาวาสหาทางออกให้ด้วยการจัดนิคมให้กับผู้ติดเชื้อเอดส์อยู่ร่วมกัน แก้ปัญหาได้หรือไม่ นายสมชายกล่าวว่า \emptyset ไม่ใช่ทางออก

\emptyset หมายถึง “กรณีเจ้าอาวาสหาทางออกให้ด้วยการจัดนิคมให้กับผู้ติดเชื้อเอดส์อยู่ร่วมกัน” ซึ่งเป็นหน่วยนามหรือนามวลี

สูญรูปประโยคหรืออนุพากย์

ต่อไปนายดอนจะติดโรคเอดส์ไปด้วยหรือไม่ ฉันยังไม่แน่ใจ \emptyset ยังตอบ \emptyset ไม่ได้

\emptyset หมายถึง “นายดอนจะติดโรคเอดส์ไปด้วยหรือไม่” ซึ่งเป็นประโยคหรืออนุพากย์

สรุปข้อความ

เมื่อเวลา 0.30 น. วันที่ 10 เมษายนนี้ ขณะที่นายวุฒิ ชัยยะ อายุ 42 ปี ขับสามล้อเครื่องรับหญิงสาวคนหนึ่งแล่นมาตามถนนในตัวเมือง ได้มีรถปิ๊กอัพสองตอนสี่ขาไม่ทราบหมายเลขทะเบียน ขับรถปาดหน้ารถสามล้อเครื่องและเกิดมีปากเสียงกันขึ้น คนขับรถปิ๊กอัพจึงชักปืน 9 มม. จ๋อยิง นายวุฒิ 1 นัด ทะลุใบหูขวาฝั่งในศีรษะ แล้วขับรถหลบหนีไป ต่อมา ร.ต.ท.วันชัย มโนธรรม ร้อยเวร สภ.อ.เมือง รุดมาที่เกิดเหตุและนำคนเจ็บส่งโรงพยาบาล อากาศสาหัส สันนิษฐานว่า ๑ เกิดจากเรื่องชู้สาว..

๑ หมายถึง ข้อความที่ขีดเส้นใต้ทั้งหมดที่นำมาก่อนข้างต้น

4. การซ้ำทุกส่วน (Complete repetition) เป็นการใช้รูปภาษาเดิมทั้งหมดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ตัวอย่าง เช่น

...เมื่อพูดถึงคำว่าสมาธิ เจตสิกของเรามักเข้าใจเลยไปถึงการนั่งฌานซึ่งเป็นสมาธิ อย่างสูงสุดเลยเห็นเป็นของยากไม่ต้องเรียนรู้โดยกลัวจะเป็นบ้า การนั่งฌานเป็นสมาธิ อย่างสูง แต่สมาธิอย่างต่ำที่เราจะนำมาใช้ในกิจการทุก ๆ อย่างนั้น ก็มีอยู่
(พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ, ม.ป.ป., อ้างถึงใน ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2559)

ข้อความข้างต้น ปรากฏการซ้ำคำ “สมาธิ” 4 ครั้ง

5. การซ้ำบางส่วน (Partial repetition) เป็นการใช้รูปภาษาที่มีรูป หรือส่วนพื้นฐานเหมือนกันบางส่วน ตัวอย่าง เช่น

แต่เจ้าของทัวร์ไทย คุณโรสชอบนำลูกทัวร์ไปทัศนจรด้วยตนเอง...เคยออกเที่ยว...คุยกับเพื่อนทัวร์ที่เคยไป...

(นิตยสารสกุลไทย, ม.ป.ป., อ้างถึงใน ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2559)

ในตัวอย่างข้างต้น มีการซ้ำบางส่วนระหว่าง “เจ้าของทัวร์-ลูกทัวร์-เพื่อนทัวร์”

6. การซ้ำโครงสร้าง (Parallel structure) เป็นการใช้รูปแบบโครงสร้างเหมือนกัน แต่มีเนื้อหาที่บรรจุต่างกัน ตัวอย่าง เช่น

เราจัดการศึกษาก็ไป บ้าวิชา บ้าคะแนน บ้าเอ็นๆ

ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว

ไถ่ถามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง

7. การพ้องความ (Paraphrase) หรือการถอดความเป็นการใช้รูปภาษาแตกต่างกัน แต่ความหมายคงเดิม ตัวอย่าง เช่น

...ธรรมศาลา หรือ ที่พักคนเดินทาง ซึ่งในปราสาทขนาดใหญ่มักจะมีสิ่งก่อสร้าง
ดังกล่าวอยู่ระหว่างประตูชั้นนอกสุดหรือประตูเมืองกับประตูกำแพงปราสาท
(กรมศิลปากร, ม.ป.ป., อ้างถึงใน ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2559)

คำว่า “ธรรมศาลา-ที่พักคนเดินทาง” แสดงการพ้องความ

8. การเชื่อม (Conjunction) เป็นการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อมเพื่อแสดง
ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่อยู่ต่อเนื่องกัน เป็นความสัมพันธ์ทางความหมาย ซึ่งปรากฏได้หลาย
ลักษณะ ได้แก่

8.1 แบบคล้ายตาม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ สถานการณ์ที่มีความต่อเนื่อง
เป็นเรื่องเดียวกัน ทำนองเดียวกัน หรือคล้ายกัน คำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์นี้ เช่น และ และ...
ก็ แล้ว ดังตัวอย่าง

...อยู่มาวันหนึ่ง ราชสีห์หลงติดบ่วงนายพราน มันส่งเสียงร้องคำราม₁ และ
พยายามดิ้นรนอย่างสุดชีวิต₂ แต่ก็ไม่สามารถหลุดออกจากบ่วงของนายพรานนั้นได้ แต่ด้วย
เสียงของราชสีห์ทำให้หนูได้ยินเข้า มันรีบวิ่งตามเสียงมา₃ และ เมื่อมันพบราชสีห์ที่ติดบ่วง
อยู่ มันก็กระโดดขึ้นไปบนบ่วงของนายพรานทันที₄

คำว่า “และ” เป็นคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยค 1-2 และ 3-4

8.2 แบบขัดแย้ง เป็นการเชื่อมโยงความที่แสดงว่า เหตุการณ์ในถ้อยความที่
ต่อเนื่องกัน หรือใกล้เคียงกันนั้นไม่เป็นไปในทำนองเดียวกัน กลไกทางภาษาที่แสดงความสัมพันธ์ใน
ลักษณะนี้ในภาษาไทย เช่น แต่ แต่...ก็ แม้ว่า ทั้ง ๆ ที่ แต่กระนั้นก็ดี อย่างไรก็ตาม ดังตัวอย่าง

...ชีวิตของคนเรานั้นประกอบด้วยกายกับใจ มีสองส่วนเท่านั้น กายกับใจรวมเข้าเป็นชีวิตของคนเรา กายก็ตาม ใจก็ตาม จะต้องอยู่ในสภาพที่ดี ต้องรักษาไว้ให้มีสุขภาพดีจึงจะมีความสุข ชีวิตจึงจะดำเนินไปโดยราบรื่น₁ แต่คนเรานั้น จะให้เป็นไปตามปรารถนาทุกอย่างก็เป็นไปไม่ได้ ร่างกายของเรานี้บางครั้งก็มีความเจ็บไข้ได้ป่วย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะสาเหตุที่เนื่องมาจากกระทบด้วยโรคภัยที่มาจากร่างกายนอก หรือฤดูกาลผันแปร หรือถูกกระทบกระทั่งจากวัตถุสิ่งของที่แข็งกระด้าง...₂

ตัวอย่างข้างต้น “แต่” เป็นคำเชื่อมแสดงความขัดแย้งระหว่างข้อความ 1 และ 2

แบบแสดงทางเลือก เป็นความสัมพันธ์ที่แสดงทางเลือกกว่าถ้อยความที่อยู่ต่อเนื่องกัน หรือใกล้เคียงกันนั้นเป็นไปได้ทางใดทางหนึ่งเท่านั้น คำเชื่อมที่ใช้คือ หรือ หรือว่า

8.3 แบบแสดงเหตุแสดงผล เป็นการใช้คำเชื่อมที่แสดงว่าถ้อยความที่อยู่ต่อเนื่องกันนั้นมีความเป็นเหตุเป็นผลกัน โดยสถานการณ์หนึ่งแสดงสาเหตุ อีกสถานการณ์หนึ่งแสดงผล คำเชื่อมที่แสดงถึงสาเหตุ เช่น เพราะ เพราะว่า เนื่องจาก(ว่า) ด้วยเหตุที่ และคำเชื่อมที่แสดงถึงผล เช่น so, therefore, thus, as a result ตัวอย่างเช่น

...ผู้ที่มีบทบาทในการประพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคเหนือและภาคอีสานนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นพวกฝ่ายวัดมากกว่าฝ่ายโลก₁ ฉะนั้น การสรรค์สร้างวรรณกรรมท้องถิ่นเหล่านั้น แก่นของเรื่อง จึงเต็มไปด้วยคตินิยมของทางพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่และมีการผสมผสานแนวคิด ความเชื่อ ของท้องถิ่นอันเป็นวิถีประชาของประชาคมนั้นมา...₂

จากตัวอย่าง คำเชื่อ “ฉะนั้น...จึง” แสดงการเชื่อมโยงความเชิงเหตุผลระหว่างข้อความ 1 และ 2

8.4 แบบแสดงเวลา เป็นการแสดงความสัมพันธ์ทางเวลาระหว่างถ้อยความที่อยู่ต่อเนื่องกัน ใกล้เคียงกัน อาจแสดงว่าสถานการณ์หนึ่งเกิดก่อน เกิดหลัง หรือเกิดพร้อมกันกับอีกสถานการณ์หนึ่ง คำเชื่อมที่ใช้ เช่น เมื่อ...แล้ว พอ ก่อน หลัง หลังจาก ที่ หลังจาก ขณะที่ ขณะเดียวกัน ตัวอย่าง เช่น

...พอ แป้งสุก₁ ให้โรยพริกไทยเล็กน้อย₂

...ล้างมันฝรั่ง ปอกเปลือกหันไม่หนาหรือบางเกินไป ผึ่งพอหมาดทอด
น้ำมันล่อย ๆ ใส่ลงทอด เมื่อน้ำมันร้อน₁ ทอดจนเหลืองกรอบ₂

คำเชื่อม “พอ” และ “เมื่อ” แสดงความสัมพันธ์ด้านเวลาระหว่างประโยค 1 และ 2

9. การเชื่อมโยงคำศัพท์ (Lexical cohesion) หมายถึง ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปที่ปรากฏในถ้อยคำ มีหลายประเภท ได้แก่

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน (Synonymy/near synonymy)

คำตรงข้าม (antonymy)

คำจ่ากลุ่ม (superordinate) และคำร่วมจำเพาะ (Collocation)

พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ว่า “สัตว์ทั้งหลายกลัวความทุกข์ กลัวถูกเข็ญถูกตี ถ้าเราคิดเอาตัวเราเป็นเครื่องเปรียบ ก็ควรจะไม่เบียดเบียนใคร ไม่สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแก่ใคร ๆ ” อยู่ด้วยกันด้วยความรัก อยู่กันด้วยความปรารถนาดีต่อกัน ก็จะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสุขสบายใจ เพราะทุกคนมีความต้องการเช่นนั้น ญาติโยมทั้งหลายที่มาวัดก็มาแสวงหาความสุขในชีวิตประจำวันเพื่อจะได้อยู่อย่างมีความสุข ไม่ต้องอยู่อย่างเป็นทุกข์มีความเดือดร้อน

การเชื่อมโยงคำศัพท์ที่พบ มีดังนี้

คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เข็ญ – ตี

คำตรงกันข้าม ความทุกข์ – ความสุข: สุข – ทุกข์

คำปรากฏร่วมจำเพาะ (Collocation) เป็นการเชื่อมโยงความระหว่างคำที่มีความเกี่ยวพันกันที่ปรากฏร่วมกันเป็นชุดเดียวกัน เช่น การกล่าวถึงลมฟ้าอากาศ คำศัพท์ที่มักปรากฏร่วมจำเพาะ เช่น ลม ฝน น้ำท่วม หิมะ พายุ ความกดอากาศ เป็นต้น

Wipah Chanawangsa (1986, อ้างถึงใน อัจฉรากร กัลยาจิตร์โกศล, 2549, น. 22-31) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงความในภาษาไทยจากข้อมูลทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ภาษาพูดนำมาจาก 3 แหล่ง ได้แก่ บทสนทนาระหว่างนักเรียนไทย 2 คนที่ Georgetown University, การ อภิปรายหัวข้อ “Life-long Education” จัดโดย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่กรุงเทพฯ ในปี ค.ศ.1981 และคำปราศรัยโดย ดร.ประเสริฐ ณ นคร ในงานเลี้ยงอาหารเย็นอำลา มา Dr. Richard B. Noss วันที่ 2 สิงหาคม ค.ศ.1975 จากวารสารภาษาปีที่ 6 ฉบับที่ 1 และ 2 หน้า 200-210

โดยนำข้อมูลมาจาก บทความ “ความเครียดกับขบวนการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย มนุษย์”

โดยมุกดา สุขสมาน จากวารสารธรรมศาสตร์ (กันยายน 1982) หน้า 88-96

บทบรรณาธิการ จากสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (22 กรกฎาคม 1984) หน้า 2

บทบรรณาธิการจากประชาชาติ (25 กันยายน 1975) หน้า5

จดหมาย “จดหมายจากกรุงเทพฯ” โดย ส.ศิริรักษ์ ในลายสือสยาม หน้า 450-457

บทบรรยาย “ปรัชญาการให้” ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง จากมสธ.สัมพันธ์ (มิถุนายน 1986) หน้า 20 จดหมายข่าว จากมสธ. ฉบับที่95 กุมภาพันธ์ 1983 หน้า 1

รายงาน “หอมใหม่ของเมืองไทยเริ่มผลิตกันแล้ว” จากประชาชาติ (5 มิถุนายน 1975) หน้า 28-33

บทบรรยายการท่องเที่ยว “ไปภูกระดึงกับสถาปัตยกรรมไทย” โดย อนุวิทย์ เจริญศุภกุล จาก อนุสาร อสท. (กุมภาพันธ์ 1963) หน้า 30-36, 41-45

จากข้อมูลพบกลไกการเชื่อมโยงความ 6 ประเภท

1. การอ้างอิง (Reference) มี 3 ชนิด คือ

1.1 การอ้างอิงด้วยสรรพนาม (Pronominals) มี 4 ประเภท ดังนี้

1.1.1 บุรุษสรรพนาม (Personal Pronouns)

คำสรรพนามบุรุษที่ 1 : ฉัน ดิฉัน ผม กระผม เรา ข้า กั้น กู อัว หนู ตัวเอง
เขา ไอ

คำสรรพนามบุรุษที่ 2 : คุณ ท่าน เธอ นาย แก ลื้อ ตัว หนู ตัวเอง เรา เอ็ง
หล่อน มึง ยู

คำสรรพนามบุรุษที่ 3 : แก ท่าน มัน เธอ หล่อน

ตัวอย่าง

ในเรื่องยูง ฉันไม่รู้จะเดือดร้อน เขากับฉันจะเป็นมิตรกันมาแต่ไหนแต่ไร
เขา อ้างถึง ยูง

ฉัน อ้างถึง ฉัน

1.1.2 นามที่ใช้เป็นสรรพนาม (Pronominally Used Nouns)

คือ การนำคำนามมาทำหน้าที่เป็นสรรพนาม ใช้เพื่ออ้างอิงสิ่งที่ยู่นอก
บริบทภาษา แต่แสดงการเชื่อมโยงความกรณีที่ปรากฏมากกว่า 1 ครั้ง และกล่าวอ้างอิงสิ่งเดียวกันซึ่ง
ผู้พูดใช้คำเหล่านี้เสมือนคำสรรพนาม มี 5 ประเภท ดังนี้

1) คำเรียกญาติ (Kinship Term) คือ คำเรียกญาติพี่น้องหรือผู้อื่น เพื่อแสดงความสนิทสนม ใช้ทั้งในลักษณะบุรุษที่ 1 2 หรือ 3 ก็ได้

ตัวอย่าง

ก: วันนี้แม่(1)จะกลับกี่โมง

ข: หกโมง

ก: แม่(2)จะแวะซื้อกับข้าวมาด้วย

ข: แม่(3)ก่ายเตี้ยมาให้ด้วยนะ

แม่(1) และแม่(3) เป็นคำเรียกญาติ ทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2

อ้างถึงผู้ฟัง

แม่(2) เป็นคำเรียกญาติ ทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 อ้างถึงผู้พูด

2) ชื่อเฉพาะบุคคล (Personal Names)

คือ ชื่อแรก ชื่อย่อหรือชื่อเล่นที่ใช้เรียกหรือผู้อื่นที่สนิทสนมด้วยอาจใช้เป็นบุรุษที่ 1,2 และ 3 ก็ได้

ตัวอย่าง

ก: ฮัลโหล สาว ใจใหม่

ข: ใจ จินแฮรอ

ก: เออ สาวสบายดีแฮรอ

ข: สบายดี ยุ่งน่าดู

สาว เป็นชื่อเฉพาะบุคคล ทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 อ้างถึงผู้ฟัง

3) ชื่อมิตรภาพ (Friendship Terms)

คือ รูปภาษาที่ใช้อ้างถึงเพื่อนฝูง ทั้งในบุรุษที่ 1 และ 2

ตัวอย่าง

“ไม่ได้เขียนจดหมายถึงเพื่อนมาหลายเดือนแล้ว หวังว่าเพื่อนคงจะสบายดีเช่นเคยนะ”

เพื่อน เป็นชื่อมิตรภาพ ทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2

4) ชื่ออาชีพ (Occupation Terms)

คือ การใช้ชื่ออาชีพเสมือนคำสรรพนาม เช่น ครู หมอ อาจารย์ เป็นต้น

ตัวอย่าง

“ตอนที่อยู่เมืองนอก ครูไม่ค่อยได้ไปเที่ยวหรอก เพราะครูต้องเรียนไปด้วยทำงานไปด้วย”

ครู เป็นชื่ออาชีพ ทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1

5) ชื่อตำแหน่ง (Title Terms)

คือ รูปภาษาที่แสดงถึงสถานะ ตำแหน่ง หรือยศ เป็นได้ทั้งบุรุษที่ 1, 2

หรือ 3

ตัวอย่าง

“วันนี้หัวหน้าไม่มาทำงาน ใครมีปัญหาอะไรเก็บไว้ถามหัวหน้าในวัน

จันทร์

หัวหน้า เป็นชื่อตำแหน่งทำหน้าที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3

1.1.3 สุนทรพนาม (Zero Pronoun)

คือ การไม่ปรากฏรูปสรรพนามที่อ้างถึง

ตัวอย่าง

“ฉันว่า \emptyset จะเขียนจดหมายถึงพ่อสนหลายเวลามาแล้ว”

\emptyset เป็นสุนทรพนาม อ้างถึง ฉัน

1.1.4 การแสดงความเป็นเจ้าของ (Possessives) มี 2 ประเภท ดังนี้

1) การแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำสรรพนาม (Possessives Pronoun)

คือ การใช้รูปภาษา “ของ” วางหน้าสรรพนามที่อ้างถึงเจ้าของ

2) การแสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำบ่งชี้ (Possessives Determiners)

คือ การใช้รูปภาษา “ของ” วางหน้าสรรพนามที่อ้างถึงเจ้าของ

ตัวอย่าง

“ปากกาของเขาสีแดง ของฉันสีดำ”

ของเขา แสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำบ่งชี้

ของฉัน แสดงความเป็นเจ้าของด้วยคำสรรพนาม

1.2 การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ (Demonstrative Reference) เป็นการอ้างถึงของเวลาและสถานที่หรือเหตุการณ์

ตัวอย่าง

ส่วนสำคัญที่หมอดูกวิพากษ์วิจารณ์มากก็คือ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม ข้อหานี้ นับว่าฉกฉกรรจ์

นี้ อ้างถึง ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

1.3 การอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ (Comparative Reference) เป็นการอ้างถึง ด้วยการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง

ตัวอย่าง

บ้านหลังนี้สวยดีนะ ผมเคยเห็นบ้านคล้าย ๆ กันที่บางแสน

คล้าย ๆ กัน เป็นการกล่าวเปรียบเทียบบ้านหลังที่ผู้พูดเห็นอยู่ในขณะนั้นกับบ้านที่ผู้พูดเคยเห็นที่บางแสน

2. การแทนที่ (Substitution) เป็นการแทนที่รูปภาษาหนึ่งด้วยอีกรูปภาษาหนึ่ง ในข้อมูลที่นำมาศึกษาไม่พบการแทนที่ด้วยหน่วยนามหรือหน่วยกริยา พบแต่การแทนที่ด้วยหน่วยอนุพากย์ (clausal substitution)

ตัวอย่าง

ก: ตอนเป็นเด็ก ผมชอบเล่นซ่อนหา

ข: ผมก็เหมือนกัน

เหมือนกัน เป็นการแทนที่หน่วยอนุพากย์ ตอนเป็นเด็ก ผมชอบเล่นซ่อนหา

3. การละ (Ellipsis) เป็นการแทนที่ด้วยหน่วยภาษาเดิมด้วยการไม่ปรากฏรูป มี 3 ชนิด

3.1 การละหน่วยนาม (nominal ellipsis)

ตัวอย่าง

แม่ ตุ่มไม่มีรองเท้าจะใส่แล้ว ๐คู่เก่าก็ขาด ๐คู่ใหม่ก็ขาด

๐ เป็นการละหน่วยนาม รองเท้า โดยการไม่ปรากฏรูปคำนาม รองเท้า

3.2 การละหน่วยกริยา (verbal ellipsis)

ตัวอย่าง

ก: พรุ่งนี้ใคร จะไปตลาด

ข: ผม ๐

กริยาวลี จะไปตลาด หายไป

3.3 การละหน่วยอนุพากย์ (clausal ellipsis)

ตัวอย่าง

ก: พรุ่งนี้คุณจะไปเล่นเทนนิสไหม

ข: อาจจะ

อาจจะ เป็นคำตอบโดยการละหน่วยอนุพากย์ ไปเล่นเทนนิส

4. การซ้ำ (Repetition) เป็นการกล่าวถึงหน่วยภาษาเดิมซ้ำอีกครั้ง หลังจากทีหน่วยภาษานั้น ๆ ได้ปรากฏไปแล้วในตอนต้น มี 3 ชนิด คือ

4.1 การซ้ำคำหรือกลุ่มคำ (repetition of words and phrases)

ตัวอย่าง 1

ถนนต่าง ๆ ในกรุงเทพแม้ตามหัวเมืองที่มีน้ำพุอยู่หลายแห่งทำให้เกิดความร่มรื่นขึ้นบ้าง ถึงฉนั้นจะเห็นว่าน้ำพุบางแห่งเทอะทะไม่งามต้องตาต้องใจแต่นั่นก็เป็นเรื่องของรสนิยม

น้ำพุที่เกิดขึ้นครั้งที่ 2 เป็นการซ้ำคำแบบซ้ำทั้งหมด (complete repetition) เพราะเหมือนกับน้ำพุที่เกิดขึ้นคำแรก

ตัวอย่าง 2

ก: ลองหันมาดูระบอบการศึกษา

ข: ก็เป็นแบบได้บันไดทางการศึกษา

ส่วนที่ขีดเส้นใต้ใน ก. และ ข. มีการซ้ำคำ “การศึกษา” ซึ่งเป็นการซ้ำแบบบางส่วน (partial repetition)

4.2 การซ้ำโครงสร้าง (repetition of structures)

ตัวอย่าง

กับอาจารย์ผู้น้อยผู้ใหญ่ท่านเป็นที่ปรึกษาที่มีคำตอบพร้อมอยู่เสมอ

กับนักเรียนหรือผู้ที่มารับการอบรมท่านเป็นครูที่ดีเยี่ยม...

กับเจ้าหน้าที่คนไทยตลอดคณงานภารโรงท่านทำตัวเป็นกันเอง

ตัวอย่างนี้เป็นการโครงสร้าง “กับ...ท่าน...”

4.3 การซ้ำความ (paraphrase)

ตัวอย่าง

ถ้ามองดูโลกรอบ ๆ ตัวเรา โลกของเรามีวิวัฒนาการ

ตัวอย่างนี้มีการซ้ำความ โลกรอบ ๆ ตัวเรา กับ โลกของเรา ซึ่งแม้รูปภาษาที่ใช้จะ

ต่างกันแต่มีความหมายอย่างเดียวกัน

5. การเชื่อมโยงคำ (Lexical Cohesion) เป็นการแสดงความสัมพันธ์ของคำศัพท์ มี 6 ชนิด

5.1 การใช้คำพ้องความหมาย (Synonymy)

ตัวอย่าง

ข้อแปลกประหลาดประการแรกเกิดขึ้นแต่เมื่ออย่างเท้าลงจากเรือบินเหยียบ ผืนแผ่นดินไทย...พอมายังบ้านเกิดเมืองนอน

ผืนแผ่นดินไทย กับ บ้านเกิดเมืองนอน เป็นคำพ้องความหมายกันเพราะผู้เขียนจดหมายนี้เป็นคนไทยและบ้านเกิดเมืองนอนของเขาคือประเทศไทย

5.2 การใช้คำทั่วไป (Use of general terms)

ตัวอย่าง

การโค่นไม้ทำลายป่าก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วมและปัญหาอื่น ๆ อีกมาก แต่รัฐบาลก็ยังไม่สามารถยับยั้งการกระทำดังกล่าวได้

การกระทำดังกล่าว เป็นคำทั่วไปที่ใช้เชื่อมโยงถึง การโค่นไม้ทำลายป่า

5.3 การใช้คำเฉพาะและคำทั่วไป (Hyponymy and Co-hyponymy)

ตัวอย่าง

ก่อนหน้านี้เห็นเขาว่าบนภูกระดึงมีสัตว์ป่าชุกชุมมาก เช่น กวางป่า มีควายป่า...
มี หมูป่าฝูงเดียว ถ้ามีกวาง...

คำ สัตว์ป่า เป็นคำทั่วไป

คำ กวางป่า ควายป่า หมูป่า เป็นคำเฉพาะ

5.4 การใช้คำแสดงองค์ประกอบย่อยและองค์ประกอบทั้งหมด (Meronymy and Co-Meronymy)

ตัวอย่าง

ต้นสนริมผามักจะมีกิ่งก้านงอ...ฝิวลำต้นแตกหยาบเป็นร่องลึก..ใบสนแหลม ๆ
กระจายเป็นเส้น

ต้นสน เป็นคำแสดงองค์ประกอบทั้งหมด

ฝิวลำต้น กับ ใบสน เป็นคำแสดงองค์ประกอบย่อยของต้นสน

5.5 การใช้คำตรงข้าม (Antonymy)

ตัวอย่าง

ยิ่งคนอ้วนด้วยแล้ว ท่าทางจะกลับเสียให้ได้ คนผอมนี้เห็นคุณค่าตนเอง

คนอ้วน เป็นคำตรงข้ามของ คนผอม

5.6 การใช้คำเข้าชุดกัน (Collocation)

ตัวอย่าง

เกิดป่าดงดิบขึ้นเป็นธรรมชาติไม่ได้มีต้นสนไม่มีเนินหญ้า มีแต่โขดหิน ต้นไม้หลากหลาย
พันธุ์

ป่าดงดิบ ธรรมชาติ ต้นสน เนินหญ้า โขดหิน ต้นไม้ เป็นคำที่เข้าชุดกัน คือ สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

6. การใช้คำเชื่อม (Conjunction) เป็นการอ้างอิงถึงความสัมพันธ์ทางความหมายของหน่วยภาษา 2 หน่วยที่มีความสัมพันธ์กัน โดยหน่วยภาษานี้อาจอยู่ในรูปของอนุประโยคหรือย่อหน้าก็ได้มี 16 ประเภท

6.1 คำเชื่อมเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลจากสิ่งที่มีอยู่ (Additive Relation)

ตัวอย่าง

หมอกระแสนไปทำงานในชนบทตั้งสิบกว่าปีและสิ่งที่แก้ให้สัมภาระ

และ เป็นคำเชื่อมเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลจากเดิม คือ หมอกระแสนไปทำงานในชนบทตั้งสิบกว่าปี สิ่งเพิ่มเติม คือ สิ่งที่แก้ให้สัมภาระ

6.2 คำเชื่อมแสดงการแจกแจงรายละเอียดตามลำดับเวลา (Enumerative Relation)

ตัวอย่าง

ประการแรกผมคิดว่าถ้าผมได้พูดภาษาไทย...

ประการที่สองผมคิดว่าไม่มีความจำเป็น...

ประการแรก ประการที่สอง เป็นคำเชื่อมแสดงการแจกแจงรายละเอียดตามลำดับ

6.3 คำเชื่อมที่แสดงทางเลือก (Alternative Relation)

ตัวอย่าง

แล้วตอนนี้คุณแม่ยังอยู่ที่ ดี.ซี.หรือเปล่าหรือว่ากลับเมืองไทยแล้ว

หรือว่า เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงการเลือกว่าคุณแม่ยังอยู่ที่ ดี.ซี. หรือว่ากลับเมืองไทย

แล้ว

6.4 คำเชื่อมเพื่อแสดงการเปรียบเทียบ (Comparative Relation)

ตัวอย่าง

การที่เลือกไปประจำที่มาเลเซียนั้นทำให้ผมคิดว่าท่านยังคงมีความห่วงใยสถาบัน
อยู่ไม่น้อยเปรียบเสมือนผู้เป็นพ่อก็ย่อมอยากเห็นลูกได้พึ่งตนเอง

เปรียบเสมือน เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงการเปรียบเทียบความห่วงใยสถาบันว่า
เหมือนพ่อห่วงลูก

6.5 คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์แบบตรงข้าม (Contrastive Relation)

ตัวอย่าง

ตำรวจไทยบอกทางให้ได้ถูกต้องทันทีส่วนตำรวจลอนดอนมักไม่รู้หนทาง

ส่วน เป็นคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ตรงข้ามของตำรวจไทยกับตำรวจลอนดอน
เรื่องการบอกทาง

6.6 คำเชื่อมเพื่อแสดงความคล้อยตามทางความคิด (Concessive Relation)

ตัวอย่าง

ลูกหาบเขาไม่ได้เอาเปรียบหรือโกงราคาหรอก เพราะเขาหาบน้ำหนักที่กำลังพอดี
มาถึงกระนั้นเขาก็ยังหอบเหงื่อไหลโซกไปตามกัน

ถึงกระนั้น เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงความคิดต่อลูกหาบ

6.7 คำเชื่อมเพื่อแสดงตัวอย่าง (Exemplificatory Relation)

ตัวอย่าง

...เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เวลาที่ต้องไปนอกสำนักงาน...

เช่น เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงตัวอย่าง

6.8 คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งที่กล่าวนำ (Reformulatory Relation)

ตัวอย่าง

การเรียนแพทย์จึงต้องทำการทะนุถนอมและจริงจัง คือ นักเรียนแพทย์...

คือ เป็นคำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์ของนักเรียนแพทย์กับการเรียนแพทย์

6.9 คำเชื่อมเพื่อแสดงความเป็นเหตุเป็นผลอันเนื่องมาจากลักษณะของสิ่งที่ตามมา เป็นสาเหตุของสิ่งที่นำมาข้างหน้า (Causal Relation)

ตัวอย่าง

ทั้งนี้เนื่องจากได้รับคำตอบแทน

เนื่องจาก ทั้งนี้เป็นผลของการรับคำตอบแทน

6.10 คำเชื่อมเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ (Relation of purpose)

ตัวอย่าง

...แผนที่วนอุทยานแห่งชาติแห่งนี้โดยละเอียดเพื่อจะได้...

เพื่อ ขอความหลังคำ เพื่อ เป็นการแสดงวัตถุประสงค์ที่ต้องทำแผนที่วนอุทยานแห่งชาติโดยละเอียด

6.11 คำเชื่อมเพื่อแสดงความเป็นเหตุเป็นผลในลักษณะของสิ่งที่ตามมาข้างหลังเป็นผลจากสิ่งที่นำมาข้างหน้า (Relation of result)

ตัวอย่าง

ก็ตัดกันเสียเกือบหมดจึงปรากฏว่าคนเดินถนนส่วนมากโดนแดดเผา

จึง เป็นคำเชื่อมแสดงเหตุผลว่า เหตุคือ ตัดเสียเกือบหมด ผลคือ ทำให้คนเดินถนนส่วนมากโดนแดดเผา

6.12 คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข (Conditional Relation)

ตัวอย่าง

มูลค่าของธนบัตรปลอมนั้น สูงนับสิบ ๆ ล้านบาท หากว่าธนบัตรเหล่านี้สามารถนำ ออกไปใช้ในตลาดมืดได้ทั้งหมด

หากว่า เป็นคำเชื่อมแสดงเงื่อนไขว่า ถ้าธนบัตรปลอมนำออกไปใช้ได้ก็จะมีมูลค่าถึง นับสิบ ๆ ล้านบาท

6.13 คำเชื่อมที่แสดงความสัมพันธ์ของบทสรุปที่ได้มาจากเงื่อนไขที่ปรากฏจากประโยคนำมา (Inferential Relation)

ตัวอย่าง

วรรณบอว่าคุณแม่จะมาจากเชียงใหม่ งั้นเขาคงไปเที่ยวตลาดน้ำกับเราไม่ได้

จ้ัน แสดงความสัมพันธ์ของบทสรุปที่พรรณนาบอกว่า คุณแม่จะมาจากเชียงใหม่ว่า คงไปเที่ยวตลาดน้ำด้วยกันไม่ได้

6.14 คำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ในเรื่องของลำดับเวลาและเหตุการณ์ (Temporal Relation)

ตัวอย่าง

มีคนจำนวนไม่น้อยที่รีบเร่งทำงานอย่างหนึ่งให้เสร็จ แล้วก็จับงานอื่นต่อไป

แล้วก็ แสดงความสัมพันธ์ของลำดับเวลาและเหตุการณ์ว่า รีบทำงานอย่างหนึ่งให้เสร็จแล้วก็ทำงานอื่นต่อ

6.15 คำเชื่อมเพื่อแสดงการเปลี่ยนเรื่อง (Transitional Relation)

ตัวอย่าง

มีลูกศิษย์ไปเยี่ยมแม่หลายคนเหมือนกันที่บ้าน แล้วเป็นไงมาอยู่ที่นี้รู้สึกชอบมั๊ย แล้ว เปลี่ยนเรื่องจาก ลูกศิษย์ไปเยี่ยมแม่เป็น การถามความรู้สึกว่าชอบอยู่ที่นี้หรือไม่

6.16 คำเชื่อมเพื่อแสดงความต่อเนื่อง (Continuative Relation)

ตัวอย่าง

ดูเหมือนว่าจะไม่มีใครเข้าใจอำนาจผู้ซึ่งพยายามต่อสู้เพื่อความอยู่ดีกินดี ซึ่ง เชื่อมประโยคนำกับประโยคตามให้ใจความของภาษาดำเนินต่อไป

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดแพร่

ประวัติโดยย่อ

เมืองแพร่ เป็นเมืองเก่าเมืองหนึ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย ประวัติการสร้างเมืองในจารึกไตโดยเฉพา การศึกษาเรื่องราวของเมืองแพร่จึงต้องอาศัยหลักฐาน ของเมืองอื่น เช่น พงศาวดารโยนก ตำนานเมืองเหนือ ตำนานการสร้างพระธาตุลำปางหลวงและศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นต้น ตำนานพระธาตุช่อแฮ กล่าวว่าเมืองแพร่มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ส่วนตำนานวัดหลวงกล่าวไว้ว่าประมาณ พ.ศ. 1371 พ่อขุนหลวงพล ราชันดดาแห่งกษัตริย์น่านเจ้า ได้อพยพคนไทย (ไทยลื้อ ไทยเขิน) ส่วนหนึ่งจากเมืองเชียงแสน ไชยบุรีและเวียงปางคำ ลงมาสร้างเมืองบนที่ราบริมฝั่งแม่น้ำยมและขนานนามว่า เมืองพลนคร (เมืองแพร่ปัจจุบัน) ตำนานสิงหนวัติกล่าวว่าเมืองแพร่เป็นเมือง ที่ปกครองโดยพญาฮีบ่าแห่งแคว้นหริภุญไชย สันนิษฐานว่าเมืองแพร่และเมืองลำพูนเป็นเมือง ที่สร้างขึ้นมาในระยะเวลาใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชหลักที่ 1 ด้านที่ 4 บรรทัดที่ 24 - 25 ซึ่งจารึกไว้ว่า . “.. เบื้องตีนอน รอดเมืองแพล เมืองน่าน เมือง ... เมืองพลัว พันฝั่งของ เมืองชวา เป็นที่แล้ว ...” ในข้อความนี้ เมืองแพลคือเมืองแพร่ ศิลาจารึกนี้สร้างขึ้นใน พ.ศ. 1826 จึงเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความเก่าแก่ของเมืองแพร่ ว่าตั้งขึ้น

มาก่อนเมืองเชียงใหม่และเชื่อว่าเมืองแพร์ได้ก่อตั้งขึ้นแล้วก่อนการตั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี การก่อตั้งชุมชนหรือบ้านเมืองส่วนใหญ่ในภาคเหนือมักปรากฏ ชื่อบ้านเมืองนั้นในตำนาน เรื่องเล่า หรือจารึกตลอดจนหลักฐานเอกสารพื้นเมืองของเมืองนั้น ๆ แต่สำหรับเมืองแพร์นั้น แตกต่างออกไป เนื่องจากไม่มีหลักฐาน ที่เกี่ยวข้อง โดยตรงจึงมีที่มาของชื่อเมืองจากหลักฐานอื่นดังนี้ เมืองพล นครพลหรือพลรัฐนคร เป็นชื่อเก่าแก่ดั้งเดิมที่สุดที่พบในตำนานเมืองเหนือ ฉบับโบราณ พ.ศ. 1824 กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า เจ้าเมืองลำปางได้ส่งคนมาติดต่อเจ้านครพล ให้ไปร่วมงานมัสการและฉลองวัดพระธาตุลำปางหลวง และจากตำนานพระธาตุลำปางหลวงตอนหนึ่งได้กล่าวถึงเจ้าเมืองพลยกกำลังผู้คนไปขุดหาพระบรมสารีริกธาตุ บรรจุไว้ในพระธาตุแต่ไม่พบ เมื่อศึกษาตำแหน่งที่ตั้งของนครพลตามตำนานดังกล่าว พบว่าเป็นเมืองแพร์ในปัจจุบัน ชื่อพลนครปรากฏเป็นชื่อวิหารในวัดหลวง ตำบลในเวียงอำเภอเมืองแพร์ โดยเชื่อว่าวัดนี้เป็นวัดที่สร้างมาพร้อมกับการสร้างเมืองแพร์และเจ้าเมืองแพร์ให้ความอุปถัมภ์มาตลอด จนหมดยุคการปกครองโดยเจ้าเมืองเมืองโกศัย ซึ่งเป็นชื่อที่ปรากฏในพงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน ชื่อนี้ใช้เรียกเมืองแพร์ในสมัยขอมเรื่องอำนาจที่ชื่อเมืองในอาณาจักรล้านนาเปลี่ยน เป็นภาษาบาลีตามความในยุคนั้น เช่น น่านเป็นนันทบุรี ลำพูนเป็นหริภุญไชย ลำปางเป็นเขลางค์นคร เป็นต้น

ชื่อ “เวียงโกศัย” น่าจะมาจากชื่อดอยที่เป็นที่ตั้งขององค์พระธาตุช่อแฮ ซึ่งเป็นพระธาตุศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่อเมืองแพร์ คือ ดอยโกสิยชัศบรรพต หมายถึง ดอยแห่งผ้าแพร์ เมืองแพล เป็นชื่อที่ปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชหลักที่ 1 ด้านที่ 4 โดยคำว่า แพล น่าจะมาจากศรัทธาของชาวเมืองที่มีต่อพระธาตุช่อแพร์ หรือช่อแฮที่สร้างขึ้นภายหลังการสร้างเมือง ต่อมาจึงได้เรียกชื่อเมืองของตนว่าเมืองแพลและได้กลายเสียงเป็นเมืองแพร์ปัจจุบัน (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแพร่, 2556, น. 1)

ที่ตั้ง

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 17 องศา 24 ลิปดาเหนือ ถึง 18 องศา 48 ลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 99 องศา 34 ลิปดาตะวันออก ถึง 100 องศา 18 ลิปดาตะวันออก อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ยประมาณ 200 - 300 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 555 กิโลเมตร โดยทางรถยนต์ (ชูขวัญ ฤงเงินและสิริกิร ไซยมา, 2542, น. 3)

อาณาเขตติดต่อ

จังหวัดแพร่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดน่าน พะเยา อุตรดิตถ์ ลำปางและสุโขทัย โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

1. ทิศเหนือ เขตอำเภอสองและอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ติดต่อกับอำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน อำเภอปง จังหวัดพะเยา และอำเภอเมืองลำปาง อำเภองาว จังหวัดลำปาง

2. **ทิศใต้** เขตอำเภอเด่นชัยและอำเภอวังซัน จังหวัดแพร่ ติดต่อกับ อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอศรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย

3. **ทิศตะวันออก** เขตอำเภอเมืองแพร่ และอำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ติดต่อกับ อำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน และอำเภอท่าปลา อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

4. **ทิศตะวันตก** เขตอำเภอสอง อำเภอลองและอำเภอวังซัน จังหวัดแพร่ ติดกับ อำเภอสบปราบ อำเภอแม่ทะ และอำเภอเถิน จังหวัดลำปาง (ชูขวัญ ถุงเงิน, และสิริกร ไชยมา, 2542, น. 3)

พื้นที่จังหวัดแพร่ล้อมรอบด้วยภูเขาทั้ง 4 ทิศ พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 เป็นภูเขา มีพื้นที่ราบเพียง ร้อยละ 20 โดยลาดเอียงไปทางทิศใต้ตามแนวไหลของแม่น้ำยม คล้ายกันกระทะ พื้นที่ราบของจังหวัดจะอยู่ระหว่างหุบเขา มี 2 แปลงใหญ่ คือ ที่ราบบริเวณพื้นที่อำเภอร่องขวาง อำเภอเมือง อำเภอสูงเม่น และอำเภอเด่นชัย ซึ่งเป็นที่ราบแปลงใหญ่และอีกหนึ่งแปลง คือ บริเวณที่ตั้งอำเภอลอง และอำเภอวังซัน ซึ่งที่ราบ ดังกล่าว ใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร

เมืองแพร่ หรือจังหวัดแพร่ เป็นจังหวัดที่มีภาษาเป็นของตนเอง ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน กล่าวคือมีภาษาพูดเฉพาะกลุ่ม เฉพาะท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ ซึ่งพูดสื่อสารกันเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ได้แก่ ภาษาลาวโซ่ง บ้านพระหลวง อำเภอสูงเม่น ภาษาลาวพรวน ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมืองแพร่ ภาษาไทย ลื้อ ตำบลบ้านถิ่น อำเภอเมืองแพร่ ภาษาก่อ และภาษาดง บ้านดง ตำบลสวนเขื่อน อำเภอเมืองแพร่

แม้ว่าคนรุ่นใหม่ในจังหวัดแพร่จะนิยมพูดภาษากลางกันมากขึ้น แต่ก็ยังมีกลุ่มอนุรักษ์ทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดแพร่ สภาวัฒนธรรมอำเภอและสถาบันการศึกษา ต่าง ๆ ช่วยกันส่งเสริมสนับสนุนให้เห็นคุณค่าของภาษาคำเมืองควบคู่ไปกับภาษากลาง เพื่อให้ภาษาคำเมืองเป็นเอกลักษณ์ให้ชาวเหนือและชาวแพร่ได้ภาคภูมิใจ ส่วนภาษาเขียน ชาวแพร่มีภาษาเขียนคือคำเมือง แต่ปัจจุบันเป็นภาษาที่ไม่ได้ใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน คงบันทึกไว้ในป้ายสา คัมภีร์โบราณ เท่านั้น (ชูขวัญ ถุงเงินและสิริกร ไชยมา, 2542, น. 81-82)

งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงความ

วิยะดา ตานี (2544, น. 174-178) ศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความในศิลาจารึกสุโขทัย ข้อมูลที่นำมาศึกษาได้แก่คำอ่านศิลาจารึกสุโขทัยที่มีผู้ปริวรรตแล้วจำนวน 50 หลัก ผลการศึกษาสรุปได้ว่า กลไกการเชื่อมโยงความในศิลาจารึกสุโขทัยมี 5 ประเภท คือ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง การเชื่อมโยงความโดยการละ การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กัน และการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม

ผลการศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความในศิลาจารึกสุโขทัย พบว่ามี การเชื่อมโยงโดยการอ้างอิง มี 2 ประเภท คือการอ้างอิงหน่วยงานและการอ้างอิงข้อความ ซึ่งจาก การศึกษาพบว่าการใช้รูปภาษาที่อ้างอิงข้อความในศิลาจารึกสุโขทัยเป็นรูปภาษาที่อ้างอิงประเภทที่ เฉพาะ

ส่วนการเชื่อมโยงความโดยการละ พบว่า มีการละหน่วยภาษาอยู่เพียงประเภทเดียว คือ การละรูปกริยาวลี ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ การละรูปกริยาวลีในส่วนของกริยาหลักและการละรูปกริยาวลี ในส่วนของส่วนเติมเต็ม

การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ พบว่าการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำในภาษาระดับข้อความใน ศิลาจารึกสุโขทัย 2 ประเภท คือ การซ้ำรูปและการซ้ำโครงสร้าง

การเชื่อมโยงโดยใช้คำสัมพันธ์กัน พบข้อมูลภาษาระดับข้อความในศิลาจารึกสุโขทัยมี ความสัมพันธ์กันอยู่ 3 ลักษณะ คือ การใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำแย้งความหมายและการใช้ลูก กลุ่มคำจากกลุ่มเดียวกัน

ลักษณะการเชื่อมโยงความโดยใช้คำเชื่อมในจารึกสุโขทัย พบว่า ประโยคต่าง ๆ ใน ภาษาระดับข้อความมีความสัมพันธ์กันโดยอาศัยความหมายของคำเชื่อม ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 12 ประเภท คือ ความสัมพันธ์แบบคล้ายตามกัน ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบแสดง เหตุ ความสัมพันธ์แบบลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์ ความสัมพันธ์แบบ แสดงการเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไข ความสัมพันธ์แบบการแสดงจุดเริ่มต้น ความสัมพันธ์แบบขยายความ ความสัมพันธ์แบบแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน ความสัมพันธ์แบบ แสดงวิธีการและความสัมพันธ์แบบแสดงการกล่าวถึงคำพูด ส่วนลักษณะการปรากฏการใช้คำเชื่อมใน ศิลาจารึกสุโขทัยพบว่า ปรากฏใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงการเชื่อมโยงความใน 2 ลักษณะ คือ การใช้ คำเชื่อมครั้งเดียวและการใช้คำเชื่อมแบบต่อเนื่อง

วรวรรณ ศรียาภัย (2544, น. 178-179) ศึกษาการเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี 6 ลักษณะ คือ การอ้างอิง การซ้ำ การแทน การละ การใช้ศัพท์ และการใช้คำเชื่อม โดยเก็บข้อมูล จากภาษาระดับข้อความ 5 ประเภท ได้แก่ เรื่องเล่า กระบวนการ ข้อควรปฏิบัติ คำอธิบาย และบท สนทนา จากการศึกษาสรุปได้ว่า

การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี พบ 3 ลักษณะ คือ 1) การอ้าง ถึงโดยสรรพนาม มี 3 ลักษณะย่อย ได้แก่ บุรุษสรรพนาม คำที่มีหน้าที่เหมือนคำสรรพนามและรูป ศูนย์ 2) การอ้างอิงเชิงบ่งชี้ พบ 2 ลักษณะ คือ การบ่งชี้ด้วยสรรพนามและการบ่งชี้ด้วยคุณศัพท์ 3) การอ้างอิงเชิงเปรียบเทียบ พบการเปรียบเทียบในแง่ความเหมือนและปริมาณ

การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำ พบการซ้ำ 3 ลักษณะ คือ การซ้ำหน่วยนาม ได้แก่ หน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานและหน่วยนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรม การซ้ำหน่วยกริยา มี 2 ลักษณะ ได้แก่ การซ้ำหน่วยนามที่ปรากฏต่อเนื่องกัน และการซ้ำหน่วยนามที่ไม่ปรากฏต่อเนื่องกัน และการซ้ำหน่วย คำเชื่อม

การเชื่อมโยงความโดยการแทน พบว่ามีลักษณะเดียว คือ รูปแทนบ่งชี้

การเชื่อมโยงความโดยการใช้ศัพท์ พบ 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้ศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน การใช้ศัพท์ลูกกลุ่มและการใช้ศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กัน

การเชื่อมโยงความโดยใช้คำเชื่อม จำแนกได้ 14 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์แบบคล้อยตาม ความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง ความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไข ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบขยายความ ความสัมพันธ์แบบแจกแจง ความสัมพันธ์แบบตัดตอนหรือแยกส่วน ความสัมพันธ์แบบให้เลือก ความสัมพันธ์แบบแสดงตัวอย่าง ความสัมพันธ์แบบแสดงเวลา ความสัมพันธ์แบบแสดงจุดเริ่มต้น ความสัมพันธ์แบบแสดงจุดสิ้นสุด และความสัมพันธ์แบบแสดงการอ้างคำพูด

การปรากฏของคำเชื่อมพบว่า ปรากฏได้ 4 ตำแหน่งคือตำแหน่งต้นประโยค ตำแหน่งต้นและกลางประโยค ตำแหน่งกลางประโยค และตำแหน่งท้ายประโยค

ชฎานุตร์ จินดารักษ์ (2546, น. 196-199) ศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในภาษาระดับข้อความในจารึกล้านนา ข้อมูลที่นำมาศึกษา ได้แก่ คำอ่านจารึกล้านนาที่มีผู้ปริวรรตแล้ว จำนวน 82 หลัก ผลการศึกษาพบกลไกการเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา 5 ประเภท คือ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง การเชื่อมโยงความโดยการละ การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กัน และการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม

การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึงพบ 4 ลักษณะ ได้แก่ การอ้างถึงนามวลี การอ้างถึงกริยาวลี การอ้างถึงประโยค และการอ้างถึงข้อความ

การเชื่อมโยงความด้วยการละพบ 3 ลักษณะ ได้แก่ การละกริยาวลี การละประโยคและการละข้อความ

การเชื่อมโยงความด้วยการซ้ำพบ 2 ลักษณะ ได้แก่ การซ้ำรูปและการซ้ำโครงสร้าง

การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กันพบ 3 ลักษณะ ได้แก่ การใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำแย้งความหมายและการใช้คำลูกกลุ่มของคำจำกลุ่มเดียวกัน

การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พบลักษณะกลไกการใช้อ้างอิงได้ 2 ประเภท คือ ความสัมพันธ์ที่พิจารณาจากการใช้คำเชื่อม มี 9 ประเภทได้แก่ ความสัมพันธ์แบบคล้อยตามกัน ความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง ความสัมพันธ์แบบแสดงลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ

ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบวัตถุประสงค์ ความสัมพันธ์แบบขยายความ
ความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไขและความสัมพันธ์แบบตัดตอน

ลักษณะการใช้คำเชื่อม ปรากฏ 2 ลักษณะ คือ การใช้คำเชื่อมแบบครั้งเดียวและ การใช้
คำเชื่อมแบบต่อเนื่อง

ฤทธิ์ดำรง มงคลสรรค์ (2547, น. 178-179) ศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในภาษาถิ่น
เหนือ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง โดยศึกษาหลักการเชื่อมโยงความ 6 ประเภท คือ
การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง การซ้ำ การแทน การละ การใช้ศัพท์และการใช้คำเชื่อม
โดยวิเคราะห์จากข้อมูล 5 ประเภท ได้แก่ เรื่องเล่า กระบวนการ ข้อควรปฏิบัติ คำอธิบายและ
บทสนทนา จากการศึกษาพบลักษณะ การเชื่อมโยงความ ดังนี้

การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง พบ 3 ลักษณะ คือ 1) การอ้างถึงบุคคล ซึ่งปรากฏการ
อ้างถึงได้แก่ คำสรรพนามทั้ง 3 บุรุษ คำที่ทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม เช่น คำเรียกญาติ คำเรียก
อาชีพ คำเรียกชื่อตำแหน่ง คำเรียกชื่อเฉพาะบุคคล ฉายานามและรูปศูนย์ 2) การอ้างถึงเชิงบ่งชี้
พบ 3 ลักษณะ คือ การบ่งชี้ด้วยสรรพนาม การบ่งชี้ด้วยนามวลี และการบ่งชี้ด้วยคำคุณศัพท์
3) การอ้างถึงเชิงเปรียบเทียบ

การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ พบ 3 ลักษณะ คือ การซ้ำหน่วยนาม การซ้ำหน่วยกริยา
และการซ้ำโครงสร้าง

การเชื่อมโยงความโดยการแทน พบเพียงลักษณะเดียว คือ รูปแทนบ่งชี้

การเชื่อมโยงความโดยการละ พบการละนาม การละกริยา การละกริยาวลีและการละ
อนุภาค การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำศัพท์พบว่ามี 3 ลักษณะ คือ การใช้ศัพท์ที่มีความหมาย
ใกล้เคียง การใช้ศัพท์ลูกกลุ่ม และการใช้ศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กัน

การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พบการใช้คำเชื่อมเพื่อแสดงความสัมพันธ์
14 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์แบบคล้ายตาม ความสัมพันธ์แบบขัดแย้ง ความสัมพันธ์แบบแสดง
เงื่อนไข ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบขยายความ
ความสัมพันธ์แบบแจกแจง ความสัมพันธ์แบบตัดต่อหรือแยกส่วน ความสัมพันธ์แบบให้เลือก
ความสัมพันธ์แบบแสดงตัวอย่าง ความสัมพันธ์แบบแสดงเวลา ความสัมพันธ์แสดงจุดเริ่มต้น
ความสัมพันธ์แบบแสดงจุดสิ้นสุดและความสัมพันธ์แบบแสดงการอ้างถึงคำพูด ส่วนคำเชื่อมที่ปรากฏ
พบ 3 ตำแหน่ง คือ ต้นประโยค ต้นและกลางประโยค และกลางประโยค

จุฑามาศ มีชูวาศ (2549, น. 107-108) ศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมคำว
ซอภาคเหนือ โดยศึกษาหลักการเชื่อมโยงความ 6 ประเภท คือ การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง
การแทนที่ การละ การซ้ำ การใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กันและการใช้คำเชื่อม โดยวิเคราะห์จาก
ข้อมูลวรรณกรรมคำวซอ จำนวน 10 เรื่อง จากการศึกษาพบลักษณะการเชื่อมโยงความ ดังนี้

การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง พบ 2 ประเภท คือ การอ้างถึงด้วยบุรุษสรรพนามทั้ง 3 บุรุษและการอ้างถึงด้วยนามที่ทำหน้าที่เป็นสรรพนาม ได้แก่ คำเรียกญาติ ชื่อตำแหน่งและฉายานาม การเชื่อมโยงความด้วยการแทนที่ พบการเชื่อมโยงโดยการแทนที่ด้วยรูปแทนแบบบ่งชี้ การเชื่อมโยงโดยการละ พบ 2 ประเภทคือ การละนามวลีและการละกริยา การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ พบ 2 ประเภท คือ การซ้ำรูปภาษาและการซ้ำโครงสร้าง การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน พบ 3 ประเภท คือ การใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำตรงกันข้ามและการใช้คำลูกกลุ่มของคำจำกลุ่มเดียวกัน การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พบลักษณะการใช้คำเชื่อม 13 ประเภท คือ คำเชื่อมเพื่อแสดงความเป็นเหตุ คำเชื่อมเพื่อแสดงความเป็นผล คำเชื่อมเพื่อแสดงการเปรียบเทียบ คำเชื่อมเพื่อแสดงความขัดแย้ง คำเชื่อมเพื่อแสดงการกล่าวรวมคล้อยตามกัน คำเชื่อมเพื่อแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมเพื่อแสดงการแจกแจง คำเชื่อมเพื่อแสดงลำดับเหตุการณ์ คำเชื่อมเพื่อแสดงการกล่าวถึงคำพูด คำเชื่อมเพื่อแสดงการไขความ คำเชื่อมเพื่อแสดงความต่างต่อนกัน คำเชื่อมเพื่อแสดงข้อมูลเพิ่มเติม และคำเชื่อมแสดงความไม่แน่ใจ

ภัทรวดี อุทธา (2555, น. 202-207) ศึกษาลักษณะการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่องชูลูนางอ้ว โดยใช้วิธีวิเคราะห์การเชื่อมโยงความ 6 ลักษณะได้แก่ การอ้างถึงการแทนที่ การละ การซ้ำ การเชื่อมโยงคำศัพท์ และการใช้คำเชื่อม ดังนี้

การเชื่อมโยงความโดยการอ้างถึง พบการอ้างถึง 3 ประเภท คือ การอ้างถึงโดยการใช้สรรพนาม การอ้างถึงโดยใช้การบ่งชี้ และการอ้างถึงด้วยการเปรียบเทียบ

การเชื่อมโยงความโดยการแทนที่ ปรากฏการเชื่อมโยงความโดยการแทนที่ ได้แก่ การแทนที่หน่วยอนุพากย์หรือประโยค

การเชื่อมโยงความโดยการละ คือการละคำในหน่วยนามและการละนามในตำแหน่งกรรม

การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ ปรากฏเฉพาะการซ้ำรูปและการซ้ำโครงสร้าง

การเชื่อมโยงความโดยการเชื่อมโยงศัพท์ พบการเชื่อมโยงความโดยการเชื่อมโยงศัพท์ 5 ประเภท คือ การใช้คำพ้องความหมาย การใช้คำจำกลุ่ม การใช้คำแสดงองค์ประกอบย่อย การใช้คำตรงกันข้าม และการใช้คำเข้าชุดกัน

การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม พบ 5 ประเภท ได้แก่ การคล้อยตาม การขัดแย้ง การแสดงเหตุผล การแสดงเวลาและการแสดงทางเลือก

ต่อหญิง หลี, และชัลมาณ ดาราฉาย (2562, น. 1) ศึกษาการเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในหนังสือตำรับอาหารไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลภาษาที่เก็บรวบรวมจากวิธีปรุงอาหารจำนวน 22 รายการ ในหนังสือตำรับอาหารไทย ผลการศึกษาปรากฏว่า การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมจำแนกเป็น 16 ประเภท เรียงตามลำดับความถี่ในการปรากฏจากมากไปน้อย ได้แก่ คำเชื่อมแสดงเวลา คำเชื่อมแสดงความคล้อยตาม คำเชื่อมแสดงสถานที่ คำเชื่อมแสดงการอ้างถึง คำเชื่อม

แสดงลักษณะ คำเชื่อมแสดงเครื่องมือ คำเชื่อมแสดงเหตุ คำเชื่อมแสดงสิ่งที่มีส่วนร่วม คำเชื่อมแสดงแหล่งที่มา คำเชื่อมแสดงการเลือก คำเชื่อมแสดงเจ้าของ คำเชื่อมแสดงตัวอย่าง คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ คำเชื่อมแสดงการแนะนำ คำเชื่อมแสดงผล และคำเชื่อมแสดงการยกเว้น

กัณวัฒน์ สุขาภิวัฒน์. (2561, น. 128) ศึกษาการเชื่อมโยงความในหนังสือปุมราชธรรม ซึ่งเป็นเอกสารสมัยอยุธยาที่ถูกเก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติฝรั่งเศส ไม่ปรากฏผู้แต่งแน่ชัด ผลการศึกษาพบกลไกในการเชื่อมโยงความดังนี้

การอ้างถึง ประกอบไปด้วย การอ้างถึงโดยใช้สรรพนาม และการอ้างถึงโดยคำบ่งชี้

การละ ประกอบไปด้วย การละหน่วยนาม

การซ้ำ ประกอบไปด้วย การซ้ำคำและวลี และการซ้ำโครงสร้าง

การเชื่อมโยงคำศัพท์ ประกอบด้วย การใช้คำแสดงองค์ประกอบย่อยของหน่วยใหญ่ การใช้คำตรงกันข้าม และการใช้คำเข้าชุดกัน

การใช้คำเชื่อม ประกอบไปด้วย คำเชื่อม 12 ชนิดคือ คำเชื่อมแสดงการเสริม คำเชื่อมแสดงรายละเอียด คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ คำเชื่อมที่แสดงการอธิบาย คำเชื่อมที่แสดงสาเหตุ คำเชื่อมแสดงจุดมุ่งหมาย คำเชื่อมแสดงผล คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมแสดงการยอมรับ คำเชื่อมแสดงลำดับเวลา คำเชื่อมแสดงการเข้าสู่ประเด็นใหม่ และคำเชื่อมแสดงความสัมพันธ์แบบต่างต่อกัน

นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งคือ คำว่า “และ” ซึ่งเป็นการใช้คำเชื่อมแสดงการเสริม ซึ่งคล้ายกับคำว่า “และ” คือหากพิจารณาการใช้คำว่า “และ” กับคำว่า “และ” พบลักษณะการใช้ที่แตกต่างกันคือ คำว่า “และ” ในปัจจุบัน หากมีมากกว่าสองประโยคที่ร้อยเรียงเข้าด้วยกันต้องเชื่อมด้วยคำว่า “และ” ในประโยคสุดท้ายซึ่งต่างจากคำว่า “และ” ที่ต้องใช้เชื่อมระหว่างประโยคเหล่านั้นทั้งหมด

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการลักษณะของการเชื่อมโยงความในจารึก วรรณกรรมและภาษาถิ่น แต่ยังไม่พบบงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ประกอบกับผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดแพร่ด้วย จึงมีความสนใจในหัวข้อการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับ “การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ จำแนกประเภทของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่และศึกษาความถี่ของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

ผู้ศึกษาคัดเลือกเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบบเจาะจง เนื่องจากยังไม่มีผู้ศึกษาดังนี้

1. ประชุมจาริกล้านนา เล่ม 9 จาริกในจังหวัดแพร่ จำนวน 26 หลัก ผู้เรียบเรียง คือ พรรณเพ็ญ เครือไทย อภินิติ เตชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จาริกโรงเรียนพิริยาลัย พ.ศ. 1999

จาริกวัดศรีบุญเรือง พ.ศ. 2040

จาริกวัดบุพพาราม พ.ศ. 2072

จาริกวัดมหาโพธิ พ.ศ. 2382

จาริกวัดสมเด็จ พ.ศ. 2416

จาริกแพร่

จาริกแพร่ (2)

จาริกเมืองลอง

จาริกเมืองลอง (2)

จาริกวัดสะแล่ง พ.ศ. 2369

จาริกวัดพระธาตุถิ่นแกนหลวง พ.ศ. 2378

จาริกวัดสูงเม่น พ.ศ. 2378

จาริกวัดพระธาตุถิ่นแกนหลวง พ.ศ. 2400

จาริกวัดพระบาทมิ่งเมือง พ.ศ. 2425

จาริกวัดพระบาทมิ่งเมือง พ.ศ. 2429

จาริกวัดศรีดอนคำ พ.ศ. 2443

จารีกวัดศรีดอนคำ พ.ศ. 2443 (2)
 จารีกวัดพระธาตุถิ่นแกนหลวง พ.ศ. 2451
 จารีกวัดพระธาตุไฮสร้อย พ.ศ. 2464
 จารีกวัดพระธาตุถิ่นแกนหลวง
 จารีกวัดพระบาทมิ่งเมือง
 จารีกวัดหลวง พ.ศ. 2408
 จารีกวัดพระหลวง พ.ศ. 2432
 จารีกวัดพระหลวง พ.ศ. 2454
 จารีกวัดพระธาตุช่อแฮ พ.ศ. 2461
 จารีกวัดหลวง พ.ศ. 2057

2. มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ ฉบับหอธรรมวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่ จำนวน 1 ผูก ผู้ปริวรรต คือ นายประสิทธิ์ ขอบรูป

3. มหาวงศ์แดงอ่อน ฉบับหอธรรมวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ปรับแนวคิดในเรื่องการเชื่อมโยงความมาใช้ ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ของ Halliday, & Hasan (1976, pp. 31-288 อ้างถึงใน จุฑามาศ มีชูวาศ, 2549, น. 5) และ Wipah Chanawangsa (1986, อ้างถึงใน อัจฉรากร กัลยาจิตรโกศล, 2543, น. 22-31) โดยศึกษา 3 ลักษณะ คือ การอ้างอิงด้วยสรรพนาม การอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะและการอ้างอิงโดยการเปรียบเทียบ มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิงในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

2. แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการละ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการละของ Halliday and Hasan (1976, pp. 31-288 อ้างถึงใน จุฑามาศ มีชูวาศ, 2549, น. 5) ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2559, น. 151-153) และ Wipah Chanawangsa (1986, อ้างถึงใน อัจฉรากร กัลยาจิตรโกศล, 2549, น. 22-31) ที่ได้กล่าวถึงการละหน่วยนาม การละหน่วยกริยา และการละหน่วยอนุพากย์ มาใช้เป็นแนวทาง ในการศึกษาการเชื่อมโยงความโดยการละ ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

3. แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำของ ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2559, น. 151-153) และ Wipah Chanawangsa (1986, อ้างถึงใน อัจฉรากร กัลยาจิตรโกศล, 2549, น. 22-31) คือ การซ้ำคำและการซ้ำโครงสร้าง

มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

4. แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการใช้ซ้ำของ ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2559, น. 151-155) คือ คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คำตรงกันข้าม และคำกลุ่มเดียวกัน มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการใช้ซ้ำ ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

5. แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของชลธิชา บำรุงรักษ์ (2559, น. 151-153) และ Wipah Chanawangsa (1986, อ้างถึงใน อัจฉรากร กัลยาจิตรโกศล, 2549, น. 22-31) นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบคล้ายตามกัน ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ความสัมพันธ์แบบลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์ ความสัมพันธ์แบบแสดงการเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไข ความสัมพันธ์แบบการแสดงจุดเริ่มต้น ความสัมพันธ์แบบขยายความ ความสัมพันธ์แบบแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน ความสัมพันธ์แบบแสดงวิธีการและความสัมพันธ์แบบแสดงการกล่าวถึงคำพูด

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

1. วิเคราะห์ข้อมูลภาษาที่ปรากฏในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

เรื่องการเชื่อมโยงความ โดยใช้แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงความของ Halliday, & Hasan (1976, pp. 31-288 อ้างถึงใน จุฑามาศ มีชูวาศ, 2549, น. 5) ชลธิชา บำรุงรักษ์ (2559, น. 151-153) และ Wipah Chanawangsa (1986, อ้างถึงใน อัจฉรากร กัลยาจิตรโกศล, 2549, น. 22-31) ดังนั้นประเภทของการเชื่อมโยงความในงานวิจัยนี้ จึงแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การอ้างอิง (Reference) ศึกษา 3 ลักษณะคือ การอ้างอิงด้วยสรรพนาม การอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะและการอ้างอิงโดยการเปรียบเทียบ

2. การละ (Elipsis) ศึกษา 3 ลักษณะ คือ การละหน่วยนาม การละหน่วยกริยา และการละหน่วยอนุพากย์

3. การซ้ำ (Repetition) ศึกษา 2 ลักษณะคือ การซ้ำคำและการซ้ำโครงสร้าง

4. การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กัน ศึกษา 3 ลักษณะ คือ คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คำตรงกันข้าม และคำจำกัดความ

5. การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม ศึกษา 12 ลักษณะ คือ ความสัมพันธ์แบบคล้ายตามกัน ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ความสัมพันธ์แบบลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์ ความสัมพันธ์แบบแสดงการเปรียบเทียบ

ความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไข ความสัมพันธ์แบบการแสดงจุดเริ่มต้น ความสัมพันธ์แบบขยายความ ความสัมพันธ์แบบแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน ความสัมพันธ์แบบแสดงวิธีการและความสัมพันธ์แบบแสดงการกล่าวถึงคำพูด

2. วิเคราะห์หาความถี่ประเภทของการเชื่อมโยงความที่ปรากฏในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จากนั้นนำไปคำนวณ ค่าร้อยละ (percentage) พร้อมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยการบรรยายและตาราง

ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวอย่าง 1 การอ้างถึง จารึกในจังหวัดแพร่ วัดสูงเม่น

- (1) หมายถึง เจ้านายน้อยศรีวิชัย บังเกิดจิตประสาทศรัทธา
- (2) ญาณสัมปยุตตสังขาริกจิตทิพในนวกุตตรมรรคผลนิพพาน ธรรมเจ้าโยดยิ่ง
- (3) จึงออกปากว่าจักสร้างแปลงยังหิตหลังใหญ่ ไวใส่พระวรสธรรมค้ำชูพระพุทธศาสนา มีความปณิธานปราศรณาไปแล้ว
- (4) ตนท่านลวดถึงแต่อนิจกรรม นำเอาตนไปสู่ปรโลกภายหน้าเสียบัดนี้
(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 168)

“เจ้านายน้อยศรีวิชัยมีจิตเลื่อมใสศรัทธาประกอบด้วยญาณ หาปัจจัยปรุงแต่งมิได้ยึดมั่นในโลกุตรธรรมเก่า คือ มรรค4 ผล4 นิพพาน1 เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ออกปากว่าจะสร้างตู้เก็บพระคัมภีร์ เพื่อค้ำชูพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจแต่ยังไม่ทันได้กระทำ เมื่อถึงแก่อนิจกรรมแล้ว จึงนำตนไปสู่ปรโลก”

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า ตนท่าน และ ตน ใน (4) เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวผู้พูด ที่ใช้อ้างถึงค่านามชื่อเฉพาะ เจ้านายน้อยศรีวิชัย ใน (1) ที่กล่าวอ้างก่อนหน้า

ตัวอย่าง 2 การละ (มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ)

- (1) พระยากี่หื้อ จ่างเงิน จ่างคำ จ่างแก้ว
- (2) แปลงโกสแก้ว
- (3) ๐ โกสคำ
- (4) ๐ โกสเงินแล้ว
- (5) ก็เอาพระธาตุพระพุทธเจ้าใส่ในโกสฝู่งนั้นแล้ว ปูชาสักการัสสี่เจ็ดวัน...
(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 6)

“พระยาธัมมโศกราชาได้ให้ช่างเงิน ช่างทอง ช่างอัญมณี สร้างโกศที่ทำจากอัญมณี ทองคำและเงิน เมื่อสร้างเสร็จแล้วให้นำพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าใส่โกศ จากนั้นให้นำไปสักการบูชา 7 วัน”

จากตัวอย่าง ๑ ใน (3) และ (4) เป็นการอ้างถึงการละรูปกริยาวลีในสวนกริยาหลักคือ แปลง ใน (2) โดยเหตุการณ์ (3) และ (4) เป็นเหตุการณ์ที่คล้ายตามกันมากับเหตุการณ์ใน (2) และเหตุการณ์ใน (3) และ (4) มีรูปแบบโครงสร้างทางภาษาที่ซ้ำกับเหตุการณ์ใน (2) คือ มีการบอกว่าได้สร้างโกศเงิน โกศทองและโกศอัญมณี เหมือนกัน

ตัวอย่าง 3 การซ้ำ จารึกในจังหวัดแพร่ วัดศรีดอนคำ
ซ้ำรูปนามวลี

- (1) ในหีดนี้ธรรมวัดเป็นกับคนทั้งมวลแล...
- (2) ...หมายมีข้าธูลวงพรหมจักรและอินทวิไชยภิกขุ...
- (3) ...พากันบริบอมธรรม เข้าไว้ในหีดบัวรมวลแล้ว
- (4) ผู้เข้าทั้งหลายก็กลัวธรรมทั้งมวลสูญหายไปภายหน้า...
- (5) ทว่าบุคคลทั้งหลาย...จักเอาไปสร้างไปฟังก็ดี
- (6) ขอหื้อตนได้อุปุฏฐากจำไว้ ได้เอาออกหีดใด
- (7) ขอหื้อเอาไว้หีดนั้นเหมือนเก่า

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภริตี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 206-207)

“ในหีดนี้พระคัมภีร์เป็นของทุกคน เจ้าอาวาส พร้อมด้วยพระภิกษุ สามเณร 31รูป ในตอนนั้น ได้รวบรวมพระคัมภีร์ที่สมบูรณ์ เก็บไว้ในหีด แต่กลัวพระคัมภีร์จะสูญหาย หากใครนำไปอ่านไปฟัง ให้ผู้นั้นดูแลรักษา เมื่อนำออกมาจากหีดไปไหน ให้นำกลับไปไว้ในหีดใบนั้นเหมือนเดิม”

จากตัวอย่าง หีด ใน (7) เป็นการซ้ำรูปนามวลีทุกส่วน คือ หีด (1) (3) และ (6) เพื่อแสดงการเชื่อมโยงความ

ตัวอย่าง 4 การเชื่อมโยงความโดยใช้คำสัมพันธ์กัน จารึกแพร์ วัดสูงเม่น
คำกลุ่มเดียวกัน

- (1) สมเด็จพระเจ้าราชาธิปไตย องค์ตนเป็นพระวรวราชปิตา
 - (2) และอัครราชเทวีแม่เจ้าสุพรรณวดี ตนเป็นชนิกามารดา
 - (3) จึงได้เล็กร้างสร้างแปลงยังที่ธรรมอันใหญ่
 - (4) ..เพื่อว่าจักให้ไปถึงเจ้านายน้อยศรีวิไชย
 - (5) ตนเป็นพระวรวโรรสบุตรแห่งตนแท้ดีหลี
- (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 168-169)

“เจ้าเมืองแพร์ (เจ้าหลวงอินทวิชัย) และเจ้าสุพรรณวดีได้ฤกษ์สร้างหีบเก็บ
พระคัมภีร์ เพื่อให้เป็นพระราชกุศลไปถึงพระราชโอรส คือเจ้าน้อยศรีวิไชย”

จากตัวอย่าง พระวรวราชปิตา ใน (1) และ ชนิกามารดา ใน (2) เป็นการใช้คำที่สัมพันธ์
กันเพื่อการอ้างถึง พระวรวราชโอรส ใน (5) ซึ่งเป็นคำกลุ่มเดียวกันคือ เป็นคำกลุ่มเครือญาติ

ตัวอย่าง 5 การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม จารึกในจังหวัดแพร์ วัดหลวง
ความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์

- (1) เจ้าเมืองแพร์จันทรา
 - (2) ให้อหล่อสารูปพระพุทธรูปเจ้า
 - (3) ตนนี้ 150,000 น้ำทองแล
- (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 309-310)

“เจ้าเมืองแพร์ ชื่อจันทรา ให้อหล่อพระพุทธรูปองค์นี้ด้วยทองสัมฤทธิ์มีน้ำหนัก
150,000 ทอง”

จากตัวอย่าง เหตุการณ์ใน (2) มีคำเชื่อมแสดงวัตถุประสงค์ ให้อ (ให้) แสดงความสัมพันธ์
ทางความหมายกับเหตุการณ์ (3) โดยเหตุการณ์ (2) เป็นวัตถุประสงค์ของเหตุการณ์ใน (1) และ (3)

บทที่ 4

การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

บทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงผลการวิจัย รายละเอียดประเภทของการเชื่อมโยงความ โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3

1. การอ้างอิง ศึกษา 3 ลักษณะคือ การอ้างอิงด้วยบุรุษ การอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะและการอ้างอิงโดยการเปรียบเทียบ
2. การละ ศึกษา 3 ลักษณะ คือ การละหน่วยนาม การละหน่วยกริยา และการละหน่วยอนุพากย์
3. การซ้ำ ศึกษา 2 ลักษณะคือ การซ้ำรูปคำและการซ้ำโครงสร้าง
4. การใช้คำสัมพันธ์กันทางความหมาย ศึกษา 3 ลักษณะ คือ คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คำตรงกันข้ามและคำจำกลุ่มเดียวกัน
5. การใช้คำเชื่อม ศึกษา 11 ลักษณะ คือ คำเชื่อมแบบคล้องตาม คำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล คำเชื่อมแบบแสดงเหตุ คำเชื่อมแบบแบบลำดับเหตุการณ์ คำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ คำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ คำเชื่อมแบบแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมแบบแสดงการเข้าสู่ประเด็นใหม่ คำเชื่อมแบบขยายความ คำเชื่อมแบบแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน คำเชื่อมแบบแสดงวิธีการและคำเชื่อมแบบแสดงการกล่าวถึงคำพูด ดังที่แสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงความถี่ที่ปรากฏและอัตราส่วนของประเภทการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

ประเภทการเชื่อมโยงความ	ความถี่ที่ปรากฏ (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การอ้างอิง	327	7.52
2. การละ	17	0.39
3. การซ้ำ	45	1.03
4. การใช้คำสัมพันธ์กัน	49	1.14
5. การใช้คำเชื่อม	3,908	89.92
รวม	4,346	100

จากตาราง 1 มีรายละเอียด ซึ่งแสดงประเภทต่าง ๆ ของการเชื่อมโยง ดังต่อไปนี้

การอ้างอิง

เป็นการเชื่อมโยงความที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำ วลีหรือข้อความกับภาษาที่ใช้อ้างอิง โดยต้องอาศัยการตีความจากคำในบริบทที่กล่าวไปแล้ว หรือกำลังจะดำเนินต่อไป จากการศึกษาพบการอ้างอิงอยู่ 2 ประเภท คือ การอ้างอิงด้วยบุรุษและการอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะ

ตาราง 2 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทอ้างอิง

ประเภทของการอ้างอิง	ความถี่ที่ปรากฏ (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การอ้างอิงด้วยบุรุษสรรพนาม	300	91.74
2. การอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะ	27	8.26
รวม	327	100

1. การอ้างอิงด้วยบุรุษสรรพนาม คือการใช้คำสรรพนามบอกบุรุษ ที่ 1 2 และ 3 เพื่ออ้างถึงนาม หรือนามวลี ในสถานการณ์ที่กล่าวไปแล้วหรือกำลังจะกล่าวถึง

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดสูงเม่น พ.ศ. 2378

- (5) หมายถึง เจ้านายน้อยศรีวิไชย บังเกิดจิตประสาทศรัทธา
 - (6) ญาณสัมปยุตสังขาริกจิตทิพในนวกุตตรมรรคผลนิพพาน ธรรมเจ้าโยดยิ่ง
 - (7) จึงออกปากว่าจักสร้างแปลงยังหีดหลังใหญ่ ไว้ใส่พระวรธรรมค้ำชูพระพุทธศาสนา มีความปนิธานปราศรณาไปแล้ว
 - (8) ตนท่านลวดถึงแต่อนิจกรรม นำเอาตนไปสู่ปรโลกภายหน้าเสียบัดนี้
- (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 168)

“เจ้านายน้อยศรีวิชัยมีจิตเลื่อมใสศรัทธาประกอบด้วยญาณ หาปัจจัยปรุงแต่งมิได้ ยึดมั่นในโลกุตตรธรรมแก้ว คือ มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ออกปากว่าจะสร้างตู่เก็บพระคัมภีร์ เพื่อค้ำชูพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจแต่ยังไม่ทันได้กระทำ เมื่อถึงแก่อนิจกรรมแล้ว จะได้นำตนไปสู่ปรโลก”

จากตัวอย่าง 1 จะเห็นได้ว่า ตนท่าน และ ตน ใน (4) เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวผู้พูดที่ใช้อ้างถึงค่านามชื่อเฉพาะ เจ้านายน้อยศรีวิชัย ใน (1) ที่กล่าวอ้างก่อนหน้า

ตัวอย่าง 2

- (1) เจ้าวรจักษ์ก็ มหาวงศ์ผู้นั้น
- (2) กันว่าได้ดมกลิ่น คนรดดอกไม้อันนั้นแล้ว
- (3) ท้าวหน่อแก้ว ก็ว่าอินกระสันแลมเล้าแล้ว
- (4) ก็กล่าวว่า โอยหนอ เมื่อใดกูจักได้ชม สเนหาทิพยยอดอันจา

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 15)

“ท้าวมหาวงศ์ เมื่อได้กลิ่นของดอกไม้ในป่า ก็เหมือนได้กลิ่นหอมจากตัวของนางในฝัน ท้าวมหาวงศ์มีใจกระสันหาแต่นาง และได้กล่าวว่า เมื่อใดกูจะได้อยู่ร่วมกับนางอันเป็นที่รัก”

จากตัวอย่าง 2 จะเห็นได้ว่า ท้าวหน่อแก้ว (3) และ กู (4) เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวผู้พูด ที่ใช้อ้างถึงค่านาม มหาวงศ์ ใน (1) ที่กล่าวอ้างก่อนหน้า

ตัวอย่าง 3

- (1) ท้าวมหาวงศ์ราชกุมารผู้นั้น มีใจมักใคร่ไปแ้วเล่นในป่ามาก
- (2) ก็หื้อเรียกหามายัง พวกน้อยแห่งตนพร้อมแล้ว ข
- (3) จึงกล่าวตั้งนี้ อันว่าเราพระองค์นี้ อันมีใจมักใคร่ไปแ้วเล่น วเน ในป่าไม้หิมพาน ปอหื้อหายกำวอนเตือตร้อน ตามกำยอนว่าหื้อหายงอมสน้อยก่อน

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 4)

“ท้าวมหาวงศ์ราชกุมาร มีใจใคร่ออกไปเที่ยวเล่นในป่า จึงเรียกเหล่าเสนาอำมาตย์ให้มาพร้อมกัน ท้าวมหาวงศ์รับสั่งกับเสนาอำมาตย์ว่าอยากไปเที่ยวเล่น เพื่อให้คลายความเหงา”

จากตัวอย่าง 3 จะเห็นได้ว่า เรา (3) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวผู้พูด ที่ใช้อ้างถึงค่านาม ท้าวมหาวงศ์ ใน (1) ที่กล่าวอ้างก่อนหน้า

ตัวอย่าง 4

- (1) ...ท้าวตั้งสองก็จึงได้สติหายใจมา ก็เชื่อว่าได้พบนางผู้มีรูปอันเล่างามนั้น
- (2) ท้าวตั้งสองจึงออกมาจากวังน้ำที่นั่นแล้ว ก็มาบอกเล่าแก่ท้าวมหางศรราชบุตรตนเป็นเจ้า
- (3) ด้วยกำโวหารแก่โลกกว่า เมื่อข้าตั้งสอง อันเจ้าหากหื้อไปหานางนั้น
- (4) เมื่อข้าตั้งสองก็ได้ไปพบนางผู้หนึ่ง มีรูปโฉมงามพัฒนาคุณ เนื้อตน อันงามหาอันใดจักเปรียบ...

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 14)

“ท้าวทุมและท้าวคราน ได้ฟื้นคืนสติ เหตุที่สลบไปเพราะพบนางกมุณีที่มีรูปโฉมงดงาม เมื่อฟื้นคืนสติจึงได้ออกจากวังน้ำ และนำสิ่งที่พบเห็นไปบอกกล่าวให้แก่ท้าวมหางศรทราบว่า ทั้งสองคนได้ไปพบนางกมุณีที่มีรูปโฉมงดงาม หาหญิงใดเทียบได้”

จากตัวอย่าง 4 จะเห็นว่า เมื่อ ใน (3) และ (4) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แปลว่า “เราทั้งสอง” แทนตัวผู้พูด ที่ใช้อ้างถึงค่านาม ท้าวทั้งสอง ใน (1) และ (2) ที่กล่าวอ้างก่อนหน้า

ตัวอย่าง 5 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดพระบรมธาตุลินแณนหลวง พ.ศ. 2451

- (1) ปฐมมูลศรัทธาพ่อเจ้าวังซ้ายเป็นเค้า พร้อมกับด้วยราชเทวีชื่อว่าแม่เจ้าคำคำยเป็นเค้า
 - (2) พร้อมกับด้วยบุตรดาชื่อว่า เจ้าน้อยคำมูล และบุตรชื่อว่าเจ้าก้อม และบุตรดาบุตรี ทาสาทาสีผู้ชุกคน
 - (3) ก็ได้สร้างยังรธรรมเทศนามหาเวสสันดร ฉบับวงศาเจ้ากัณนี้ ไว้ค้ำชูวรพุทธศาสนา
 - (4) ครอบต่อเท่า 5,000 พระวัสสา
 - (5) ข้าได้สร้าง มหาเวสสันดรกับนี้ไว้กับศาสนา ข้าเกิดมาในภวชาติใด ขออย่า...ไร้เชิญใจ
- (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 224)

“พ่อเจ้าวังซ้าย เป็นประธาน พร้อมด้วยแม่เจ้าคำค้ายราชเทวี และบุตรธิดา คือ เจ้าน้อยคำมูลและเจ้าก้อม ข้าทาสบริวารทุกคน สร้างพระคัมภีร์ 1 กับ ชื่อมหาเวสสันดร ฉบับวงศาเจ้า ไว้เพื่อค้ำจุนพระพุทธศาสนา จนถึง 5,000 วัสสา เกิดชาติใดขออย่าได้ทุกข์ ยากเฉยใจ”

จากตัวอย่าง 5 จะเห็นว่า ข้า ใน (5) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 แทนตัวผู้พูด ที่ใช้อ้างถึง คำนาม พ่อเจ้าวังซ้าย (1) ที่กล่าวอ้างก่อนหน้า

ตัวอย่าง 6 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดมหาโพธิ พ.ศ. 2382

- (1) ..ชื่อว่า อินทวิชัย ท่านก็ได้พำแพงไปใจ ๆ
- (2) ตราบต่อเท่าศักราชได้ 1178 ตัว ปีดับไค้
- (3) อายุท่านได้ 35 ปี
- (4) ท่านก็ได้นำพุทธานิเชกอดิเรกหนักหนา....

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 73)

“เจ้าหลวงอินทวิชัย เจ้าหลวงเมืองแพร่ ได้บำเพ็ญบุญกุศลอยู่เป็นนิจ จนกระทั่ง พุทธศักราช 2359 (ศักราชได้ 1178 –จุลศักราช 1178) อายุ 35 ปี ได้ขึ้นปกครอง บ้านเมือง”

จากตัวอย่าง 6 จะเห็นว่า ท่าน ใน (3) และ (4) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนผู้ที่อ้างถึง ที่ใช้อ้างถึงคำนาม เจ้าหลวงอินทวิชัย (1) ที่กล่าวอ้างก่อนหน้า

ตัวอย่าง 7

- (1)ท้าวจึ่งบังคับ บอกท้าวทุมและท้าวคราน
- (2) ว่า ตุมเห อันว่าเชื้อท่านทั้งสอง จูงเอากันไปริบแล้ว
- (3) เชื้อจูงค้ำลงน้ำ มหานททีเย ในน้ำคางคานันดูเตอะ
- (4) หลอนว่ามีนางผู้งามที่นั่นปู้.....

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 14)

“ท้าวมหาวงศ์ จึงบอกกับท้าวทุมและท้าวคราน ว่าให้ทั้งสองคน จงพากันไปยังแม่น้ำและให้ทั้งสองคนดำน้ำลงไป เพื่อจะได้ไปดูใต้แม่น้ำ ว่ามีนางผู้มีรูปโฉมงดงามอยู่ ณ ที่นั้น”

จากตัวอย่าง 7 จะเห็นว่า เชื้อ ใน (2) และ (3) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 แปลว่า “เธอทั้งสอง” แทนผู้ที่พูดด้วย ที่ใช้อ้างถึงค่านาม ท้าวทุมกับท้าวคราน ใน (1) ที่กล่าวอ้างก่อนหน้า

ตัวอย่าง 8 มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

- (1) ยามนั้นยังมีขุนลวะผู้หนึ่ง ชื่ออ้ายก้อม
 - (2) มันหันพระเจ้า ยินดียิ่งนัก จึงไปไหว้พระเจ้า
 - (3) และพระเจ้าว่าหมากตันนี้ เป็นอันใหญ่ทึกนักอันจา
 - (4) ขุนลวะว่าหมากตันนี้ ปุคะละทั้งหลายกินยอมเป็นบ้ำวันไปนา
- (ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 3)

“ยังมีชาวลวะ ชื่ออ้ายก้อม เห็นพระพุทเจ้า จึงมีใจยินดียิ่งนัก จึงเข้าไปกราบและได้สนทนากับพระพุทเจ้า พระพุทเจ้าบอกว่าหมากตันนี้ มีลำต้นใหญ่มากนัก แต่ขุนลวะอ้ายก้อมบอกว่า หากบุคคลใดกินหมากเข้าไปจะเกิดอาการวิงเวียนหรือเมา”

จากตัวอย่าง 8 จะเห็นว่า มัน ใน (2) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนบุคคลที่ผู้พูดกล่าวถึง ในสถานการณ์นี้ มัน ใน (2) คือ ขุนลวะอ้ายก้อม (1) ที่ถูกกล่าวถึงจากการเล่า

ตัวอย่าง 9

- (1) ...อามาตย์ผู้ใหญ่ทั้งสี่คนนั้น ก็จึงมาถึงยัง ห่มูรีพลแล้ว ก็มายังหัน
- (2) อันว่า ห่มูรีพลทั้งหลาย ทิสวา กันว่าเขาได้นางผู้มีรูปโฉมอันงามนั้นแล้ว
- (3) เขาก็มีใจชมชื่นยินดียิ่งนัก เขาก็สีกเสียดยกอ...

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 21)

“อามาตย์ทั้งสี่คน มาถึงยังที่ขบวนรีพล เมื่อเหล่ารีพลได้เห็นนางผู้มีรูปโฉมงดงาม ก็มีใจชื่นชมยินดี ต่างพากันสรรเสริญในความงดงาม...”

จากตัวอย่าง 9 จะเห็นว่า เขา ใน (2) และ (3) เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 แทนบุคคลที่ผู้พูดกล่าวถึง ในสถานการณ์นี้ เขา ใน (3) คือ หมูรีพล (1) และ (2) ที่ถูกกล่าวถึงจากการเล่า

2. การอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ คือ การอ้างถึงสิ่งต่าง ๆ เพื่อบ่งชี้ถึงบุคคล สัตว์ สิ่งของ สถานที่ ฯลฯ

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดพระบรมธาตุถิ่นแกนหลวง พ.ศ. 2400

(1) (ม)หามูลศรัทธาองค์เป็นเจ้าพระยาราชนางค์เป็นเค้า พร้อมกับด้วยอัคมเหสีราชเทวีผู้เป็นเค้า トラบต่อเท้าถึงปลาย แลราชบุตราราชบุตริชุดนชองค์

(2) จึงขงขวย หาได้...มาลิขิต สร้างเขียนนิพนพานสูตร 2 จุนทสุกริกสูตร 1 สารากริวิชาสูตร 1 มัดนี้ ไว้คำชูโชตกพุทธศาสนา...

((พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 176))

“พระยาราชนางค์เป็นประธาน พร้อมด้วยอัคมเหสี และบุตรธิดาทุกคน สร้างพระคัมภีร์มัดนี้ไว้คำชูพระพุทศาสนา”

จากตัวอย่าง 1 จะเห็นว่า มัดนี้ ใน (2) เป็นการใช้นามวลีชี้เฉพาะอ้างถึงหน่วยนามเดิมคือ นิพนพานสูตร 2 จุนทสุกริกสูตร 1 สารากริวิชาสูตร 1 ใน (2) ซึ่งนำมาข้างหน้า ทำให้ทราบว่หมายถึงสิ่งเดียวกัน

ตัวอย่าง 2 มหาพจนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

- (1) พระกัณนอนอยู่ใต้ร่มไม้ต้นหนึ่ง
- (2) อันหนึ่งพิชชะต้นลำกิ่งครางามนั้น
- (3) คนตั้งหลายเรียกว่า ไม้จองแคร้
- (4) ว่าอัน ไม้ต้นนั้น ตั้งอยู่เหนือม่อนดอยน้อยอันหนึ่งจิมใกล้ต้นหมากต้นหนึ่ง...

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 3)

“พระพุทธเจ้าก็ไปนอนอยู่ใต้ร่มไม้ต้นหนึ่ง เมื่อมองดูลำต้นกิ่งก้านของต้นไม้ก็งามยิ่งนัก คนทั้งหลายเรียกว่า ต้นจองแคร้ ต้นจองแคร้ขึ้นอยู่บนภูเขาไม่สูงมากนักใกล้กับต้นหมาก”

จากตัวอย่าง 2 จะเห็นว่า ไม้ต้นนั้น ใน (4) เป็นการใช้นามวลีชี้เฉพาะอ้างถึงหน่วยนามเดิมคือ ไม้จอบแคร้ ใน (3) ซึ่งนำมาข้างหน้า ทำให้ทราบว่าหมายถึงสิ่งเดียวกัน

การละ

เป็นการเชื่อมโยงความ โดยใช้รูปแทนที่ ไม่ปรากฏรูป แทนนามเดิมที่กล่าวไปแล้ว จากการศึกษาพบการละอยู่ 2 ประเภท คือ การละหน่วยนามวลีและการละหน่วยกริยาวลี

ตาราง 3 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทการละ

ประเภทของการละ	ความถี่ที่ปรากฏ (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การละหน่วยนามวลี	10	58.82
2. การละหน่วยกริยาวลี	7	41.18
รวม	17	100

1. การละหน่วยนามวลี คือ การแทนที่หน่วยนามวลี ที่ได้กล่าวไปแล้ว ด้วยการใช้รูปแทนที่ ไม่ปรากฏรูป

ตัวอย่าง 1

- (1) ยังมีนายพรานเดินป่ากว้าง
- (2) มาบอกข่าวว่า มีข้างเฝือกกล้าอยู่ไพรสมณฑ
- (3) ท้าวจิ้งเฮอร์ฟลออกไปคล้อง Ø

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 71)

“มีนายพรานเดินทางมาจากป่า มาแจ้งแก่ท้าวมหาวงศ์ว่าพบเห็นข้างเฝือกตัวใหญ่อยู่ในป่า ท้าวมหาวงศ์ จึงสั่งให้ไพร่พลออกไปคล้องข้างเฝือก”

จากตัวอย่าง 1 Ø ใน (3) เป็นการอ้างถึงการละรูปนามในตำแหน่งกรรมของประโยคนั้นคือ ข้างเฝือก ใน (2) ที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้า

ตัวอย่าง 2 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดสูงเม่น พ.ศ. 2378

- (1) ปฐมมหามูลศรัทธา หมายถึง เจ้านายน้อยศรีวิไชย
- (2) บังเกิดจิตประสาทศรัทธาญาณสัมปยุตตสังขาริกจิตทิพในนวลโลกุตตระ มรรค
ผลนิพพาน อันโยดยิ่ง
- (3) ๐ จึงออกปากว่าจักสร้างแปลง ยังที่ดหลังใหญ่ ไว้ใส่พระวรธรรมค้ำชู
พุทธศาสนา
- (4) ๐ มีความปรารถนาไปแล้ว ตนท่านลวดถึงแต่อนิจกรรม
(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภิริดี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 168)

“เจ้านายน้อยศรีวิไชย มีจิตเลื่อมใสศรัทธา ประกอบด้วยญาณหาปัจจัยปรุงแต่งมิได้
ยึดมั่นในโลกุตรธรรมเก้า คือ มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 เป็นอย่างยิ่ง จึงได้ออกปากว่าจะ
สร้างตู้เก็บพระคัมภีร์ เพื่อค้ำชูพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจแต่ยังไม่ทันได้กระทำ เมื่อถึง
แก่อนิจกรรมแล้ว จะได้นำตนไปสู่ปรโลก”

จากตัวอย่าง 2 ๐ ใน (3) และ (4) เป็นการอ้างอิงการละรูปนามในตำแหน่งประธาน
ของประโยคนั้นคือ เจ้านายน้อยศรีวิไชย ใน (1) ที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้า

ตัวอย่าง 3 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดพระธาตุช่อแฮ พ.ศ. 2461

- (1) พ่อเจ้าบุรีรัตน์หัวเมืองแก้วเป็นเค้าและอัครชายา บุตตาบุตรชุนคนและศรัทธา
นักบุญทั้งหลายชุนชุนคน
- (2) ก็มีเจตนาศรัทธาได้สร้างยังหมากแดงหลวง ไว้ค้ำพุทธศาสนา 5000 พระวัสสา
- (3) ...ไชยลังการภิกขุ เป็นผู้ริสสนา หล่อที่วัดพระหลวง...
- (4) ๐ นำหนักแสน 9 หมื่น
(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภิริดี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 298-299)

“เจ้าบุรีรัตน์หัวเมืองแก้วและอัครชายาเป็นประธานบุตรธิดาทุกคนและศรัทธา
ธรรมทั้งหลายผู้ทุกคน ได้มีเจตนาสร้างหล่อยังหมากแดงหลวง (ระฆังขนาดใหญ่)
โดยมีพระครูไชยลังการเป็นผู้เขียนและนำสร้างหล่อในครั้งนี้ หมากแดงหลวงมีน้ำหนัก
(ทองสัมฤทธิ์) 1 แสน 9 หมื่น (190,000)

จากตัวอย่าง 3 ๑ ใน (4) เป็นการอ้างถึงการละรูปนามในตำแหน่งกรรมของประโยคนั้นคือ หมากแดงหลวง ใน (2) ที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้า

2. การละหน่วยกริยาวลี คือ การไม่ปรากฏรูปของกริยา แต่ปรากฏรูปหน้าที่ ความหมายในประโยค

ตัวอย่าง 1 มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

- (6) พระยาก็หื้อ จ้างเงิน จ้างค่า จ้างแก้ว
- (7) แปลงโกสแก้ว
- (8) ๑ โกสคำ
- (9) ๑ โกสเงินแล้ว
- (10) ก็เอาพระธาตุพระพุทเจ้าใส่ในโกสฝู้งนั้นแล้ว ปุชาสักการสสี่เจ็ดวัน...
(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 6)

“พระยารั่มโสกราชาได้ให้ช่างเงิน ช่างทอง ช่างอัญมณี สร้างโกศที่ทำจากอัญมณี ทองคำและเงิน เมื่อสร้างเสร็จแล้วให้นำพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทเจ้าใส่โกศ จากนั้นให้นำไปสักการบูชา 7 วัน”

จากตัวอย่าง 1 ๑ ใน (3) และ (4) เป็นการอ้างถึงการละรูปกริยาวลีในส่วนกริยาหลักคือ แปลง ใน (2) โดยเหตุการณ์ (3) และ (4) เป็นเหตุการณ์ที่คล้ายตามกันมากับเหตุการณ์ใน (2) และเหตุการณ์ใน (3) และ (4) มีรูปแบบโครงสร้างทางภาษาที่ซ้ำกับเหตุการณ์ใน (2) คือ มีการบอกว่าได้สร้างโกศเงิน โกศทองและโกศ อัญมณี เหมือนกัน

ตัวอย่าง 2

- (1) ...จึงจักมีป็นนาการแต่งไว้
- (2) ข้าส่วยใช้นาถวายเงินค่าหลายล้านชั่ง
- (3) ๑ ช่างม้ามากเนื่องนอง
- (4) ขอนางบุญก่องน้องเนา เมื่อเป็นเจ้าปราบนคอนสีเป็นราชเทวีเทียมราช
(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 19)

“จะมีการตกแต่งนำเครื่องบรรณาการมาถวาย โดยมีข้าทาสบริวารนำมาถวาย มีทั้งเงินทองหลายล้านชั่ง ช่างม้าอีกมากมาย ขอให้น้องนางไปเป็นราชเทวีเคียงข้าง”

จากตัวอย่าง 2 ๑ ใน (3) เป็นการอ้างถึงการละรูปกริยาในส่วนกริยาหลัก ใน (2) คือ คำว่า ถวาย

ตัวอย่าง 3

- (1) ตูรานางเจ้า จูงตกแต่งเข้าไท่เข้าถง ตั้งของกวางเกี่ยวกวางกินพร้อมทุกอันเต๊ะอะ
- (2) กูจักไปล่าหมู
- (3) ๑ เนื้อเถื่อน
- (4) ๑ กวาง
- (5) ๑ ฟาน ในป่าใหญ่ ไพรหนาก่อนและ

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 37)

“น้องจงไปจัดเตรียมกับข้าว ของกินต่าง ๆ ทั้งมวลให้พร้อม กู (พี่)จะไปล่าหมู เนื้อ กวาง ฟาน(แก้ง) ในป่าใหญ่”

จากตัวอย่าง 3 ๑ ใน (3) (4) และ (5) เป็นการอ้างถึงการละรูปกริยาหลัก ใน (2) คือ คำว่า ล่า

ตัวอย่าง 4 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดมหาโพธิ พ.ศ. 2382

- (1) ข้าสร้างศาลาและน้ำบ่อ บั้วรมวลแล้ว
- (2) สร้างยังกลองหลวงและ
- (3) ๑ เองหลวง ลูก 1 ใหญ่ 8 กำ น้ำหนักมี 2 แสน 5 หมื่น

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภิรดี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 77)

“อีกทั้งสร้างศาลาและบ่อน้ำต้น (โดยการขุดลงไปลึกไม่ถึงบ่อบาดาล) สมบูรณ์แล้ว สร้างกลองหลวง เองหลวง (ระฆังขนาดใหญ่) 1 ลูก มีน้ำหนัก 2 แสน 5 หมื่น (25,000)”

จากตัวอย่าง 4 ๑ ใน (3) เป็นการอ้างถึงการละรูปกริยาหลัก ใน (1) และ (2) คือคำว่า สร้าง ”

การซ้ำ

เป็นการเชื่อมโยงความที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำโดยการซ้ำรูป หรือโครงสร้างทางภาษาเดิมอีกครั้ง จากการศึกษาค้นพบการซ้ำพบอยู่ 2 ประเภท คือ การซ้ำรูปคำและการซ้ำโครงสร้าง

ตาราง 4 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทการซ้ำ

ประเภทของการซ้ำ	ความถี่ที่ปรากฏ (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การซ้ำรูปคำ	43	95.55
2. การซ้ำโครงสร้าง	2	4.44
รวม	45	100

1. การซ้ำรูปคำ คือ การใช้หน่วยภาษา ที่เป็นส่วนประกอบเดิมที่เคยใช้ไปแล้วภายในประโยค ซ้ำอีกครั้ง ซึ่งหน่วยภาษาเดิมกับหน่วยภาษาที่เกิดขึ้นมีรูปเดียวกัน

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดศรีดอนคำ พ.ศ. 2443

- (1) ในหีดนี้ธรรมวัดเป็นกับคนทั้งมวลแล...
- (2) ...หมายมีข้าธูลวงพรหมจักรและอินทวิไชยภิกขุ....
- (3) ...พากันริบรอมธรรม เข้าไว้ในหีดบัวรมวลแล้ว
- (4) ผู้ซ้ำทั้งหลายก็กลัวธรรมทั้งมวลสูญหายไปภายหน้า...
- (5) ทว่าบุคคลทั้งหลาย....จักเอาไปสร้างไปฟังก็ดี
- (6) ขอหื้อตนได้อุปัฏฐากจำไว้ ได้เอาออกหีดใด
- (7) ขอหื้อเอาไว้หีดนั้นเหมือนเก่า

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภิริดี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 206-207)

“ในหีดนี้พระคัมภีร์เป็นของทุกคน เจ้าอาวาส พร้อมด้วยพระภิกษุ สามเณร 31 รูป ในตอนนั้น ได้รวบรวมพระคัมภีร์ที่สมบูรณ์ เก็บไว้ในหีด แต่กลัวพระคัมภีร์จะสูญหาย หากใครนำไปอ่านไปฟัง ให้ผู้นั้นดูแลรักษา เมื่อนำออกมาจากหีดไปไหน ให้นำกลับไปไว้ในหีดใบนั้นเหมือนเดิม”

จากตัวอย่าง 1 หีด ใน (7) เป็นการชำระูปนามวลี คือ หีด ใน (1) (3) และ (6)

ตัวอย่าง 2 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดมหาโพธิ พ.ศ. 2382

- (1) ช่างชาวพระนครหากริจนาบัวรวมแล้ว
 - (2) ก็มาก่อนปรากการ คือว่ากำแพง...สูง 4 คอกขนาด บัวรวมแล้ว
 - (3) ก็มาทาร์ก...หาง ติดคำ ทาสะทายปูนและทราย บ่อัจคณาสังขยานับได้ มีแต่รักและหาง คำปลิว แก้วจาก ยังอ่านนับได้
 - (4) รักเสียงแสนน้ำหนัก หางเสียงพันห่อ คำปลิวเสียง 2 ตี้อปลาย 5 ล้าน 4 แสน ใบ แก้วจากเสียง 2 ลำหอบ น้ำเต็ม...3 หมื่น 2 พัน แล
- (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภริตี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 77)

“ช่างพระนครเมื่อตกแต่งเสร็จแล้ว ก็มาสร้างกำแพงสูง 4 คอก เสร็จแล้ว ก็มาลงรัก ทาหาง(ชาติ) ติดทองคำ ปูนขาวกับทราย ที่ไม่อาจนับได้ มีเพียงแต่ รัก หาง(ชาติ) ทองคำปลิว(ทองคำเปลว) แก้วกระจก(แก้วที่ใช้สำหรับประดับอาคารหรือวัตถุต่าง) ที่ยังนับได้ ใช้รักทั้งหมด(เสียง-สั้น ทั้งสั้น ทั้งหมด)คิดเป็นน้ำหนัก 1 แสน หาง(ชาติ)ทั้งหมด 1 พันห่อ คำปลิว(ทองคำเปลว)ทั้งหมดรวมทั้งสั้น 2 ตี้อ 5 ล้าน 4 แสนใบ หรือ 205,400,000 ใบ (ตี้อ-จำนวนนับ, 1 ตี้อ = 100 ล้าน) แก้วกระจก (แก้วที่ใช้สำหรับประดับอาคารหรือวัตถุต่าง)ทั้งหมด 2 หอบ น้ำเต็ม (สีสำหรับทาหรือระบาย) 3 หมื่น 2 พัน”

จากตัวอย่าง 2 รัก หาง คำปลิว แก้วจาก ใน (4) เป็นการชำระูปนามวลี คือ รัก หาง คำปลิว แก้วจาก ใน (3)

ตัวอย่าง 3 จารึกในจังหวัดแพร่ โรงเรียนพิริยาลัย พ.ศ. 1999

- (1) ...ทอง...กับทั้ง...หมื่นแล...ชาวพ่อภูเขาทั้งหลายหากรัง...น สร้างวัดนี้..เงินสั้น 25 บาท
 - (2) พรหมจินดามีใจศรัทธาพอกพระเจ้าตนยืนนภายซ้าย
 - (3) ท่านเจ้าสมุทรมงคลรัฐพอกพระเจ้าตนยืนนภายขวา
 - (4) คนผู้ใดเข้ามาที่นี้..อนุโมทนาด้วยเทอญ
- (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภริตี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 29)

“ผ้าขาวทองและคนอื่น ๆ ร่วมกันสร้างวัดนี้ ด้วยเงินทั้งสิ้น 25 บาท ท่านพรหมจินดามีใจศรัทธาปิดทองพระพุทธรูปยืนองค์ซ้ายมือ ท่านเจ้าสมุทรมงคลฐิติ ปิดทองพระพุทธรูปยืนองค์ขวามือ ผู้คนที่เข้ามาต่างพลอยยินดีด้วย”

จากตัวอย่าง 3 พอกพระเจ้าตนยืน ใน (3) เป็นการชำระปกริยาวลี คือ พอกพระเจ้าตนยืน ใน (2)

ตัวอย่าง 4 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดบุพพาราม พ.ศ. 2072

- (1) เจ้าเมืองจันทนาแก่เจ้าพวกต้องแต่มีญาณสุนทรแปลงพระราชโองการ
- (2) ท้อญาณตีสสรราชบัณฑิตขุนพระราชโองการมาใส่หัวเจ้าเมืองแพร่
- (3) ว่าท้อไว้คนห้าคร้วนาพันข้าวกับพระพุทเจ้าวัดบุพพารามต่อเท่า 5,000 วรรษา

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 59)

“เจ้าเมืองแพร่อ่อนรับสั่งแก่พวกเจ้าต้องแต่มีญาณสุนทรทำพระราชโองการให้ญาณตีสสรราชบัณฑิตนำคำสั่งของพระเมืองเกษเกล้ามาแจ้งแก่เจ้าเมืองแพร่อ่อน ว่าให้คน 5 ครอบคร้ว นาข้าว 1,000 เพื่อบูชาพระประธานวัดบุพพาราม ตลอด 5,000 วรรษา”

จากตัวอย่าง 4 พระราชโองการ ใน (2) เป็นการชำระปกริยาวลี คือ พระราชโองการ ใน (1)

ตัวอย่าง 5 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดพระบรมธาตุถิ่นแถนหลวง พ.ศ. 2451

- (1) ปฐมมูลศรัทธาพ่อเจ้าวังซ้ายเป็นเค้า พร้อมกับด้วยราชเทวีชื่อว่าแม่เจ้าคำคำย เป็นเค้า
- (2) พร้อมกับด้วยบุตรดาชื่อว่า เจ้าน้อยคำมูล และบุตรชื่อว่าเจ้าก้อม และบุตรดา บุตรี ทาสาทาสีผู้ชู้คน
- (3) ก็ได้สร้างยังรธรรมเทศนามหาเวสสันดร ฉบับวงศาเจ้ากับนี้ ไว้คำชู วรรพุทธศาสนา
- (4) トラบต่อเท่า 5,000 พระวัสสา
- (5) ข้าได้สร้าง มหาเวสสันดรกับนี้ไว้กับศาสนา ข้าเกิดมาในภวชาติใด ขออย่า...ไว้ เชิญใจ

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 224)

“พ่อเจ้าวังซ้าย เป็นประธาน พร้อมด้วยแม่เจ้าคำคำยราชเทวี และบุตรธิดา คือเจ้าน้อยคำมูลและเจ้าก้อม ข้าทาสบริวารทุกคน สร้างพระคัมภีร์ 1 กับ ชื่อมหาเวสสันดร ฉบับวงศาเจ้า ไว้เพื่อค้ำจุนพระพุทธศาสนา จนถึง 5,000 วัสสา เกิดชาติใดขออย่าได้ทุกข์ยาก เชิญใจ”

จากตัวอย่าง 5 สร้าง ใน (5) เป็นการซ้ำรูปกริยาวลี คือ สร้าง ใน (3)

2. การซ้ำโครงสร้าง คือ การใช้ถ้อยคำเดียวกันซ้ำหน่วยภาษาเดิม ซึ่งถ้อยคำที่ซ้ำนั้นมีลักษณะทางไวยากรณ์เหมือนกับหน่วยภาษาที่ถูกซ้ำ

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดมหาโพธิ พ.ศ. 2382

- (1) ...ชื่อว่า อินทวิชัย ท่านก็ได้พำแพงไปใจ ๆ
- (2) ทรายต่อเท้าศักราชได้ 1178 ตัว ปีดับไค้ อายุท่านได้ 35 ปี
- (3) ท่านก็ได้้นำพุทธาภิเชกอดิเรกหนักหนา พระมหากษัตราจึงตราแต่งตั้งหื้อปรากฏเต็มแถม
- (4) วรองค์หื้อปรากฏว่าท่านให้ได้เป็นเจ้าบ้านผ่านเมือง
- (5) หื้อประกอบไปด้วยสินคค์ดีนามคค์ดี
- (6) ประกอบไปด้วยอายุวรรณะ ในเมืองโกสัยธัชพลวิชัย แพร่แก้วมูลเมือง (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภิริดี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 73)

“เจ้าหลวงอินทวิชัย เจ้าหลวงเมืองแพร่ ได้บำเพ็ญบุญกุศลอยู่เป็นนิจ จนกระทั่งพุทธศักราช 2359 (ศักราชได้ 1178 –จุลศักราช 1178) อายุ 35 ปี ได้ขึ้นปกครองบ้านเมือง ให้ประกอบไปด้วยทรัพย์สมบัติและชื่อเสียง ประกอบด้วย

จากตัวอย่าง 1 ประกอบไปด้วย ใน (6) เป็นการซ้ำโครงสร้างสมบูรณ์ของหน่วยภาษาเดิม คือ ประกอบไปด้วย ใน (5)

ตัวอย่าง 2

- (1) อันว่า คำฝืนนั้น ก็เป็นอันหายเป่าตาย บ่เป็นตาดิเชื้อและ
- (2) กำฝืนทั้งหลายนั้น लगतेก็ฝืนอันเป็นประโยชน์
- (3) และलगतेก็ฝืนอันบ่เป็นประโยชน์สังสักอัน

- (4) ลางเตื่อฝิ่นว่าได้แก้วหน่วยประเสริฐ
 (5) ลางเตื่อก็ฝิ่นว่าได้อยู่ในสวรรคตโลก ก็มี

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 14)

“อันว่าความฝิ่นนั้นก็เป็นอันไม่น่าเชื่อ ความฝิ่นทั้งหลายนั้น บางครั้งก็เป็นฝิ่นที่เป็นประโยชน์ และบางครั้งความฝิ่นก็ไม่เป็นประโยชน์อะไรสักอย่าง บางครั้งฝิ่นว่าได้แก้วอันประเสริฐ บางครั้งก็ฝิ่นว่าได้อยู่บนสวรรคต ก็มี”

จากตัวอย่าง 2 ลางเตื่อก็ฝิ่น ใน (5) เป็นการซ้ำโครงสร้างบางส่วนของหน่วยภาษาเดิม คือ ลางเตื่อก็ฝิ่น ใน (2) (3) และ (4)

ตัวอย่าง 3 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดสะแล่ง พ.ศ. 2369

- (1) หมายมีมหาอุบาสก มหาสิกา นายขนานคัมภีร์ นางคำเอี้ย และแม่เจ้าหญิง ลูกหลาน ศรัทธาท่านขุน ผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ชู้ชุน
- (2) บังเกิดจิตประสาทศรัทธาอันยิ่ง จึงได้สร้างยังพุทธพิมพ์รูปเจ้าและมหาพระหาร หลังนี้ไว้คำชูโชภกศาสนา
- (3) เพื่อหือเป็นที่สถิตตั้งมั่นแห่งพุทธพิมพ์รูปเจ้า ไปตราบเสี้ยงจิรัฐติกาล อันนาน 5,000 พระวัสสาแท้ดีหลี

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิธิ เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 145)

“อุบาสก อุบาสิกา นายขนานคัมภีร์ (นายขนาน - ทิด คำนำหน้าเรียกผู้ที่ลาสิกขา ขณะที่ เป็นภิกษุอายุ 40 ปี ขึ้นไป) นางคำเอี้ย และแม่เจ้าหญิง ลูกหลานผู้มีจิตศรัทธา ผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ชู้ชุนทุกคน เกิดความเลื่อมใส จึงได้สร้างพระพุทธรูปและพระวิหาร หลังนี้ไว้คำ จุนพระพุทธรูปศาสนาให้รุ่งเรือง เพื่อให้เป็นที่สถิตตั้งมั่นในพระพุทธรูป ให้สิ้นตราบนาน 5,000 ปี”

จากตัวอย่าง 3 พุทธพิมพ์รูปเจ้า ใน (3) เป็นการซ้ำโครงสร้างบางส่วนของหน่วยภาษาเดิม คือ พระพุทธรูปรูปเจ้า ใน (2)

การใช้คำสัมพันธ์กันทางความหมาย

เป็นการเชื่อมโยงความ โดยใช้คำที่มีความหมายเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน อาจเป็นกลุ่มคำที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ความหมายเหมือนกัน หรืออาจเป็นคำลูกกลุ่มที่อยู่ในคำจำกลุ่มเดียวกัน จากการศึกษาพบการใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กันพบเพียง 2 ประเภท คือ การใช้คำตรงกันข้าม และการใช้คำจำกลุ่มเดียวกัน

ตาราง 5 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทการใช้คำที่มีความหมายสัมพันธ์กัน

ประเภทของการใช้คำสัมพันธ์กัน	ความถี่ที่ปรากฏ (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การใช้คำตรงกันข้าม	15	30.61
2. การใช้คำจำกลุ่มเดียวกัน	34	69.38
รวม	49	100

1. การใช้คำตรงกันข้าม คือ การใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือในบริบทภาษาที่ใกล้เคียงกัน

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ โรงเรียนพิริยาลัย พ.ศ. 1999

- (1) ..ทอง...กับทั้ง...หมื่นแล...ชาวพ่อภูเขาทิ้งหลายหากรัง...น สร้างวัดนี้..เงินสิ้น 25 บาท
- (2) พรหมจินดามีใจศรัทธาพอกพระเจ้าตนยืนกายซ้าย
- (3) ท่านเจ้าสมุทรมงคลฐิจีพอกพระเจ้าตนยืนกายขวา
- (4) คนผู้ใดเข้ามาที่นี่..อนุโมทนาด้วยเทอญ

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 29)

“ผ้าขาวทองและคนอื่น ๆ ร่วมกันสร้างวัดนี้ ด้วยเงินทั้งสิ้น 25 บาท ท่านพรหมจินดามีใจศรัทธาปิดทองพระพุทธรูปยืนองค์ซ้ายมือ ท่านเจ้าสมุทรมงคลฐิจี ปิดทองพระพุทธรูปยืนองค์ขวามือ ผู้คนที่เข้ามาต่างพลอยยินดีด้วย”

จากตัวอย่าง 1 กายซ้าย (ด้านซ้าย) ใน (2) มีความหมายตรงกันข้ามกับ กายขวา (ด้านขวา) ใน (3)

ตัวอย่าง 2 จารึกในจังหวัดแพร่ จารึกวัดมหาโพธิ พ.ศ. 2382

- (1) ที่นั่นเสนาทั้ง 4 ทั้ง 8 ก็รับเอาพระราชกุศลไปถวายถึงกับด้วยครูบาอาจารย์เจ้า
ทั้งหลาย
- (2) ทั้งในเวียงและนอกเวียง

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภิริดี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 75)

“เสนาทั้ง 4 ทั้ง 8 รับเอาพระราชกุศลและไปถวายครูบาอาจารย์ทั้งหลาย ทั้งใน
เมืองและนอกเมือง”

จากตัวอย่าง 2 ในเวียง (ในเมือง) ใน (2) มีความหมายตรงกันข้ามกับ นอกเวียง
(นอกเมือง) ใน (2)

ตัวอย่าง 3 จารึกในจังหวัดแพร่ จารึกวัดมหาโพธิ พ.ศ. 2382

ที่นั่น วร...เจ้าก็หื้อประสมชุมนุมมาทั้ง 2 คณะณภายใน ภายนอกมาชุดางแล้ว...

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภิริดี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 75)

“เจ้าหลวงอินทวิชัย ให้ประชุมทั้ง 2 ฝ่ายทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาส”

จากตัวอย่าง 3 ภายใน (ฝ่ายสงฆ์) มีความหมายตรงกันข้ามกับ ภายนอก (ฝ่ายฆราวาส)

ตัวอย่าง 4

อันว่าเราพีนี่ หิน แท้หนักหนา หลอนว่าเป็นพระยาเสวยราช พาล มุลลโห ก็
หากเป็นคนไ้ ลุ่มหลง บัญการอันเล็กและตื่น หนาและบางแท้ดีหลี

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 159)

“อันว่าพีนี่หิน (โง่) หนักหนา เป็นถึงพระยาผู้ครองเมือง แต่กลับเชื่อคนอื่น ไม่รู้ลึก
ตื่นหนาบาง ที่แท้จริง”

จากตัวอย่าง 4 เล็ก (ลึก) มีความหมายตรงกันข้ามกับ ตื่น

หนา มีความหมายตรงกันข้ามกับ บาง

2. การใช้คำจากกลุ่มเดียวกัน คือ การใช้คำที่เป็นสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันไปในลักษณะย่อยต่าง ๆ แต่ไม่ได้มีความหมายเหมือนกันอย่างสิ้นเชิง

ตัวอย่าง 1 จารึกแพร์ วัดสูงเม่น พ.ศ. 2378

- (6) สมเด็จพระราชาธิบดี องค์ตนเป็นพระวรวราชปิตา
 - (7) และอัครราชเทวีแม่เจ้าสุพรรณวดี ตนเป็นชนิกามารดา
 - (8) จึงได้เล็กร้างสร้างแปลงยังที่ธรรมอันใหญ่
 - (9) ..เพื่อว่าจักให้ไปเถิงเจ้านายน้อยศรีวิไชย
 - (10) ตนเป็นพระวรโอรสบุตรแห่งตนแท้ดีหลี
- (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภิลี เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 168-169)

“เจ้าเมืองแพร์ (เจ้าหลวงอินทวิชัย) และเจ้าสุพรรณวดีได้ฤกษ์สร้างหีบเก็บพระคัมภีร์ เพื่อให้เป็นพระราชกุศลไปถึงพระราชโอรส คือเจ้าน้อยศรีวิไชย”

จากตัวอย่าง 1 พระวรวราชปิตา ใน (1) และ ชนิกามารดา ใน (2) และ พระวรวราชโอรส ใน (5) เป็นคำจากกลุ่มเดียวกันคือ เป็นคำเครือญาติ

ตัวอย่าง 2

- (1) พระยาตนเป็นพ่อนั้น ท่านก็รักแแบ่งยิ่งนัก เหมือนตั้งหน่วยตา แห่งตนนั้นแท้ดีหลี
 - (2) ท้าวที่หากเอามายัง นางช่วยใช้ไว้หื้ออุปฐาก บริบัตย์ลูกหญิงแห่งตน
- (มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 6)

“พระยาผู้เป็นพ่อนั้น ท่านรักมาก เหมือนแก้วตาของตนเอง ท้าวที่หานางข้าทาสบริวารมาปรนนิบัติลูกสาวของตน”

จากตัวอย่าง 2 พ่อ ใน (1) และ ลูก ใน (2) เป็นคำจากกลุ่มเดียวกันแสดงถึงคำเครือญาติ

ตัวอย่าง 3

“ดูราเจ้าหลานทั้งหลาย มารอดบ้านเถิงเมืองแห่งลุ่มนี้ และมีกำเคืองใจด้วยประการใด”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 18)

“หลานทั้งหลาย มาถึงบ้านเมืองลุง มีเรื่องไม่สบายใจด้วยประการใด”

จากตัวอย่าง 3 หลาน และ ลุง เป็นคำจำกัดความเดียวกันแสดงถึง กลุ่มเครือญาติ

ตัวอย่าง 4

(1) คุณรานางเจ้า จูงตบแต่งเข้าไท่เข้าถง ตั้งของกวางเกี่ยวกวางกินพร้อมทุกอันเต๊อะ

(2) กูจักไปล่าหมู เนื้อเถื่อน กวาง ฟาน ในป่าใหญ่ ไพรหนาก่อนและ

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 37)

“น้องจงไปจัดเตรียมกับข้าว ของกินต่าง ๆ ทั้งหมดให้พร้อม กู (พี่) จะไปล่าหมู เนื้อ กวาง ฟาน(แก้ง) ในป่าใหญ่”

จากตัวอย่าง 4 หมู เนื้อ กวาง ฟาน ใน (2) เป็นคำจำกัดความเดียวกัน คือ สัตว์ป่า

ตัวอย่าง 5

(1) นางก็ยั้งคั่นไห้ววังวอนอ่อนขอ อยู่ใจ ้ ๆ

(2) ว่าตั้งฤ พระราชเจ้าจักขับข้าหนีตั้งนี้

(3) รือมีหนทาง มีเสื่อ หมี่ แรด ช้าง ปู้ก็ค่านป่าด้าวตอย ข้าคนเดียวไปได้

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 56)

“นางก็ได้ขอร้องอ่อนวอนตลอดเวลา ว่าหากพระสวามีจะขับไล่นางออกจากเมือง นางไม่มีทางไป หนทางข้างหน้าอาจมี เสื่อ หมี่ แรด ช้าง ในป่าในดงตอย นางไปคนเดียวไม่ได้”

จากตัวอย่าง 5 เสื่อ หมี่ แรด ช้าง เป็นคำจำกัดความเดียวกันที่มีความหมายคือ สัตว์ป่า

ตัวอย่าง 6

(1) ปอเมื่อสุรียาลงลับเลียบบมัวลง เส้าเสี้ยแสง

(2) นางจอมแปงหน่อหน้าเข้านอน

- (3) ฟังได้ยินเสียง มยุราเถื่อนถ้อง เป็ดบ้องร้อง ร้องเสียงใส มีตั้งเม่นเห็นห่อน มีตั้ง ฟังพอนหากินเหยื่อ ตั้งเนื้อ เมื่อหมูคะนอง มีตั้งกวางฟานและคต่ายร้องรายไม้ ไต่ไปมา

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 58)

“พอเมื่อพระอาทิตย์ตกดิน นางจอมแปงหน้า(นางแดงอ่อน) ก็เข้านอน ได้ยินเสียงมยุรา(นกยูง) เป็ด เม่น เห็น(เอ้เห็น) ฟังพอน ที่กำลังออกหาอาหาร มีตั้ง เนื้อ(ควายป่า) หมูป่า กวาง ฟาน(แก้ง)และกระต่าย”

จากตัวอย่าง 6 มยุรา เป็ด เม่น เห็น ฟังพอน เนื้อ หมู กวาง ฟาน คต่าย (กระต่าย) เป็นคำ จำกลุ่มเดียวกันที่มีความหมายถึง สัตว์ป่า

ตัวอย่าง 7 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดมหาโพธิ พ.ศ. 2382

- (1) บั้วรมวลแล้วก็สร้างยังคະตັกหลัง 1 โรงแขวนหลัง 1 กับทั้งวิหารเทียมหลัง 1
- (2) หอกลองหลัง 1 กับทั้งระเบียงยาวด้าน 1 ยาว 70 วา ขนาด ลวงขวาง 5 ศอก
- (3) คติ คือว่า โรงแถม 6 หลัง ซ้ำสร้างศาลาและน้ำบ่อ วังจุก คือว่าวัด บั้วรมวลแล้ว
- (4) สร้างยังหอกลองและแดงลูก 1 ใหญ่ 8 กำ...

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 76-77)

“สมบุรณ์แล้วก็สร้างคະตັก(ตึก อาคารที่ก่อสร้างด้วยอิฐถือปูน) 1 หลัง หอระฆัง 1 หลัง วิหารหลังเล็ก 1 หลัง หอกลอง 1 หลัง ทำระเบียงแต่ละด้านยาว 70 วา ลีกลอง 5 ศอก ทำโรงเพิ่มอีก 6 หลัง อีกทั้งสร้างศาลา บ่อน้ำ วังจุก วัด (ร่วม) สมบุรณ์แล้ว สร้าง หอกลองหลวงและระฆังลูกใหญ่อีก1ลูก”

จากตัวอย่าง 7 คະตັก โรงแขวน และวิหารเทียม ใน (1) หอกลอง ใน (2) ศาลา น้ำบ่อ วังจุก ใน(3) หอกลองหลวงและแดงหลวง ใน (4) เป็นคำจำกลุ่มเดียวกันคือ เป็นอาคาร/สถานที่ ภายในวัด

ตัวอย่าง 8 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดพระบาทมิ่งเมือง

- (1) ปฐมมูลศรัทธาหมายมี เจ้าพิมพิสาร(ร)ราชเจ้า ตนเสวยราชสมบัติในเมืองแพร่
ที่นี้เป็นเค้า
- (2) พร้อมกับด้วยมหาอัครชายาผู้เค้า หมายถึงชื่อว่าแม่เจ้าแก้วไหลมา ราชบุตรดา
บุตรี ราชกัญญา ทาสาทาสีและเจ้านายพี่น้องขัตติยราชวงศ์ ชุตุนของค์...
(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาริ เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 250)

“พระยาพิมพิสารเจ้าเมืองแพร่ พร้อมด้วยแม่เจ้าแก้วไหลมาและบุตรธิดา
พระราชวงศ์ ข้าทาสบริวารทุกคน”

จากตัวอย่าง 8 เจ้าพิมพิสาร(ร) ราชเจ้า ใน (1) มหาอัครชายาแม่เจ้าแก้วไหลมา ใน (2)
และราชบุตรดาบุตรี ราชกัญญา และ เจ้านายพี่น้องขัตติยราชวงศ์ ใน (2) เป็นคำจำกัดกลุ่มเดียวกัน คือ
พระราชบิดา พระราชมารดา บุตรธิดา พระราชวงศ์ หมายความว่า เป็น “พระประยูรญาติ”

การใช้คำเชื่อม

เป็นการเชื่อมโยงความที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประโยค ในลักษณะใดลักษณะ
หนึ่ง จากการศึกษาพบการใช้คำเชื่อมทั้งหมด 11 ประเภท คือ คำเชื่อมแบบคล้องตาม คำเชื่อมแบบ
ลำดับเหตุการณ์ คำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล คำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ คำเชื่อมแบบ
แสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน คำเชื่อมแบบแสดงการกล่าวถึงคำพูด คำเชื่อมแบบแสดงการ
เปรียบเทียบ คำเชื่อมแบบแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมแบบขยายความ คำเชื่อมแบบแสดงการเข้าสู่ประเด็น
ใหม่และคำเชื่อมแบบแสดงวิธีการ

ตาราง 6 แสดงความถี่ที่ปรากฏประเภทการใช้คำเชื่อม

การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อม	ความถี่ที่ปรากฏ (ครั้ง)	ร้อยละ
1. คำเชื่อมแบบคล้องตาม	1,744	44.63
2. คำเชื่อมแบบลำดับเหตุการณ์	1,258	32.19
3. คำเชื่อมแบบแสดงเหตุและผล	262	6.70
4. คำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์	194	4.96
5. คำเชื่อมแบบตัดตอนแยกส่วน	111	2.84
6. คำเชื่อมแบบการกล่าวถึงคำพูด	107	2.74

การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อม	ความถี่ที่ปรากฏ (ครั้ง)	ร้อยละ
7. คำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ	82	2.10
8. คำเชื่อมแบบแสดงเงื่อนไข	77	1.97
9. คำเชื่อมแบบขยายความ	62	1.59
10. คำเชื่อมแบบแสดงการเข้าสู่ประเด็นใหม่	7	0.18
11. คำเชื่อมแบบแสดงวิธีการ	4	0.10
รวม	3,908	100.00

1. คำเชื่อมแบบคล้องตาม คือการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่มีความต่อเนื่องกัน ไปในทำนองเดียวกัน ด้วยคำเชื่อมแบบคล้องตาม

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดสะแล่ง พ.ศ. 2369

- (1) ...มหาอุบาสก มหาสีกา นายขนานคัมภีร์ นางคำเอี้ย และแม่เจ้าหญิง ลูกหลาน ศรัทธาท้าวขุน ผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ชู้คน บังเกิดจิตประสาทศรัทธาอันยิ่ง
- (2) จึงได้สร้างยังพุทธพิมพ์รูปเจ้า และมหาพระหาร หลังนี้ไว้คำชูโขภกศาสนา (พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 144-145)

“อุบาสกอุบาสิกา นายขนานคัมภีร์ นางคำเอี้ย แม่เจ้าหญิง ลูกหลาน ท้าวขุน ผู้เฒ่าผู้แก่คนคน ต่างมีจิตศรัทธาอันยิ่งใหญ่ จึงได้สร้างพระพุทธรูปและวิหารหลังนี้ไว้คำชูพระพุทธศาสนา”

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบคล้องตาม “และ” ใน (1) ที่ทำหน้าที่เชื่อมข้อความมหาอุบาสก มหาสีกา นายขนานคัมภีร์ นางคำเอี้ย” กับข้อความที่มีความหมายทำนองเดียวกันคือ “แม่เจ้าหญิง ลูกหลาน ศรัทธาท้าวขุน ผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ชู้คน” และ ใน (2) ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “จึงได้สร้างยังพุทธพิมพ์รูปเจ้า” กับข้อความ “มหาพระหารหลังนี้ไว้ชูภก”

ตัวอย่าง 2 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดพระบาทมิ่งเมือง พ.ศ. 2425

“...เจ้าสุริยะเป็นเค้า พร้อมกับด้วยอัครราชชายาชื่อว่า เจ้าคำเบอะ และราชบุตรดา
บุตรี ทาสาทาสี ชุตนชुकน ก็ได้สร้างยังรสรธรรมเจ้าชื่อว่า สัปศรีทธา”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 186)

“เจ้าสุริยะเป็นประธาน พร้อมกับอัครชายาชื่อว่าเจ้าคำเบอะและราชบุตร ราชธิดา
ข้าทาสบริวารทุกคน ได้สร้างพระคัมภีร์ที่มีชื่อว่า สัปศรีทธา”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “กับด้วย” ที่เชื่อมข้อความ “เจ้าสุริยะเป็นเค้า”
กับข้อความที่มีความหมายทำนองเดียวกันคือ “อัครราชชายาชื่อว่า เจ้าคำเบอะ และราชบุตรดาบุตรี
ทาสาทาสี ชุตนชुकน”

ตัวอย่าง 3 มหาพจนนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

(1) เมื่ออายุได้ 80 ปี กุจักนิพพานจะและ เมื่อภูมิอายุสิ้นสิ้นนี้ กุจักอธิฐานธาตุ
ให้ย่อยเป็นสามประการ

(2) หื้อคนและเทวดาตั้งหลาย แจกปันกันเอาไปไว้ไว้”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 2)

“เมื่ออายุได้ 80 ปี กุจะนิพพานและเมื่อภูมิอายุสิ้นสิ้นนี้ กุจักอธิฐานธาตุ ให้ย่อย
เป็นสามประการ”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “และ” ใน (1) ที่เชื่อมข้อความ “เมื่ออายุได้ 80
ปี กุจักนิพพาน” กับข้อความที่มีความหมายเป็นไปทำนองเดียวกันคือ “เมื่ออายุสิ้นสิ้นนี้ กุจะอธิฐาน
ธาตุให้ย่อยเป็นสามประการ” “และ” ใน (2) ทำหน้าที่เชื่อมคำ “คน” กับคำ “เทวดา”

ตัวอย่าง 4

“ท้าวที่ตื่นขึ้นแล้วก็ลุกมานั่งอยู่น้อยหนึ่ง แล้วท้าวก็สวหน้าชำระดีแล้ว ก็กินข้าวกาย”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 13)

“ท้าวมหางค์เมื่อตื่นขึ้นมา ก็ลุกมานั่ง แล้วก็(ส่วยหน้า)ล้างหน้า หลังจากนั้นก็กินข้าวกาย (ข้าวมือเช้า)”

จากตัวอย่าง 4 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “แล้ว...ก็” ที่เชื่อมข้อความ “ลุกมานั่ง” กับข้อความที่มีความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกันคือ “ส่วยหน้า กินข้าวกาย”

ตัวอย่าง 5

“นางหันรอยช้างเตียวตื่นดอยที่นั่นมากนัก นางก็จึงได้นำรอยช้างอันนั้น เลียบดอยไป”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 58)

“นางแดงอ่อนหัน(เห็น)รอยเท้าช้างเดินผ่านมาที่ตีนเขา นางจึงรีบเดินตามรอยเท้าช้างลัดเลาะไป”

จากตัวอย่าง 5 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ก็จึง” (ก็จึง) ที่เชื่อมข้อความ “นางหันรอยช้างเตียวตื่นดอยที่นั่นมากนัก” กับข้อความที่มีความหมายเป็นไปในทำนองเดียวกันคือ “ได้นำตามรอยช้าง เลียบดอยไป”

2. คำเชื่อมแบบลำดับเหตุการณ์ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงการเรียงลำดับก่อนหลังของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ตัวอย่าง 1

“เมื่อนั้นท้าวตั้งสี่ อันเป็นเสนานั้น จึงพร้อมกันไ้ว้อรอ่อนขอเชิงเจ้าแห่งตน”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 15)

“เมื่อนั้นท้าวตั้งสี่คน ซึ่งเป็นเสนานั้น จึงพร้อมกันไ้ว้อรอ่อนขอความกรุณาจากนาง”

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “เมื่อ...จึง” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “ท้าวตั้งสี่ อันเป็นเสนานั้น” กับข้อความ “พร้อมกันไ้ว้อรอ่อนขอเชิงเจ้าแห่งตน” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์กันแบบลำดับเหตุการณ์ อันเนื่องจากมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและอีกเหตุการณ์หนึ่งตามมา

ตัวอย่าง 2

“ยามเช้าหั้นและที่นั้นขุนตั้งสีนั้น อันมีท้าวทุมผู้หมอล้าก็ไปก่อนหมูรีพลแล้วถัด
นั้นคนทั้งหลาย อันเป็นบ่าวเป็นร้อนหนึ่งนั้นก็ตามหลังไปตามสายน้ำอันนั้น”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 18)

“ยามเช้าขุนตั้งสีอันมีท้าวทุมผู้มีวิชาอาคม ก็เดินไปก่อนรีพล จากนั้นคนทั้งหลาย
บ่าวไพร่ข้าทาสบริวารทั้งหลายก็เดินตามหลังไปตามสายน้ำนั้น”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ถัดนั้น” ทำหน้าที่บอกความสัมพันธ์ในการลำดับ
เหตุการณ์ ว่าเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นก่อน คือ “ยามเช้าขุนตั้งสีอันมีท้าวทุมผู้มีวิชาอาคม ก็เดินไปก่อนรี
พล” และเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตามหลังคือ “คนทั้งหลาย บ่าวไพร่ข้าทาสบริวารทั้งหลายก็เดินตามหลัง
ไปตามสายน้ำนั้น”

ตัวอย่าง 3 มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

“ยามนั้นยังมีขุนลวะผู้หนึ่งชื่ออ้ายก้อม มั่นหันพระเจ้า ยินดียิ่งนักจึงเข้าไป
ไหว้พระเจ้า”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 3)

“ขณะนั้นยังมีขุนลวะผู้หนึ่งชื่ออ้ายก้อม มั่นเห็นพระพุทธเจ้า จึงยินดียิ่งนัก จึงเข้า
ไปไหว้พระพุทธเจ้า”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ยามนั้น” ทำหน้าที่บอกความสัมพันธ์ในการ
ลำดับเหตุการณ์ ว่าเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นก่อนและเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นตามหลัง

3. คำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงสาเหตุ
ของการเกิดเหตุการณ์ขึ้น ซึ่งข้อความจะปรากฏก่อนคำเชื่อม และหลังคำเชื่อมจะเกิดเหตุการณ์ที่
แสดงผลตามมา การเชื่อมโยงข้อความนี้เกิดขึ้นเพื่อให้ทราบว่าการเกิดเหตุการณ์หนึ่งก่อนหน้าเป็นสาเหตุที่ทำให้
เกิดอีกเหตุการณ์หนึ่ง

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดบุพพาราม พ.ศ. 2072

“เจ้าเมืองแพร่อุ่นกับเจ้านางเมือง ประกอบด้วยประสาทร่วมกัน จึงสร้าง
วัดบุพพาราม”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 58)

“เจ้าเมืองแพร่อุ่นกับเจ้านางเมือง มีจิตศรัทธาจึงได้สร้างวัดบุพพาราม”

ตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล คือ “จึง” ที่ใช้เชื่อม
ข้อความ แสดงเหตุ “เจ้าเมืองแพร่อุ่นกับเจ้านางเมือง ประกอบด้วยประสาทร่วมกัน” กับข้อความที่
เป็นผลที่เกิดขึ้น ได้แก่ “สร้างวัดบุพพาราม”

ตัวอย่าง 2

“หลอนว่าพระกษัตริย์อดส้อยประสูติลูกน้อยน้อยเจ้าทั้งหลาย จูงรักษาเอากัน
เลี้ยงปุดตาตนประเสริฐ”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 39)

“หากว่าพระนางเจ้าได้ประสูติลูกน้อย เจ้าทั้งหลายจงช่วยกันเลี้ยงพระราชบุตร”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล คือ “จูง” ที่ใช้เชื่อม
ข้อความแสดงเหตุ “พระกษัตริย์อดส้อยประสูติลูกน้อยน้อย” กับข้อความที่เป็นผลที่เกิดขึ้น ได้แก่
“รักษาเอากันเลี้ยงปุดตาตนประเสริฐ”

ตัวอย่าง 3 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดสะแล่ง พ.ศ. 2369

“หมายมี มหาอุบาสก มหาสีกา นายขนานคัมภีร์ นางคำเอี้ยและแม่เจ้าหญิง
ลูกหลานศรัทธาท้าวขุน ผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ชุกคน บังเกิดจิตประสาทร่วมกันยิ่ง จึงได้สร้างยัง
พุทธพิมพ์รูปเจ้าและมหาพระหาร”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 145)

“อุบาสกอุบาสิกา นายขนานคัมภีร์ นางคำเอี้ยและแม่เจ้าหญิง ลูกหลาน ศรัทธา
ท้าวขุน ผู้เฒ่าผู้แก่ทุกผู้ทุกคน มีจิตศรัทธา จึงได้สร้างพระพุทธรูปและพระวิหาร”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล คือ “จึง” ที่ใช้เชื่อมข้อความ ที่แสดงเหตุ “หมายมี มหาอุบาสก มหาสีกา นายขนานคัมภีร์ นางคำเอ้ยและแม่เจ้าหญิง ลูกหลานศรัทธาท้าวขุน ผู้เฒ่าผู้แก่ผู้ชู้คน บังเกิดจิตประสาทศรัทธาอันยิ่ง” กับข้อความที่แสดงผล คือ “สร้างยังพุทธพิมพ์รูปเจ้าและมหาพระหาร”

ตัวอย่าง 4

หมู่หญิงสาวบ่าวราวทั้งหลาย เขาก็ประดับประดาเนื้อตนด้วยเครื่องย่องของประดับตั้งมวล ก็ไหลหลังไปเต็มโตงนาหลวง เพราะว่าเขาใคร่เห็นนางราชเทวีแต่งอ่อนหัน”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 149)

“หมู่สาวทั้งหลาย พวกเขาต่างก็ประดับตกแต่งร่างกายด้วยเครื่องประดับทั้งหลายก็ไหลไปเต็มท้องสนามหลวง เพราะว่าพวกเขาทั้งหลายอยากเห็นนางเทวีแต่งอ่อน”

จากตัวอย่าง 4 แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมที่แสดงเหตุและแสดงผล คือ “เพราะ” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความแสดงเหตุ “หมู่หญิงสาวบ่าวราวทั้งหลาย เขาก็ประดับประดาเนื้อตนด้วยเครื่องย่องของประดับตั้งมวล ก็ไหลหลังไปเต็มโตงนาหลวง” กับข้อความที่แสดงผล คือ “เขาใคร่เห็นนางราชเทวีแต่งอ่อนหัน”

ตัวอย่าง 5

“เมื่อข้าก็รู้ข่าวแล้วก็รีบคืนมา บัดนี้เห็นบุตรดาญจเจ้า เท้าเห็นลูกจักช้อยู่จิมเจ้า ว่าอันก็บมีไฟจักพร้อมนางสักคน เพราะว่าคำสินจ้างนั้น”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 55)

“ข้าทั้งสองรู้ข่าวก็รีบมา ไม่ทันได้เห็นพระราชบุตร ได้เห็นแค่ลูกจระช้อยู่เท่านั้น ที่นั่นไม่มีใครเห็นด้วยกับนางแต่งอ่อนสักคนเดียว เพราะว่าได้รับสินจ้าง”

จากตัวอย่าง 5 แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมที่แสดงเหตุและแสดงผล คือ “เพราะ” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความแสดงเหตุ “เมื่อข้าก็รู้ข่าวแล้วก็รีบคืนมา บัดนี้เห็นบุตรดาญจเจ้า เท้าเห็นลูกจักช้อยู่จิมเจ้า ว่าอันก็บมีไฟจักพร้อมนางสักคน” กับข้อความที่แสดงผล คือ “คำสินจ้าง”

4. คำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงวัตถุประสงค์ของเหตุการณ์ ซึ่งเหตุการณ์หนึ่งจะเป็นวัตถุประสงค์ของเหตุการณ์หนึ่ง

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดหลวง พ.ศ. 2057

“เจ้าเมืองแพร่จันทรา ให้หล่อสารูปพระพุทธรเจ้า ตนนี่ 150,000 น้ำทองแล”
(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิธิ เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 310)

“เจ้าเมืองแพร่จันทรา ให้หล่อพระพุทธรูปองค์นี้ ด้วยทองสัมฤทธิ์ที่มีน้ำหนัก 150,000 ทอง”

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ “ให้ (ให้)” ที่เชื่อมข้อความ “เจ้าเมืองแพร่จันทรา” กับข้อความ “หล่อสารูปพระพุทธรเจ้า ตนนี่ 150,000 น้ำทองแล” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์กันแบบแสดงวัตถุประสงค์คือมีจุดมุ่งหมายไปในทางเดียวกัน

ตัวอย่าง 2

“เผื่อตั้งสองก็ปากันไปจรเดินมา เปื้อว่าจักไปเรียนสรศิลป์”
(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 103)

“เราทั้งสองก็ปากันไปทางมา เพื่อว่าจะเรียนศิลปวิทยา”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “เปื้อ (เพื่อ)” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “เผื่อตั้งสองก็ปากันไปจรเดินมา” กับข้อความ “จักไปเรียนสรศิลป์” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์

ตัวอย่าง 3 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดสูงเม่น พ.ศ. 2378

“สมเด็จพระเจ้าสุพรรณภูมิองค์ตนเป็นพระวรวราชปิตา และอัครราชเทวีแม่เจ้าสุพรรณวดี ตนเป็นชนิกามารดา จึงได้เล็กร้างสร้างแปลงยังหัตถกรรมใหญ่ ใสด้วยสุวรรณชาติคำแดง วิจิตรวิจิตรใสแสงเรืองเรื่อ เดิมเพื่อว่าจักให้เป็นกุศลไปเล็งเจ้านายน้อยศรีวิไชย ตนเป็นพระวรวโรรสบุตรแห่งตนแท้ดีหลี”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิธิ เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 169)

“เจ้าหลวงเมืองแพร์ ผู้เป็นพระราชบิดา และเจ้าสุพรรณวดี ผู้เป็นพระราชมารดา ได้บูรณะ สร้างตึกเก็บคัมภีร์ใหญ่ ประดับด้วยทองคำเปลวแท้ สวยงามวิจิตร เพื่อให้เป็นกุศล ไปถึงเจ้าน้อยศรีวิไชย ผู้เป็นพระราชโอรส”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “เพื่อ” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ องค์ต้นเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุพรรณวดี ต้นเป็นชนิกามาตรา จึงได้เล็งสร้าง สร้างแปลงยังหัตถกรรมใหญ่ ใส่ด้วยสุวรรณชาติค้ำแดง วิจิตรวิจิตรใสแสงเรืองเรื่อ” กับข้อความ “จักให้เป็นกุศลไปถึงเจ้านายน้อยศรีวิไชย ต้นเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุพรรณวดี แห่งต้นแท้ดีหลี” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์ คือสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ต้องการสร้างหัตถกรรมเพื่อให้เป็นบุญกุศลไปถึงเจ้านายน้อยศรีวิไชย ผู้เป็นพระราชโอรส

ตัวอย่าง 4 มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

“อ้ายก้อมว่าแก่เมียมัน หื้อเมื่อเอาพระอุบแก้วมาใส่เสนาธาตุพระเจ้า”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 5)

“อ้ายก้อมบอกกับเมียมัน ให้กลับไปเอาผอบแก้ว มาใส่เส้นพระเกศาของ พระพุทธเจ้า”

จากตัวอย่าง 4 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ “หื้อ (ให้)” ที่เชื่อมข้อความ “อ้ายก้อมว่าแก่เมียมัน” กับข้อความ “เมื่อเอาพระอุบแก้วมาใส่เสนาธาตุพระเจ้า” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์กันแบบแสดงวัตถุประสงค์คือ ชุนลวะอ้ายก้อมต้องการให้เมียไปเอาพระอุบแก้ว (ผอบ) มาเพื่อนำมาใส่เส้นพระเกศาของพระพุทธเจ้า

ตัวอย่าง 5

“ในขณะนั้นพลันยักษ์ตัวใหญ่ อันไฟไหม้ต้นอยู่สนั้น มันก็เวทนาเจ็บปวด มันก็ป่าวลงไปสู่น้ำ เปื้อดับไฟ”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 129)

“ในขณะนั้นยักษ์ตัวใหญ่ ที่มีไฟไหม้ร่างกายอยู่แบบนั้น มันนำเวทนาเจ็บปวด มันก็วิ่งไม่คิดชีวิตลงไปใต้น้ำ เปื้อดับไฟ”

จากตัวอย่าง 5 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “เพื่อ (เพื่อ)” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “ในขณะนั้น พลันยักษ์ตัวใหญ่ อันไฟไหม้ตนอยู่สนั่น มันก็เวทนาเจ็บปวด มันก็บ่าวลงไปสู่แม่น้ำ” กับข้อความ “ดับไฟ” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์ คือ ยักษ์ถูกไฟครอก ร้อน เจ็บปวด มันจึงรีบลงไปในน้ำเพื่อดับไฟที่กำลังไหม้

5. คำเชื่อมแบบตัดตอนแยกส่วน หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นว่ามี เหตุการณ์หนึ่งแยกออกจากเหตุการณ์ที่กล่าวมาก่อนหน้า อาจเป็นการกล่าวถึงเรื่องใหม่ หรือ เปลี่ยนไปกล่าวถึงสิ่งอื่น

ตัวอย่าง 1

“อามาตย์ซื้อขุนเครื่องนั้น พระยาก็ตั้งไว้ในที่อันเป็นอุปราชแสนเมืองแทนแสนเมือง
เฒ่า ผู้ใจบาปหยาบช้านั้น ส่วนอันว่าเท่าขุนครานั้น พระยาก็ตั้งไว้หือเป็นพระยา”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 86)

“ขุนเครื่องนั้น พระยาก็แต่งตั้งให้เป็นอุปราชแทนอุปราชแสนเมืองผู้ใจบาปช้านั้น
ส่วนขุนครานั้น พระยาก็ให้เป็นเจ้าเมือง”

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบตัดตอนแยกส่วน “ส่วน” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “อามาตย์ซื้อขุนเครื่องนั้น พระยาก็ตั้งไว้ในที่อันเป็นอุปราชแสนเมืองแทนแสนเมืองเฒ่า ผู้ใจบาปหยาบช้านั้น” กับข้อความที่แสดงให้เห็นการแยกส่วน ได้แก่ “อันว่าเท่าขุนครานั้น พระยาก็ตั้งไว้หือเป็นพระยา”

ตัวอย่าง 2

“ประการหนึ่งเจ้าอย่าได้ขัดขืนและพานำพ่อผัวแห่งเจ้านั้นเตอะเนอ ประการหนึ่ง
นางสาวใช้และนางสนมทั้งหลายอันอยู่ในเรือนนั้นก็ดีเจ้าจูงแบ่งใจรักเขาหือเหมือนกัน”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 20)

“ประการหนึ่งเจ้าอย่าได้ขัดใจผู้เป็นสามี อีกประการหนึ่งนางข้าทาสบริวาร,
นางสนมทั้งหลายที่อยู่ในเรือนนั้น ให้รักเท่าเทียมกัน”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ประการนี้” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความแบบตัดตอน แยกส่วนข้อความ “เจ้าอย่าได้ขัดขืนและพานก้าพ่อผัวแห่งเจ้านั้นเตอะเนอ” กับข้อความ “นางส่วยใช้ และนางสนมทั้งหลายอันอยู่ในโรงนั้นก็ดีเจ้าจูงแบ่งใจรักเขาหื้อเหมือนกัน” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์กันแบบตัดตอนแยกส่วน

ตัวอย่าง 3 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดสมเด็จ พ.ศ. 2416

“ปฐมมูลศรัทธาทั้งหลายทั้ง 2 คณะคณา ภายในหมายมี มหาสาธุ ครุบาทหลวงเจ้ามหาเทพวังโสเป็นเค้าและสาธุเจ้าหลวงกาวิละและธหลวงอุปละ...ธพระในวัดสมเด็จชุนชงค์ ภายนอกหมายมี องค์สมเด็จมหाराชวังหลวงเป็นเค้า...(เจ้า)แก้วไหลมา องค์เป็นเจ้าราช...เป็นเค้าภริยา...”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิธิ เดชะศิริวรรณ, และศรารุช ศรีทา, 2548, น. 96-97)

“ศรัทธาทั้ง 2 คณะ คือ คณะสงฆ์ ประกอบด้วยพระครูมหาเทพวังโสเป็นประธานเจ้าหลวงกาวิละและพระในวัดสมเด็จทุกรูป ฝ่ายฆราวาส มีสมเด็จพระมหाराชวังหลวงเป็นประธาน เจ้าแก้วไหลมา ผู้เป็นภริยา”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ภายใน” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความแบบตัดตอนแยกส่วนข้อความ “หมายมี มหาสาธุ ครุบาทหลวงเจ้ามหาเทพวังโสเป็นเค้าและสาธุเจ้าหลวงกาวิละและธหลวงอุปละ...ธพระในวัดสมเด็จชุนชงค์” กับข้อความ “ภายนอก หมายมี องค์สมเด็จมหाराชวังหลวงเป็นเค้า...(เจ้า)แก้วไหลมา องค์เป็นเจ้าราช...เป็นเค้าภริยา...” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์กันแบบตัดตอนแยกส่วน คือภายใน หมายถึง คณะสงฆ์ ภายนอก หมายถึง ฆราวาส

ตัวอย่าง 4

“เจ้าลูกรักแก่อ่อนนางทั้งหลายอันกุพ่หมายหื้ออนั้น เจ้าบ่เป็งใจอันจาทุ ในเมื่อพระยาตนพ่ถามสนนั้น โส ราชบุตโต ส่วนอันว่า เจ้าราชบุตผู้เป็นลูกนั้นจึงจิกกล่าวเชิงพ่แห่งตนว่า เออข้าแก่อ่อนพระยาเจ้าเหย สพเพนารี อันว่านางทั้งหลายอันพ่เป็นเจ้า หากหมายหื้ออนั้น ก็บ่เป็งใจ”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 17)

“ลูกรักของพ่อ นางทั้งหลายที่พ่อได้หาไว้ให้เจ้าก็ไม่พอใจ ในเมื่อพระยาผู้เป็นพ่อถามดังนั้น เจ้าราชบุตรผู้เป็นลูกจึงได้กล่าวตอบแก่ผู้เป็นพ่อว่า ข้าแต่พ่อของลูก อันว่านางทั้งหลายที่พ่อกำลังหาให้ ข้าไม่เปิงใจ (ลูกใจ)”

จากตัวอย่าง 4 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบตัดตอนแยกส่วน “ส่วน” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “เจ้าลูกรักแก่พ่อเหยนางทั้งหลายอันภพหมายที่อนั้น เจ้าบเปิงใจอันจาฤ ในเมื่อพระยาตนพ่อถามสนั้น” กับข้อความที่แสดงให้เห็นการแยกส่วน ได้แก่ “อันว่า เจ้าราชบุตรผู้เป็นลูกนั้นจึงจักกล่าวซึ่งพ่อแห่งตนว่า เออข้าแก่พ่อพระยาเจ้าเหย สพพณาริ อันว่านางทั้งหลายอันพ่อเป็นเจ้า หากหมายที่อนั้น ก็บเปิงใจ”

ตัวอย่าง 5

“เจ้าจูงอย่าประมาท จงอุปฐากท้าวไธ้ตามริตบ้านแต่บัวราณปอเต๊ะ ประการหนึ่ง กิจการอันมีในโรงเจ้าจูงแต่งแปงดี จูงหื้อมีใจผายแผ่กว้าง”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 20)

“เจ้าจงอย่าประมาท จงดูแลผู้เป็นสามีตามโบราณราชประเพณี ประการหนึ่ง กิจการอันเกิดขึ้นในเรือนให้เจ้าดูแลให้สวยงามอย่างดี จงมีจิตใจที่เมตตา กว้างขวาง”

จากตัวอย่าง 5 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ประการหนึ่ง” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความแบบตัดตอนแยกส่วนข้อความ “เจ้าจูงอย่าประมาท จงอุปฐากท้าวไธ้ตามริตบ้านแต่บัวราณปอเต๊ะ” กับข้อความ “กิจการอันมีในโรงเจ้าจูงแต่งแปงดี จูงหื้อมีใจผายแผ่กว้าง” ทั้งสองข้อความนี้มีความสัมพันธ์กันแบบตัดตอนแยกส่วน คือ มีการกล่าวนำเรื่องการดูแลผู้เป็นสามีให้ดี จากนั้นกล่าวถึงเหตุการณ์อีกเหตุการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการดูแลสามี คือ ดูแลเรือนและมีจิตใจเมตตา กว้างขวาง

6. คำเชื่อมแบบการกล่าวถึงคำพูด หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงคำพูดของบุคคลกับอีกบุคคลหนึ่งในขณะที่เหตุการณ์กำลังดำเนินอยู่

ตัวอย่าง 1 มหาพลนคร ดำนันทพระธาตุดุช่อเฮ

“พระจิงเจียรจำว่าที่นี้ถ้ายังบมีอันจา ขุนลวะฮ้ายก้อมว่าถ้ายังมีในดอยตี่นี้ปะตุถ้ำ มีพายวันออกเล็กสองร้อยวาติหีสตาย”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 5)

“พระพุทธเจ้าจึงพูดว่าที่นี้ยังไม่มีถ้ำหรือ ขุนลวะอ้ายก้อมบอกว่ายังมีถ้ำในคอยที่นี้ ประตูล้ำอยู่ทางด้านตะวันออก ลึกสองร้อยวา”

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบการกล่าวถึงคำพูด “ว่า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ขุนลวะอ้ายก้อม” กับข้อความ “ถ้ำก็ยังมีในคอยที่นี้ ประตูล้ำมีป้ายวันออกลึกสองร้อยวาดีหลีตาย” แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่ผู้พูดกำลังพูดอธิบายให้กับอีกบุคคลฟัง ในที่นี้บุคคลที่พูด คือ ขุนลวะอ้ายก้อม สนทนากับพระพุทธเจ้า

ตัวอย่าง 2

“แสนเมืองจิงกล่าวเข้ยนางไวยะกว่าว่า เออดีแล้ว ข้าก็หากมีกำเกียดบ่แล้วแต่เมื่อพระยาขับคนถอนเรือนนั้นแท้ดีหลี”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 40)

“ท้าวแสนเมืองจิงกล่าวกับนางไวยะกว่าว่า เออดีแล้ว ข้าก็ยังมิใจเคียดแค้นไม่หาย ตั้งแต่เมื่อท้าวมหาวงศ์สั่งให้คนมารื้อถอนเรือน”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบการกล่าวถึงคำพูด “ว่า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “แสนเมืองจิงกล่าวเข้ยนางไวยะกว่า” กับข้อความ “เออดีแล้ว ข้าก็หากมีกำเกียดบ่แล้วแต่เมื่อพระยาขับคนถอนเรือนนั้นแท้ดีหลี” แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์แรกที่มีผู้พูดคนแรกได้สนทนากับบุคคลผู้ร่วมสนทนาในขณะนั้น

ตัวอย่าง 3

“ถัดนั้นพระยาโกสีกราช ก็กล่าวเข้ญลูกสไฟแห่งตนว่า ตาดดูราเจ้าลูกรักพ่อเหย เจ้าจูงเมื่อเสวยราชสมบัติบ้านเมืองกับด้วยท้าวบุญเรืองผัวมิ่งแห่งเจ้าเตอะ”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 32)

“ถัดนั้นพระยาโกสีกราชก็กล่าวกับลูกสไฟของตนว่า ดูราลูกรักของพ่อเอ๋ย เจ้าจูงกลับไปเสวยราชสมบัติบ้านเมืองกับด้วยท้าวบุญเรืองผัวเป็นสามีของเจ้าเถอะ”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบการกล่าวถึงคำพูด “ว่า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ถัดนั้นพระยาโกสีกราช ก็กล่าวเข้ญลูกสไฟแห่งตน” กับข้อความ “เจ้าลูกรักพ่อเหย เจ้าจูงเมื่อเสวย

ราชสมบัติบ้านเมืองกับด้วยทำบุญเรื่องผัวมิ่งแห่งเจ้าเต๊อะ” แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์แรกที่มีผู้พูดคนแรกได้สนทนากับบุคคลผู้ร่วมสนทนาในขณะนั้น คือ ผู้พูดคนแรกคือ พระยาโกสิกราช สนทนากับนางแดงอ่อน ลูกสะใภ้

ตัวอย่าง 4

“กันว่านางคณิงสนั้นแล้วนางจึงไหว้ ถามเชิงแม่ไวยะกาว่า ข้าแม่ไวยะกา ลูกแห่งข้านี้ เอาไปเสียที่ได้อันจา”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 50)

“นางแดงอ่อนคิดได้เช่นนั้นแล้ว นางจึงยกมือไหว้ถามกับแม่ไวยะกาว่า แม่ไวยะกา ลูกของข้านี้ เอาไปทิ้งที่ใด”

จากตัวอย่าง 4 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบการกล่าวถึงคำพูด “ว่า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “กันว่านางคณิงสนั้นแล้วนางจึงไหว้ ถามเชิงแม่ไวยะกา” กับข้อความ “ข้าแม่ไวยะกา ลูกแห่งข้านี้ เอาไปเสียที่ได้อันจา” แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์แรกที่มีผู้พูดคนแรกได้สนทนากับบุคคลผู้ร่วมสนทนาในขณะนั้น คือ ผู้พูดคนแรกคือ นางแดงอ่อน สนทนากับ นางไวยะกา

ตัวอย่าง 5 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดบุพพาราม พ.ศ. 2072

“เจ้าเมืองจันทนาแก่เจ้าพวกต้องแต่มีญาณสุนทรแปลงพระราชโองการ ให้อาณัติสสรราชบัณฑิตขุนพระราชโองการมาใส่หัวเจ้าเมืองแพร่ ว่าให้อั้วคนห้าครว้นาพันข้ากับพระพุทเจ้าวัดบุพพารามต่อเท่า 5,000 วรรษา”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิธิ เดชะศิริวรรณ, และศราวรุศ ศรีทา, 2548, น. 59)

“เจ้าเมืองแพร่อุรับสั่งแก่พวกเจ้าต้องแต่มีญาณสุนทรทำพระราชโองการให้อาณัติสสรราชบัณฑิตนำคำสั่งของพระเมืองเกษเกล้ามาแจ้งแก่เจ้าเมืองแพร่อุ่น ว่าให้คน 5 ครอบครว้น นาข้า 1,000 เพื่อบูชาพระประธานวัดบุพพาราม ตลอด 5,000 ปี”

จากตัวอย่าง 5 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบการกล่าวถึงคำพูด “ว่า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “เจ้าเมืองจันทนาแก่เจ้าพวกต้องแต่มีญาณสุนทรแปลงพระราชโองการ ให้อาณัติสสรราชบัณฑิตขุนพระราชโองการมาใส่หัวเจ้าเมืองแพร่” กับข้อความ “ให้คน 5 ครอบครว้น นาข้า 1,000 เพื่อบูชาพระ

ประธานวัดบุพพาราม ตลอด 5,000 ปี” แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์แรกที่มีผู้พูดคนแรกได้สนทนากับบุคคลผู้ร่วมสนทนาในขณะนั้น คือ ผู้พูดคนแรกคือ เจ้าเมืองแพร์อุ่น สนทนากับ ญาณติสสราชบัณฑิต

7. คำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ที่มีการเปรียบเทียบระหว่างเหตุการณ์ โดยเหตุการณ์หนึ่งจะถูกเปรียบเทียบกับว่ามีลักษณะเช่นเดียวกับอีกเหตุการณ์หนึ่ง หรือเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งให้เหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง

ตัวอย่าง 1

“นางผู้หนึ่งในปราสาท ผู้มีรูปโฉมวิณณอันงามเหมือนตั้งคำ”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 14)

“นางคนหนึ่งปราสาท ผู้มีรูปโฉม ผิวพรรณงามเหมือนตั้งทองคำ”

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ “เหมือนตั้ง” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “นางผู้หนึ่งในปราสาท ผู้มีรูปโฉมวิณณอันงาม” กับข้อความที่เกิดการเปรียบเทียบ ได้แก่ “คำ (ทอง)”

ตัวอย่าง 2

“...แปงยังหอสรอง อันมุงด้วยผ้าขาวบริสุทธิ์ดุจตั้งวิณณสังข”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 167)

“...สร้างหอสรองน้ำ ที่คลุมด้วยผ้าสีขาวบริสุทธิ์ดุจตั้งหอยสังข์”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ดุจตั้ง” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “...แปงยังหอสรอง อันมุงด้วยผ้าขาวบริสุทธิ์” กับข้อความที่ใช้เปรียบเทียบคำว่า “วิณณสังข”

ตัวอย่าง 3

“อันว่ากูนี้ก็ได้ยาดบ้านเตเมืองแห่งไผติ ดังฤ มากะทำข่มเหงบีบเปียรแก่กู มาดูหมิ่นดูแควนสันนี้ ปานใดแท้อันจา รู้ว่าเขาเป็นลูกพระยาอินทร์นั้นจา เขาจักสู้ระบองและขวานคม แห่งกูได้นั้นฤ กูจักฟันและตีหื้อหมุ่นแหลวเหมือนหุ่นคนปั้น นั้นจึงจักปอใจกู”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 105)

“อันว่าตัวกู่นี้ไม่ได้คิดจะทำลายบ้านเมืองใคร มากกระทำข่มเหงเบียดเบียนกู มาดูหมิ่นกันขนาดนี้ สักเท่าใด เป็นลูกพระอินทร์เช่นนั้นหรือ จะมาสู้กับกระบองและขวานคมของกูได้อย่างนั้นหรือ กูจะฟันและทำลายให้แหลกเหลวเหมือนหุ่นปั้น จึงจะเป็นที่พอใจ”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ “เหมือน” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “กูจักฟันและตีที่ห่มน้ําเหลว” กับข้อความที่เกิดการเปรียบเทียบ ได้แก่ “หุ่นคนปั้น”

ตัวอย่าง 4

“พระหน่อแก้วจอมกษัตริ์ จัตรีพลมาแสนโกฏิ ช้างและม้าประโหดเครื่องคํา มือกล้าขวากําหอกเพิงเข้ากลิ้งเกลือกกลงไป กลัวปืนไฟยิงเป็นท่า เสียงปานฟ้าผ่าเปรี้ยงลงไปนั้น”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 75)

“ท้าวมหาวงศ์ได้จัตรีพล 1,000,000,000,000 คน (หนึ่งแสนล้านคน) ช้างและม้าประดับทองคํา รั้พลถือหอกดาบเข้าประจัญบาน ปืนไฟยิงเป็นท่า เสียงเหมือนฟ้าผ่าเปรี้ยงลงไป”

จากตัวอย่าง 4 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ “ปาน” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ปืนไฟ” กับข้อความที่เกิดการเปรียบเทียบ ได้แก่ “ฟ้าผ่า”

ตัวอย่าง 5

“อันว่าหมูรี้พลสกุล เสนาโยธาแห่งพระยาสาธาวิณณ์ ก็ไหลนองมานานัก บรู้ก็ตีวก็ตัว ไหลมาเหมือนตั้งน้ํามัน”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 107)

“หมูรี้พล เหล่าเสนาอำมาตย์ของพระยาสาธาวิณณ์ ก็หลังไหลเข้ามาสมทบอย่างมากมายไหลมาตั้งน้ํามัน”

จากตัวอย่าง 5 แสดงให้เห็นคำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ “เหมือนตั้ง” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “หมูรี้พล” กับข้อความที่เกิดการเปรียบเทียบ ได้แก่ “น้ํามัน”

8. คำเชื่อมแบบแสดงเงื่อนไข หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ที่มีเงื่อนไขขึ้นต่อกัน แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์หนึ่งต้องอาศัยอีกเหตุการณ์หนึ่งเป็นเงื่อนไข

ตัวอย่าง 1 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดศรีดอนคำ พ.ศ. 2443

“บุคคลทั้งหลายวัดใต้วัดเหนือ วัดใดก็ดี จักเอาไปสร้างไปฟังก่อดี ก็ขอให้อตนได้ อุปัฏฐากรักษา จำไว้หื้อดี ครั้นว่าเอาออกหืดใด ก็ขอให้อเอาไว้หืดนั้นเหมือนดังเก่า”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 216-217)

“บุคคลทั้งหลายวัดใต้ วัดเหนือ หรือวัดอื่น ๆ จะเอาไปตัดแปลง ไปฟังก็ดี ก็ขอให้คน ๆ นั้นดูแลรักษา จำไว้ให้ดี หากว่านำออกจากหีบใด ก็ขอให้เอาเก็บไว้ในที่เดิมเหมือนเดิม”

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงเงื่อนไข “ครั้นว่า” เป็นคำที่ใช้เชื่อมข้อความ “บุคคลทั้งหลายวัดใต้วัดเหนือ วัดใดก็ดี จักเอาไปสร้างไปฟังก่อดี ก็ขอให้อตนได้ อุปัฏฐากรักษา จำไว้หื้อดี” กับข้อความที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อแม้ คือ หากนำออกไปแล้วให้นำมาเก็บไว้ที่เดิมได้แก่ “เอาออกหืดใด ก็ขอให้อเอาไว้หืดนั้นเหมือนดังเก่า”

ตัวอย่าง 2

“นางทิพพลินลาตนเป็นแม่เลี้ยงนรมิตให้อแก่ตนนั้น แม้ว่าจะกินเท่าใดก็บ่เสี้ยง”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 103)

“นางทิพพลินตาผู้เป็นแม่เลี้ยงนรมิตให้อแก่ตน แม้ว่าจะกินเท่าไรก็กินไม่หมด”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “แม้ว่า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “นางทิพพลินลาตนเป็นแม่เลี้ยงนรมิตให้อแก่ตนนั้น” กับข้อความที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อแม้ คือ ได้แก่ “จะกินเท่าใดก็บ่เสี้ยง”

ตัวอย่าง 3

“ว่าอันที่นั่นนางราชธิดาตนลูก จึงน้อมนมัสการ ขานกำพ้อแห่งตนว่า เทวปีตาราช ข้าแต่พ่อพระยาเป็นเจ้าเหย กันว่าพระยาเป็นเจ้า หากปงอนุญาตวางตั้งอัน อหิ อันว่า ข้าน้อยอันเป็นลูกแห่งพ่อเจ้านี้ก็บ่ทอนขัดขวางได้แท้”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 19-20)

“นางแดงอ่อนผู้เป็นลูกสาว น้อมไหว้และกล่าวกับพ่อของตนว่า ข้าแต่ผู้เป็นพ่อ แม้นว่าผู้เป็นพ่อนุญาตเช่นนี้แล้ว ตัวข้าผู้เป็นลูกก็มีอาจขัดขวางได้”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “หาก” ในที่นี้ คือว่า แม้นว่า ที่ใช้เชื่อมข้อความ “นางราชธิดาตนลูก จึงน้อมนมัสการ ขานกำพ้อแห่งตนว่า เทวปีตาราช ข้าแต่พ่อพระยาเป็นเจ้าเหย กันว่าพระยาเป็นเจ้า” กับข้อความที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อแม้ ได้แก่ “ปงอนุญาตวางตั้งอัน อหิ อันว่า ข้าน้อยอันเป็นลูกแห่งพ่อเจ้านี้ก็บ่ทอนขัดขวางได้แท้”

ตัวอย่าง 4

“นางจิ่งคินงใจว่า ผิวว่าอยู่ในเมืองที่นี้แท้ตาย ก็เป็นอันปตีและกวรกุหนีไปทางใดทางหนึ่งเตื่อะ”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 56)

“นางคินงใจอยู่ในใจว่า หากอยู่ในเมืองที่นี้ ก็จะไม่ตี กุควรหนีไปทางใดทางหนึ่งเถอะ”

จากตัวอย่าง 4 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ผิว” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “นางจิ่งคินงใจ” กับข้อความที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อแม้ ได้แก่ “อยู่ในเมืองที่นี้แท้ตาย ก็เป็นอันปตีและกวรกุหนีไปทางใดทางหนึ่งเตื่อะ”

ตัวอย่าง 5

“แม่นนางจักเอาใส่ครกแล้วตำด้วยสากก็แล้ว แม่นจักเอาใส่หม้อจิ้นด้วยน้ำมันก็จ่างเตื่อะ”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 160)

“หากจะเอานางใส่ครกแล้วตำด้วยสากก็ตาม หากจะเอาใส่หม้อต้มด้วยน้ำมันก็ช่าง
เถอะ”

จากตัวอย่าง 5 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “มัน” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “นางจักเอาใส่ครก
แล้วตำด้วยสากก็แล้ว” กับข้อความที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อแม้ ได้แก่ “จักเอาใส่หม้อจืดด้วยน้ำมันก็ช่าง
เถอะ”

ตัวอย่าง 6 มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

“ขุนลวะว่าหมากตันนี้ปุคะละทั้งหลายกินยอมเป็นบ่าววินไปนา พระเจ้าว่าผิอันมิ่ง
เอามากุจักกินดู มันก็ขึ้นเอาลงปลีหนึ่งแล้ว ก็หื้อพระเจ้ากับทั้งปุน พุ พระก็ฉันทวนนิก”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 3)

“ขุนลวะอ้ายก้อมบอกว่าหมากตันนี้บุคคลทั้งหลายกินแล้วจะเมา วิงเวียน
พระพุทเจ้ากล่าวหากมิ่งไปเอามา กูจะกินให้ดู ขุนลวะอ้ายก้อมก็ป็นขึ้นไปเก็บมาปลีหนึ่ง
แล้วให้พระพุทเจ้าพร้อมทั้งปุน ไบพลุ พระพุทเจ้าก็ฉันทวนนิก”

จากตัวอย่าง 6 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “ผิ” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ขุนลวะว่าหมากตันนี้ปุ
คะละทั้งหลายกินยอมเป็นบ่าววินไปนา” กับข้อความที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อแม้ ได้แก่ “มิ่งเอามากุจักกิน
ดู มันก็ขึ้นเอาลงปลีหนึ่งแล้ว ก็หื้อพระเจ้ากับทั้งปุน พุ พระก็ฉันทวนนิก”

9. คำเชื่อมแบบขยายความ หมายถึง การแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการขยาย
ความหรืออธิบายเหตุการณ์ที่นำมาข้างหน้า ซึ่งจะทำให้เหตุการณ์ที่ตามมา มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง 1 มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

“ในดอยอันชื่อว่า โกลิยะธัชชะ วันออกยะมะนที คือว่าแม่ยมประหมานสีป็น
ห้าร้อยวา”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 7)

“ในดอย(ภูเขา)มีชื่อว่า โกลิยะธัชชะ ทางด้านทิศตะวันออกยะมะนที คือว่าแม่น้ำยมที่มี
มีความยาวประมาณสี่พันห้าร้อยวา”

ตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมแสดงการขยายความ “คือว่า” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “ในดอยอันชื่อว่า โกลิยะธัชชะ วันออกกะมะนะที” กับข้อความที่เป็นการขยายความคือ “แม่ยม ประหมานสีป็นห้าร้อยวา”

ตัวอย่าง 2

“ท้าวท้าวที่ก่อกระทำสร้างแปงยังสาธกรวาน ทวานทกหลัง คือว่าประตู่เวียงตั้งสี่และประตู่คุ่มน้อยและท่ามกลางเวียง”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 168)

“ท้าวท้าวให้สร้างปราสาทที่มีประตู่จำนวนทกหลัง คือ ประตู่เมืองทั้งสี่และประตู่คุ่มน้อยและกลางเมือง”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “คือว่า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ท้าวท้าวที่ก่อกระทำสร้างแปงยังสาธกรวาน ทวานทกหลัง” กับข้อความที่จะขยายความให้ชัดเจน ได้แก่ “ประตู่เวียงตั้งสี่และประตู่คุ่มน้อยและท่ามกลางเวียง”

ตัวอย่าง 3 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดพระบาทมิ่งเมือง พ.ศ. 2429

“จุลศักราชได้ 1248 ตัว ปีกาบเส็ด เดือนมคสิระ คือ เดือนยี่ ออก 3 ค่ำ วัน 3”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิติ เดชะศิริวรรณ, และศราวรุช ศรีทา, 2548, น. 196)

“จุลศักราชได้ 1248 ตัว (ตรงกับพุทธศักราช 2429) ปีกาบเส็ด เดือนมคสิระ ตรงกับวันทาง สุริยคติ คือ วันศุกร์ที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2429”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “คือ” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “จุลศักราชได้ 1248 ตัว ปีกาบเส็ด เดือนมคสิระ” กับข้อความที่จะขยายความให้ชัดเจน ได้แก่ “เดือนยี่ ออก 3 ค่ำ วัน 3”

ตัวอย่าง 4 มหาพลนคร ดำนานพระธาตุดุช่อแฮ

“ขุนทั้งหลายฝูงกินเมืองพะละนะครนั้น เทียนยอมไปสักการะบูชาธาตุดุช่อแฮด้วยช่อแพรหื้อ เหตุตั้งอันดอยอันนั้นลวดได้ชื่อว่า โกลิยะธัชชะปีพพะตะ คือดอยช่อแพรและเมืองอันนั้นได้ชื่อว่าเมืองแพร”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 9)

“ขุนทั้งหลายที่เป็นเจ้าหัวเมืองต่าง ๆ ในเมืองพะละนครนั้น ล้วนไปสักการบูชา พระบรมสารีริกธาตุด้วยผ้าแพร เพราะเหตุนี้ภูเขาภูนี้จึงได้ชื่อว่า โกลิยะธัชชะปัพพะตะ คือดอยช่อแพรและเมืองก็ได้ชื่อว่าเมืองแพร”

จากตัวอย่าง 4 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “คือ” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ดอยอันนั้นลวดได้ชื่อว่า โกลิยะธัชชะปัพพะตะ” กับข้อความที่จะขยายความให้ชัดเจน ได้แก่ “ดอยช่อแพรและเมืองอันนั้นได้ชื่อว่าเมืองแพร”

ตัวอย่าง 5

“ท้าวเครงผู้หมอยากเล่นจึงเยาะโย ว่ากูก็คิดถึงรอดซู้เหมือนสุนั้นและ ว่าอันแล้วก็ เอาใคร่หัน ปอหายโศกแล้ว ก็คิดลั่นดอกไม้อันหอม คือว่า ดอกกาเกสและดอกนางกำย ตั้งต่ายเหินและดอกกรังหอมสุดขนาด ทัวป่าไพรหนา”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 18)

“ท้าวเครงผู้ชอบหยอกเข้าเล่น จึงพูดว่ากูก็คิดถึงหญิงอันเป็นที่รักเหมือนสุน(ท่าน) นั้นแหละเช่นนั้นแล้ว ก็อยากเห็นอยากเจอมากยิ่งนัก พอหายโศกเศร้าแล้ว คิดถึงไม้ดอก หอม คือ ดอกการะเกด ดอกเอื้องนางกราย ทั้งดอกเอื้องตาเหินและดอกกรัง ที่หอมไปทั่วทั้ง ป่า”

จากตัวอย่าง 5 แสดงให้เห็นคำเชื่อม “คือว่า” ที่ใช้เชื่อมข้อความ “ดอกไม้อันหอม” กับข้อความที่จะขยายความให้ชัดเจน ได้แก่ “ดอกกาเกสและดอกนางกำย ตั้งต่ายเหินและดอกกรัง”

10. คำเชื่อมแบบแสดงการเข้าสู่ประเด็นใหม่ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่แสดงเวลาเกิดจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ ซึ่งเหตุการณ์จะมีคำเชื่อมแสดงจุดเริ่มต้นปรากฏอยู่

ตัวอย่าง 1

“เจ้ากษัตริตนนั้นอันมีนางสนมได้หกปีนาง แวดล้อมอยู่ทุกเมื่อทุกยาม ตั้งแต่แรก ไปพายหน้า ก็เป็นอันฤชาปรากฏทั่วไปในบ้านน้อยเมืองใหญ่”

(มหาวงศ์แดงอ่อน, ม.ป.ป., น. 3)

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมที่แสดงจุดเริ่มต้น “ตั้งแต่” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “เจ้ากษัตริตนนั้นอันมีนางสนมได้หกปีนาง แวดล้อมอยู่ทุกเมื่อทุกยาม” กับข้อความที่แสดง

การเริ่มต้นของเหตุการณ์และจะดำเนินต่อไป คือ “ไปพายหน้า ก็เป็นอันฤชาปรากฏทั่วไปในบ้านน้อยเมืองใหญ่”

ตัวอย่าง 2 จารึกในจังหวัดแพร่ วัดพระบาทมิ่งเมือง พ.ศ. 2425

“เจ้าสุริยะเป็นเค้า พร้อมกับด้วยอัครราชชายาชื่อว่า เจ้าคำเบอะและราชบุตรดาบุตริ ชุตนชุคน ก็ได้สร้างยังรธรรมเจ้าชื่อว่า สัปศรีทธา ตั้งแต่อาชยาดกิตตอณณาการกนี้ไว้ค้ำชูศาสนาถ้วน 5,000 พระวัสสา...”

“เจ้าสุริยะเป็นประธาน พร้อมด้วยอัครชายาชื่อว่าเจ้าคำเบอะและราชบุตรและบุตริทุกคน ได้สร้างยังพระคัมภีร์ชื่อว่า สัปศรีทธา ตั้งแต่บทธาชยาดกิตตอณณาการกไว้ค้ำจุนพระพุทธศาสนาจนถึง 5000 ปี”

(พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิธิ เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา, 2548, น. 186)

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมที่แสดงจุดเริ่มต้น “ตั้งแต่” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “เจ้าสุริยะเป็นเค้า พร้อมกับด้วยอัครราชชายาชื่อว่า เจ้าคำเบอะและราชบุตรดาบุตริ ชุตนชุคน ก็ได้สร้างยังรธรรมเจ้าชื่อว่า สัปศรีทธา” กับข้อความที่แสดงการเริ่มต้นของเหตุการณ์และจะดำเนินต่อไป คือ “อาชยาดกิตตอณณาการกนี้ไว้ค้ำชูศาสนาถ้วน 5,000 พระวัสสา...”

ตัวอย่าง 3 มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

“ตั้งแต่พระพุทธรเจ้าเรานิพพานไปแล้วได้ สองร้อยสิบแปดวัสสา ยังมีพระยาตนหนึ่งชื่อ ธัมมะโสกะราชาษะกับตัวพระยาตั้งหลายในสะตะระชมพูทูป ก็ได้ก่อเจดียะได้แปดหมื่นสี่พันหลัง แล้วก็หื้อชุนนุมาอะระหันตาทั้งหลาย”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 6)

“ตั้งแต่พระพุทธรเจ้าเราได้ปรินิพพานไปแล้วได้สองร้อยสิบแปดปี ยังมีพระยาตนหนึ่งชื่อธรรมาโศกราชกับท้าวพระยาทั้งหลายในชมพูทูป ก็ได้ก่อสร้างเจดียะได้แปดหมื่นสี่พันหลัง แล้วก็หื้อชุนนุมาอะระหันตาทั้งหลาย”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นว่า คำเชื่อมที่แสดงจุดเริ่มต้น “ตั้งแต่” ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมที่แสดงจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ทั้งหมดคือ “พระพุทธรเจ้าเรานิพพานไปแล้วได้ สองร้อยสิบแปดวัสสา ยังมีพระยาตนหนึ่งชื่อ ธัมมะโสกะราชาษะกับตัวพระยาตั้งหลายในสะตะระชมพูทูป ก็ได้ก่อเจดียะได้แปดหมื่นสี่พันหลัง แล้วก็หื้อชุนนุมาอะระหันตาทั้งหลาย”

11. คำเชื่อมแบบแสดงวิธีการ หมายถึง ความสัมพันธ์ที่แสดงวิธีการหรือกระบวนการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเหตุการณ์ที่แสดงจะมีคำเชื่อมแสดงวิธีการกำกับอยู่

ตัวอย่าง 1

“มหาสัตว์เจ้าเล่าทุกข์ปายหลังต่อแม่แห่งตน โดยปริยายหลายประการต่าง ๆ ”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 144)

“มหาสัตว์เจ้าเล่าความทุกข์แต่ครั้งก่อนให้แม่ของตนฟัง โดยบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ หลายประการ”

จากตัวอย่าง 1 แสดงให้เห็นคำเชื่อมที่แสดงวิธีการ “โดย” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “มหาสัตว์เจ้าเล่าทุกข์ปายหลังต่อแม่แห่งตน” กับข้อความที่แสดงวิธีการของเหตุการณ์คือ “ปริยายหลายประการต่าง ๆ ”

ตัวอย่าง 2

“ท้าวหัทธจกัตนพ่อ ก็กล่าวเล่าโลมแก่นางแก้วปทุมมา ด้วยปริยายหลายประการต่าง ๆ ”

(มหาวงศ์แต่งอ่อน, ม.ป.ป., น. 88)

“ท้าวหัทธจกัคนผู้เป็นพ่อ ก็กล่าวเกลี้ยกล่อม เล่าโลมนางแก้วปทุมมา โดยบรรยายหลากหลายประการ”

จากตัวอย่าง 2 แสดงให้เห็นคำเชื่อมที่แสดงวิธีการ “ด้วย” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “ท้าวหัทธจกัตนพ่อ ก็กล่าวเล่าโลมแก่นางแก้วปทุมมา” กับข้อความที่แสดงวิธีการของเหตุการณ์คือ “ปริยายหลายประการต่าง ๆ ”

ตัวอย่าง 3 มหาพลนคร ตำนานพระธาตุช่อแฮ

“มันจึงว่าแก่เมียมันที่ฮีบเมื่อเอาข้าวน้ำกับอาหารกับอาสนาตีนั่งมา พลันว่าเมียมันก็มาตามกำจู้อันเอามา พระนั่งสำราญแล้ว โดยหื้อตานข้าวกับอาหารแก่พระพุทเจ้า”

(ประสิทธิ์ ขอบรูป, ม.ป.ป., น. 4)

“ขุนลัวะอ้ายก้อมบอกเมียว่าให้รีบกลับไปเอาข้าว น้ำ อาหารและอาสนะที่นั้งมาให้ พระพุทธเจ้า เมียขุนลัวะอ้ายก้อมนำกับข้าวมาตามคำบอกของสามี เมื่อพระพุทธเจ้านั่งยัง อาสนะที่นั้งที่เตรียมมาให้แล้ว โดยให้ถวายข้าวกับอาหารแก่พระพุทธเจ้า”

จากตัวอย่าง 3 แสดงให้เห็นคำเชื้อที่แสดงวิธีการ “โดย” ทำหน้าที่เชื่อมข้อความ “มัน จึงว่าแก่เมียมันที่อื้อบเมื่อเอาข้าวน้ำกับอาหารกับอาสนาที่นั้งมา พลันว่าเมียมันก็มาตามกำจู้อันเอามา พระนั้งสำราญแล้ว” กับข้อความที่แสดงวิธีการของเหตุการณ์คือ “หื้อตานข้าวกับอาหารแก่ พระพุทธเจ้า”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุป ผู้วิจัยพบว่ามามีวิธีการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณ ท้องถิ่น จังหวัดแพร่ ทั้งหมด 5 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึง การละ การซ้ำ การใช้คำสัมพันธ์กันทาง ความหมายและการใช้คำเชื่อม ซึ่งประเภทของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัด แพร่ สามารถเรียงลำดับการปรากฏความถี่จากมากไปหาน้อยได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงความถี่ที่ปรากฏและอัตราส่วนของประเภทการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณ ท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จากมากไปหาน้อย

ประเภทการเชื่อมโยงความ	ความถี่ที่ปรากฏ (ครั้ง)	ร้อยละ
1. การใช้คำเชื่อม	3,908	89.92
2. การอ้างถึง	327	7.52
3. การใช้คำสัมพันธ์กัน	49	1.14
4. การซ้ำ	45	1.03
5. การละ	17	0.39
รวม	4,346	100

ในแต่ละประเภทมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การใช้คำเชื่อม พบการใช้คำเชื่อมทั้งหมด 11 ประเภท โดยเรียงลำดับจากมากไปหา น้อย ได้แก่ คำเชื่อมแบบคล้ายตาม ร้อยละ 89.92 คำเชื่อมแบบลำดับเหตุการณ์ ร้อยละ 32.19 คำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล ร้อยละ 6.70 คำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ ร้อยละ 4.96 คำเชื่อมแบบตัดตอนแยกส่วน ร้อยละ 2.84 คำเชื่อมแบบกล่าวถึงคำพูด ร้อยละ 2.74 คำเชื่อมแบบ แสดงการเปรียบเทียบ ร้อยละ 2.10 คำเชื่อมแบบแสดงเงื่อนไข ร้อยละ 1.97 คำเชื่อมแบบขยาย

ความ ร้อยละ 1.59 คำเชื่อมแบบแสดงเหตุ ร้อยละ 0.23 คำเชื่อมแบบแสดงการเข้าสู่ประเด็นใหม่ ร้อยละ 0.18 และคำเชื่อมแบบแสดงวิธีการ ร้อยละ 0.10 ตามลำดับ

2. การอ้างถึง พบ 2 ประเภท โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การอ้างถึงด้วยบุรุษสรรพนาม ร้อยละ 91.74 และการอ้างถึงด้วยการชี้เฉพาะ ร้อยละ 8.26 ตามลำดับ

3. การใช้คำสัมพันธ์กัน พบคำที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย 2 ประเภท โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้คำจำกัดความเดียวกัน ร้อยละ 69.38 และการใช้คำตรงกันข้าม ร้อยละ 30.61 ตามลำดับ

4. การซ้ำ พบ 2 ประเภท โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การซ้ำรูปคำ ร้อยละ 95.55 และการซ้ำโครงสร้าง ร้อยละ 4.44 ตามลำดับ

5. การละ พบ 2 ประเภท โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การละหน่วยนามวลี ร้อยละ 58.82 และการละหน่วยกริยาวลี ร้อยละ 41.18 ตามลำดับ

บทที่ 5

บทสรุป

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่” ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการเชื่อมโยงความ โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือ

1. จำแนกประเภทของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่
2. ศึกษาความถี่ของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ว่ามีการ

เชื่อมโยงความประเภทใดบ้าง และการเชื่อมโยงความประเภทใดปรากฏความถี่มากที่สุด

ผลการศึกษารวบรวมการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. จำแนกประเภทของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่
 - 1.1 การอ้างอิง จากการศึกษา ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ การอ้างอิงด้วยบุรุษและการอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะ
 - 1.2 การละ จากการศึกษาในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ การละหน่วยนามและการละหน่วยกริยา
 - 1.3 การซ้ำ จากการศึกษาในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ การซ้ำรูปคำและการซ้ำโครงสร้าง
 - 1.4 การใช้คำสัมพันธ์กัน จากการศึกษาในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ การใช้คำตรงกันข้ามและการใช้คำจากกลุ่มเดียวกัน
 - 1.5 การใช้คำเชื่อม จากการศึกษาในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ แบ่งออกได้ 11 ประเภท คือ คำเชื่อมแบบคล้องตาม คำเชื่อมแบบลำดับเหตุการณ์ คำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล คำเชื่อมแบบแสดงวัตถุประสงค์ คำเชื่อมแบบแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน คำเชื่อมแบบแสดงการกล่าวถึงคำพูด คำเชื่อมแบบแสดงการเปรียบเทียบ คำเชื่อมแบบแสดงเงื่อนไข คำเชื่อมแบบขยายความ คำเชื่อมแบบแสดงการเข้าสู่ประเด็นใหม่และคำเชื่อมแบบแสดงวิธีการ
2. ศึกษาความถี่ของการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ จากการศึกษาในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบความถี่และอัตราส่วนของประเภทการเชื่อมโยงความจากมากไปหาน้อย ดังต่อไปนี้

การใช้คำเชื่อม พบการปรากฏจำนวนทั้งหมด 3,908 คำ คิดเป็นร้อยละ 44.63 ซึ่งเป็นประเภทของการเชื่อมโยงความที่ปรากฏมากที่สุด รองลงมาคือการอ้างอิง พบการปรากฏจำนวน

ทั้งหมด 327 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.52 รองลงมาคือการใช้คำสัมพันธ์กัน พบการปรากฏจำนวนทั้งหมด 49 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.14 รองลงมาคือการใช้คำ พบการปรากฏจำนวนทั้งหมด 45 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.03 และที่พบการปรากฏ น้อยที่สุดคือ การละ พบการปรากฏจำนวนทั้งหมด 17 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.39

อภิปรายผล

จากการศึกษาการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณจังหวัดแพร่ พบว่า การเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่

1. การเชื่อมโยงความโดยการอ้างอิง ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบการอ้างอิง 2 ประเภท คือ การอ้างอิงด้วยบุรุษและการอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะ เนื่องจากเอกสารโบราณที่นำมาศึกษามีเนื้อหาที่เป็นทั้งบันเทิงคดีและสารคดี มีการอ้างอิงบุรุษสรรพนาม เช่น ท่าน กู ข้า ตนท่าน และการอ้างอิงด้วยการชี้เฉพาะเช่น นี้ นั้น เหมือนกับเอกสารบันเทิงคดีและสารคดีในปัจจุบัน และต้องอาศัยการอ่านตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง มิเช่นนั้นจะไม่เข้าใจเนื้อเรื่องทั้งหมดได้

2. การเชื่อมโยงความโดยการละ ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบการละ 2 ประเภท คือ การละหน่วยนามวลีและการละหน่วยกริยาวลี ซึ่งการละที่พบในเอกสารโบราณที่นำมาศึกษาพบการละที่เป็นนามและกริยา ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านต้องตีความของเนื้อเรื่องอย่างระมัดระวัง เพื่อให้เข้าใจผิด ผู้อ่านจะต้องอ่านเนื้อเรื่องตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ มิเช่นนั้นอาจเข้าใจเนื้อเรื่องผิดได้ ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบประเภทการเชื่อมโยงของการละ ความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิยะดา ตานี (2544) เรื่องการเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย และชญาตม์ จินดารักษ์ (2546) เรื่องการเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา ที่พบการเชื่อมโยงความโดยการละน้อยที่สุด

3. การเชื่อมโยงความโดยการซ้ำ ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบการซ้ำ 2 ประเภท คือ การซ้ำรูปคำและการซ้ำโครงสร้าง การใช้คำซ้ำนั้นใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ไม่คลาดเคลื่อน ต้องมีการเน้นย้ำเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องในสมัยอดีตและสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

4. การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำสัมพันธ์กัน ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบการใช้คำสัมพันธ์กัน 2 ประเภท คือ การใช้คำตรงกันข้ามและการใช้คำจากกลุ่มเดียว การใช้คำที่มีความสัมพันธ์กันจะช่วยให้เนื้อเรื่องดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าใจบริบทของเรื่องราวและเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น เกิดขึ้น หรือผ่านไปแล้ว ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเนื้อเรื่องมากยิ่งขึ้น

5. การเชื่อมโยงความโดยการใช้คำเชื่อม ในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ พบการใช้คำเชื่อมทั้งหมด 11 ประเภท ตามที่สรุปไปแล้วนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงการใช้คำ เพื่อให้เหตุการณ์ดำเนินไปอย่างคล้อยตาม ต่อเนื่อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์แบบคล้อยตามกัน

ความสัมพันธ์แบบแสดงผล ความสัมพันธ์แบบแสดงเหตุ ความสัมพันธ์แบบลำดับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์แบบแสดงวัตถุประสงค์ ความสัมพันธ์แบบการแสดงจุดเริ่มต้น ความสัมพันธ์แบบขยายความ ส่วนความสัมพันธ์แบบแสดงการเปรียบเทียบ จะปรากฏเฉพาะในเอกสารบันเทิงคดีที่นำมาศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ มีชูวาท (2549) ที่ศึกษาการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมคำวชภาคเหนือทั้งหมด 10 เรื่อง ซึ่งเป็นบันเทิงคดีทั้งหมด แต่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไม่ปรากฏความสัมพันธ์แบบแสดงการเปรียบเทียบในจารึกที่นำมาศึกษา ส่วนความสัมพันธ์แบบแสดงเงื่อนไข เป็นการแสดงข้อแม้ที่ทำให้เหตุการณ์เกิดขึ้นและต้องไม่เกิดขึ้นในอนาคต เป็นเสมือนข้อห้าม จากการศึกษาพบทั้งในเอกสารที่เป็นบันเทิงคดีและสารคดี ส่วนความสัมพันธ์แบบแสดงการตัดตอนหรือแยกส่วน เป็นการแสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์หนึ่งแยกออกจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อน หรืออาจเป็นการกล่าวถึงเรื่องใหม่ ปรากฏทั้งเอกสารที่เป็นบันเทิงคดีและสารคดี ส่วนความสัมพันธ์แบบแสดงวิธีการ เป็นการแสดงวิธีการหรือกระบวนการ จากการศึกษาปรากฏเฉพาะในเอกสารโบราณบันเทิงคดีเท่านั้น ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของจุฑามาศ มีชูวาท (2549) เรื่องการเชื่อมโยงความในวรรณกรรมคำวชภาคเหนือ ที่มีลักษณะเนื้อหาของสารคดีประเภทคำวชที่ได้รับการถ่ายทอดจากเรื่องทางพระพุทธศาสนา ให้ข้อคิด ปรัชญาหรือหลักธรรมคำสอนและเนื่องมาจากวรรณกรรมคำวชชาวบ้านจะมาฟังที่วัดหรืองานต่าง ๆ พระสงฆ์จะใช้เทศน์ให้ชาวบ้านฟัง ซึ่งคำวชจะมีคำคล้องจองเพื่อให้ชาวบ้านฟังเข้าใจง่าย การใช้คำจึงต้องกระชับ ดังนั้นความสัมพันธ์แบบแสดงวิธีการจึงไม่ปรากฏในงานวิจัยของจุฑามาศ มีชูวาท (2549) และความสัมพันธ์แบบแสดงวิธีการไม่ปรากฏในประเภทสารคดีที่นำมาศึกษา ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของวิยะดา ตานี (2544) การเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย ซึ่งปรากฏความสัมพันธ์แบบแสดงวิธีการ อันเนื่องมาจากคำที่ใช้ในเอกสารแตกต่างกันไปตามประชากร วัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะของภาษาถิ่นเหนือ เช่น คำว่า “ให้” ในจารึกสุโขทัย ปรากฏคำว่า “ให้” แต่จารึกแพร่ ปรากฏ คำว่า “หื้อ” ซึ่งมีความหมายว่า “ให้” เช่นเดียวกันและ ความสัมพันธ์แบบแสดงการกล่าวถึงคำพูด เป็นการใช้คำพูดในขณะที่เหตุการณ์กำลังดำเนินการอยู่ ปรากฏทั้งในเอกสารบันเทิงคดีและสารคดีที่นำมาศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่างานวิจัยฉบับนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัลลมาณ ดาราฉายและวรวิช วาสนปรีชา (2562) เรื่องการเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทยของจุฬาราชมนตรี เนื่องจากเป็นเอกสารประเภทสารคดีและมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาเช่นเดียวกับเอกสารที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา คือ พบการเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในลักษณะเดียวกัน 4 ประเภท คือ คำเชื่อมแสดงความคล้อยตาม คำเชื่อมแสดงการขยายความ คำเชื่อมแบบแสดงเหตุและแสดงผล และการเชื่อมโยงแสดงเงื่อนไข

การเชื่อมโยงความทั้งหมดที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ เป็นการนำเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ในการพบคำเชื่อมประเภทต่าง ๆ ทำให้ทราบภูมิหลังของภาษาและการเปลี่ยนแปลงของภาษาทั้งในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน และคำเชื่อมยังสามารถใช้จำแนกประเภทของเอกสารแต่ละประเภทได้ อีกทั้งยัง

ส่งเสริม สืบสาน การศึกษาภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง บ่งบอกความเป็นตัวตน อัตลักษณ์ในเรื่อง
ของภาษาในท้องถิ่นจังหวัดแพร่ และยังสามารถนำไปประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนในระดับ
โรงเรียนเรื่องภาษากวีวัฒนธรรมได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณท้องถิ่นจังหวัด
แพร่ ผู้วิจัยยังเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจและน่าศึกษาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงความในเอกสารโบราณ
ท้องถิ่น ดังนี้ คือ ศึกษาพัฒนาการของคำเชื่อมจากอดีตกระทั่งปัจจุบัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษณา ยอดมงคล. (2554). *ระบบสัมพันธ์ในภาษาและบริบท*. เลย: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- กัณวัฒน์ สุชาภิวัฒน์. (2561). *การเชื่อมโยงความในปุมราชธรรม*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://research.msu.ac.th/msu_journal/upload/articles/article2234_33050.pdf
- เกษียร มะปะโน. (2548). *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับเอกสารโบราณ*. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- จันทิมา อังคพนิกิจ. (2555). *การวิเคราะห์ข้อความ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑามาศ มีชูวาศ. (2549). *การเชื่อมโยงความในวรรณกรรมคำวขอภาคเหนือ* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชญาตุตม์ จินดารักษ์. (2546). *การเชื่อมโยงความในจารึกล้านนา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2559). *ภาษาศาสตร์และภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชูขวัญ ถุงเงิน, และสิริกร ไชยมา. (2542). *เมืองแพร์บ้านเรา*. ม.ป. ท. ม.ป.พ.
- ชลัฒาน ดาราฉาย, และวรวัช วาสนปรีชา. (2562). การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในคำวินิจฉัยทางศาสนาอิสลามภาษาไทยของจุฬาราชมนตรี. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 11(1), 338-357.
- ดอกกรัก พยัคศรี. (2557). *เอกสารโบราณในฐานะมรดกทางวัฒนธรรม*. สืบค้น 25 มกราคม 2563, จาก <https://db.sac.or.th/inscriptions/uploads/file>.
- เต๋อหย่ง หลี, และชลัฒาน ดาราฉาย. (2562). *การเชื่อมโยงความด้วยคำเชื่อมในหนังสือตำราอาหารไทย*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://liberalarts.kbu.ac.th/home/research/2559/std/1_Fullpaper.pdf
- นววรรณ พันธุมธา. (2549). *ไวยากรณ์ไทย*. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเหลือ บูราณสาร. (2548). *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับเอกสารโบราณ*. กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.

- ประสิทธิ์ ขอบรูป (ผู้ปริวรรต). (ม.ป.ป.). *มหาพลนคร ตำนานพระธานช่อแฮ (ฉบับหอธัมมวัดสูงเม่น)*.
แพร่: วัดสูงเม่น.
- พรรณเพ็ญ เครือไทย, อภินิหาร เดชะศิริวรรณ, และศราวุธ ศรีทา. (2548). *ประชุมจารึกล้านนา เล่ม 9
จารึกในจังหวัดแพร่*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภัทรวดี อุทธา. (2555). *การเชื่อมโยงความในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานเรื่อง ชูลุนางอ้าว* (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (ฉบับหอธัมมวัดสูงเม่น จังหวัดแพร่. (ม.ป.ป.). แพร่: วัดสูงเม่น.
- ฤทธิ์ดำรง มงคลสรรพ. (2547). *การเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นเหนือ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณรัตน์ ศรียาภัย (2544). *การเชื่อมโยงความในภาษาถิ่นสุราษฎร์ธานี* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิยะดา ตานี. (2544). *การเชื่อมโยงความในจารึกสุโขทัย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดแพร่. (2556). *รายงานผลการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจาก
สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม จังหวัดแพร่*.
สืบค้น 19 ธันวาคม 2562, จาก [https://www.m-culture.go.th/surveillance/
files/835/report56/phrae-56.pdf](https://www.m-culture.go.th/surveillance/files/835/report56/phrae-56.pdf)
- อัจฉรากร กัลยาจิตรีโกศล. (2549). *ลักษณะการเชื่อมโยงความในกลอนนิราศของสุนทรภู่*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อภิธานศัพท์

กิน	: รับประทาน
กินเมือง	: เจ้าผู้ครองเมือง
กับ	: ลักษณะนามเรียกโบราณซึ่งจัดเข้าแบบสำหรับจารหนังสือ ประมาณ 800 ใบ,ชุดคัมภีร์โบราณที่อยู่ในไม้ประกบ
เกี่ยว	: เคี้ยว
กว้าง	: สัตว์สี่เท้า เลี้ยงลูกด้วยนม ลักษณะขนยาวหยาบสีน้ำตาล ตัวผู้มีเขาเป็นแขนง ผลัดเขาปีละครั้ง ตัวเมียมีขนาดเล็กกว่าและไม่มีเขา
แก้วกาจก	: แก้วกระจก กระจกกรึบหรือกระจกจีน หรือแก้วอังวะ เป็น แก้วแผ่นบาง ฉาบบนแผ่นตะกั่ว ใช้สำหรับประดับอาคารหรือ วัตถุต่าง ๆ
กำ	: มาตรการวัดรอบของกลม
กวร	: ควร
ขงขวาย	: หมั่นเสาะแสวงหาเพิ่มเติมโดยไม่ยอมอยู่หนึ่ง
ขระอุบแก้ว	: ผอบแก้ว
ข้าววางย	: ข้าวมือเช้า (ข้าวตอน=ข้าวมือกลางวัน, ข้าวแลง=ข้าวมือเย็น)
เชื้อ	: ใช้แทนผู้ที่เราพูดด้วย เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2
คต่าย	: กระจต่าย
คะตึก	: ตึก อาคารที่ก่อด้วยอิฐถือปูน
คำ	: ทองคำ
คำปลิว	: ทองคำเปลว
เค้า	: ประธาน
เครื่องย้อง	: เครื่องประดับ
ง่อม	: เหงา
จักเข้	: จระเข้
จ่าง	: ช่าง
ไจ้	: บ่อย ๆ เนือง ๆ เป็นอยู่อย่างนั้น
ชผู้ชุคน	: ทุกผู้ทุกคน

โฆฏก	: ผู้รุ่งเรือง ผู้สว่าง
ดอกกาเกส	: ดอกการะเกด
ดอกนางก่าย	: ดอกเอื้องนางกราย
ดัดไค้	: ชื่อปีไทยแบบโบราณ 1 รอบ มี 60 ปี
ต่ายเหิน	: ดอกเอื้องตาเหิน
เตียว	: เติน
เต้อะ	: เถอะ
เต็มแถม	: เพิ่มเติม
โตงนา	: ทุงนา
เถิง	: ถึง
ทาสาทาสี	: ข้าทาสบริวาร คนรับใช้
เทียนยอม	: ล้วน
ธูลวง	: เจ้าอาวาส
น้ำบ่อ	: บ่อน้ำใต้ดิน โดยการขุดลงไปลึกไม่ถึงบ่อบาดาล
น้ำแต้ม	: สีสำหรับทาหรือระบาย
บัวรมวล	: บริบูรณ์
บ้าวั้น	: เมฆ วิงเวียน
แจกปั่น	: แบ่งปัน
เปิงใจ	: พึงพอใจ
แปลง	: สร้าง ทำ
เปื่อ	: เพื่อ
เปี้ยว	: เปลว
ไผ	: ใคร
เผื่อ	: ใช้แทนผู้พูด
พอก	: ปิดทอง หุ้มทอง
พระพิมพ์รูปเจ้า	: พระพุทธรูป
พ้ำแพง	: บำเพ็ญ
ฟาน	: แก้ง อีแก้ง หรือ ฟาน คือ กวางขนาดกลางและเล็กจำพวกหนึ่ง มีขนตามลำตัวสีน้ำตาล อาจมีสีอื่นผสมแตกต่างกันออกไป ตามแต่ละชนิด
ไม้จองแคร่	: ต้นสะแกนา

เมื่อ	: กลับไป
โยดยั้ง	: ยอดเยี่ยม
เยาะไย	: หยอกเย้า
โรงแขวน	: หอระฆัง
ริสสนา	: เขียน
ริบรอม	: รวบรวม
รสธรรม	: พระคัมภีร์
ลวด	: เลย พร้อมกับ
กลางเตื่อ	: บางครั้ง
เล็ก	: ลึก
วิหารเทียม	: วิหารหลังเล็ก
วัด เวจกุฎี	: ส้วม
สน้อย	: สักหน้อย
สักเสณุกยอ	: สรรเสริญ เย็นยอ
เสี้ยง	: หมด
ส่วยหน้า	: ล้างหน้า
สารูป	: รูปร่าง ลักษณะ
สู	: ท่าน เธอ เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2
หีด	: หีบ
หื้อ	: ให้
หลอน	: น่าจะ อาจจะ
หัน	: เห็น
หึก	: ใหญ่ หนา
หน่วยตา	: แก้วตา ดวงตา
หมุ่นแหลว	: แผลกเหลว
หาง	: ซาด
แอ่ว	: เที้ยว
ฮีบ	: รีบ

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยสุรินทร์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวนลินี กาศแสง
วัน เดือน ปี เกิด
ที่อยู่ปัจจุบัน
ที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวังโพรงพิทยาคม 455 หมู่ที่ 4 ตำบลวังโพรง อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก 65190
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ครู คศ. 1
ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2558 ค.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

